

Na Farongoe Lea Ne Sa Matiu Nia Kedeo

Sa Matiu nia ta wane ana akwala ma ro fafurongo be sa Jesus ki. Sa Matiu kedeo buko ne fuana kwalafa Jiu ki. Safali ana kada na profet ki laona Alangaie 'Ua, kera fata sulia God kai kwateo mai te wane famauro ne kera saea ana na Christ naoma na Mesaea. Na Jiu ki kera kwaimakwali na ana. Sui boro'i 'ana ka 'urinai, kada sa Jesus nia dao na mai kera manata 'uri, "Nia nao lau na Christ ne. Nia nao lau na Mesaea." Na Farasi ki, ma na Sadusi ki, ma na wane gwaungai Jiu ki, kera noni'ela ana sa Jesus. Na wane Jiu ki kwaesae na Christ kai dao ana nikilalae baita, ma ka kingi ana wane ki tafau. Kera fia nia si bobola fuana Christ ka mae ana 'airarafolo. Iu sa Matiu kedeo buko ne fuana 'afilada fua sae kera ada saitamana sa Jesus ne na Christ mamana, ma nia na kingi mamana kera. Kada 'oro sa Matiu nia fatainia fatae laona Kekedee Abu ne fata sulia na Christ. Ma nia ka fatainia ne fatae ki nia dao mamana, kada sa Jesus dao mai ka to laona molagali.

Ru talingai ki laona buko ne:

Futalana sa Jesus 1:1-2:23

'I naona ne sa Jesus safalia na raoe nia 3:1-4:11

Sa Jesus safalia raoe nia 'i Galili 4:12-18:35

Sa Jesus safalia raoe nia 'i Jiudea 19:1-20:34

Na maedangi 'isi ki ne sa Jesus nia to 'i Jerusalem 21:1-25:46

Sa Jesus mae ma ka mauri lau 26:1-28:20

*'Isufutai sulia sa
Jesus na Christ
(Luk 3:23-38)*

¹ 'Isufutai sulia sa Jesus Christ. Nia futa mai ana kwalafa sa Deved na kingi ne nia futa ana kwalafa sa Abraham.

² Ma na 'isufutai ne, nia safali mai ana sa Abraham. Na wele sa Abraham ne sa Aesak, sa Aesak alua sa Jakob, sa Jakob alua sa Jiuda fainia wanefuta nia ki.

³ Na wele sa Jiuda ki ne sa Peres fainia sa Sera. Gaa keroa satana ni Tama.

Na wele sa Peres ne sa Hesron, sa Hesron alua sa Ram.

⁴ Sa Ram alua sa Aminadab, sa Aminadab alua sa Nason, sa Nason alua sa Salmon.

⁵ Sa Salmon alua sa Boas, ma gaa nia satana ni Rahab. Sa Boas alua sa Obed, ma gaa nia satana ni Rut. Sa Obed alua sa Jesi.

⁶ Sa Jesi ne alua sa Deved na kingi 'i Israel. Sa Deved alua sa Solomon, ma gaa nia ne 'oruna sa Iuraea.

⁷ Sa Solomon alua sa Rihoboam, sa Rihoboam alua sa Abaeja, sa Abaeja alua sa Asa.

⁸ Sa Asa alua sa Jehosafat, sa Jehosafat alua sa Joram, sa Joram alua sa Iusaea.

⁹ Sa Iusaea alua sa Jotam, sa Jotam alua sa Ehas, sa Ehas alua sa Hesikaea.

¹⁰ Sa Hesikaea alua sa Manase, sa Manase alua sa Emon, sa Emon alua sa Josaea.

¹¹ Sa Josaea alua sa Jekonaea fainia sasina ki. Kera futa ka sui na malimae kera ki ka fi ngalia wane Israel ki 'uria fere baita 'i Babilon.

¹² 'I burina ne malimae kera ki, kera ngalia wane Israel ki 'uria 'i Babilon,

sa Jekonaea ka fi alua sa Sialtiel.

Ma sa Sialtiel alua sa Serababel.

¹³ Sa Serababel alua sa Abaeud,

sa Abaeud alua sa Elaeakim,

sa Elaeakim alua sa Aso.

¹⁴ Sa Aso alua sa Sadok,

sa Sadok alua sa Akim,

sa Akim alua sa Eliud.

¹⁵ Sa Eliud alua sa Elaesa,

sa Elaesa alua sa Matan,

sa Matan alua sa Jakob.

¹⁶ Jakob alua sa Josef arai ni Mary gaa sa Jesus ne kera saea ana na Christ*.

¹⁷ Ma safali mai ana sa Abraham leka ka dao ana sa Deved na kingi, akwala ma fai unita wane. Safali mai ana sa Deved na kingi leka ka dao ana kada be malimae kera ki ngalia wane Israel ki 'uria 'i Babilon, te akwala ma fai unita wane. Safali ana kada wane Israel ki kera leka 'uria 'i Babilon leka mai ka dao ana kada na Christ nia futa, te akwala ma fai unita wane lau.

Na fitalana sa Jesus na Christ

(Luk 2:1-7)

¹⁸ Na fitalana mai sa Jesus Christ nia 'uri: Kada kera alu fafia ni Mary na gaa sa Jesus fuana sa Josef, ma nao keroa nao si 'ado 'ua, ni Mary saitamana ne nia 'e kulua na sulia nikilalana Anoeru Abu. ¹⁹ Ma sa Josef, na wane ne kera alu fafia fuana, nia ka manata fua sae ka ta'ana ana, sulia nia na wane 'o'olo. Boro'i ma nia nao si doria fa'ekelana maana wane ki, ma nia ka manata 'uria sae ka ta'ana agwa ana. ²⁰ Boro'i ma kada nia 'e manata ga 'ana 'ua sulia na ru nai, na 'ainsel God nia fatai fuana laona maleu bolee ka 'uri, "Josef 'ae, 'oe wane ana kwalafa sa Deved, 'oe nao si mau ana adelana ni Mary. Sulia nia kulua lalau sulia nikilalana Anoeru Abu. ²¹ Ma nia kai fafuta te welewane,

* **1:16** Christ: Ada to'ona ana Diksonari

ma 'oe kai saea ana sa Jesus (ne fadalana 'Famauri'), sulia nia kai famauria na wane nia ki fasia na abulo ta'alaie kera ki."

²² Ma na ru ne ki ka fuli fua ka famamana ru be God nia farongo mai ana 'i nao, kada be profet[†] nia fata 'uri, ²³ "Te sari kai iana ma ka fafuta te welewane, ma kera kai saea ana sa Emanuel."[☆] Na fadalana sataeru nai ne, "God nia to fai kia."

²⁴ Ma kada sa Josef nia ada na, nia ka sasi sulia ru nai ki ne 'ainsel God nia saea fuana. Ma nia ka adea na ni Mary. ²⁵ Boroi ma nao keroa si 'ado 'ua leka ka dao ana kada ni Mary nia fafuta na welewane nai. Ma sa Josef ka fasata ana sa Jesus.

2

Na wane ne kera saitamana na bubulu ki

¹ Ana kada nai sa Herod nia 'e kingi na, sa Jesus nia ka futa 'i Betlehem, na fere laona lofaa 'i Jiudea. Ma nao si tau go 'i burina, tani wane fasia taelana sato ne kera saitamana bubulu ki, kera ka dao mai laona fere baita 'i Jerusalem. ² Ma kera ka ledia wane ki ma kera 'uri, "'Uri ma na wele be kai kingi fuana Jiu ki, nia futa 'i fai? Kalu saitamana nia futa seki, sulia kada kalu to 'ua mai taelana sato, kalu ada to'ona na fa bubulu ne fatainia futalana mai, ma kalu leka mai fua sae kalu ka boruru, ma ka fa'inito nia."

³ Ma sa Herod na kingi nia manata 'abero 'asiana kada nia rongo sulia na ru nai, ma na wane 'i Jerusalem ki laugo.

⁴ Ma nia ka rii 'uria na fataabu baita ki*, ma na wane famanata ana taki ki,† fua kera koni mai, ma nia ka ledi 'uri ada, "'Uri ma 'i fai ne na Christ be kai futa mai ana?"

† 1:22 profet: Ada to'ona ana Diksonari ☆ 1:23 Aesaea 7:14 * 2:4 fataabu baita ki: Ada to'ona ana Diksonari † 2:4 wane famanata ana taki ki: Ada to'ona ana Diksonari

⁵ Ma kera olisia kera ka fata 'uri, “I Betlehem be, na fere laona lofaa 'i Jiudea. Sulia na kekedee profet be fata 'uri,
⁶ ‘Betlehem 'ae, na fere laona lofaa 'i Jiudea, nao 'oe si tu'u 'i safitana fere 'initoa ki 'i Jiudea, sulia te wane 'initoa kai leka mai fasi 'oe, fua ka talaia na wane nau ki 'i Israel.’ ”[☆]

⁷ Ma sa Herod ka rii agwa 'uria na wane ne dao mai ki fasia taelana sato fuana faorailae agwa, fua nia ka dao to'ona kada te ne kera eta ada to'ona na fa bubulu be. ⁸ Ma nia ka eresida kau 'uria 'i Betlehem, ka fata 'uri, “Mulu leka, mulu ka nani talingai 'uria na wele nai. Ma dia mulu dao to'ona, mulu ka farongo nau mai, fua nau leka laugo fuana fa'initolana.”

⁹⁻¹⁰ Ma 'i burina sa Herod nia fata 'urinai ka sui, kera ka leka na 'ada. Ma ana kada kera dao na kau sulia na taale, kera ka ada to'ona lau fa bubulu be kera eta ada to'ona mai 'i taelana sato. Kera ka eele 'asiana ana kada kera ada to'ona lau. Ma fa bubulu nai ka eteta naoda leka ka dau bobola fainia na kula be sa Jesus nia tio ana. ¹¹ Kera ru laona lume, ma kera ada to'ona na wele fainia gaa nia ni Mary. Kera ka boruru, ma kera ka fa'initoa na wele nai, ma kera ka 'ifingia na ngwai kera ki, ma ka kwatea ru liulana baita ki fuana: gol, ma na ru ne 'ai moko lea, ma na ngwaingwai moko lea ki.[‡]

¹² Sui kera ka oli na 'ada sulia ta taale 'e'ete 'uria fere kera, sulia God nia lui talingai ada laona maleu bolee, ma ka saea kera nao si oli lau siana sa Herod.

Na tafilae 'uria 'i Ijip

¹³ Ma burina wane nai ki kera oli na 'ada 'uria fere kera, 'ainsel God ka fatai fuana sa Josef laona maleu bolee, ma ka fata 'uri, “Josef 'ae, 'oe tatae, ko ngalia na wele ne fainia gaa nia, mulu ka tafi 'uria Ijip, ma mulu ka to mai senai

[☆] 2:6 Maeka 5:2 [‡] 2:11 gold, incense, ma myrrh

leka ka dao ana kada ne nau kai saea mulu ka oli lau mai. Sulia sa Herod nia nani 'uria wele ne fua kai saungia.”

¹⁴ Ma sa Josef tatae, ma ka ngalia na wele fainia gaa nia ni Mary, ma kera ka leka laona rodo nai 'uria mae fere 'i Ijip. ¹⁵ Ma kera to senai leleka sa Herod ka mae. Ma ru nai ka famamana te be God saea fuana profet be kedea ka 'uri, “Nau ku rii mai 'uria na wele nau fasia 'i Ijip.”[☆]

¹⁶ Kada sa Herod na kingi nia saitamana ne wane be ki kera leka mai fasia taelana sato kera suke nia, na manatana 'e guisasu 'asiana. Ma nia ka kwatea fatalana fuana wane ni omee nia ki fua kera ka saungi tafau ana kaela welewane ki 'i Betlehem ma ana mae fere kalikalia ki tafau. Nia ka fata totongai fua kera ka saungia kaela welewane ne nao si dao 'ua ana ro fangali, dia na fatae be na wane be ki sulia kada be fa bubulu nia eta fatai ana.

¹⁷ 'Urinai na wane ne kera to 'i Betlehem, kera ka angi 'uria wele kera ki ne mae. Kera angi 'urinai, dia be sa Jeremaea na profet nia saea na mai 'i nao,

¹⁸ “Kera rongoa linge angiangie nai leka mai fasia na fere 'i Rama ne linge omaee baita.

Ni Resel ka angisia wele tu'u nia ki.

Kada nia angi, nao ta wane si gwale nia, sulia ne wele nia ki kera mae tafau.”[☆]

Na olilae mai fasia 'i Ijip

¹⁹ Ma burina sa Herod 'e mae na, 'ainsel God ka fatai lau laona maleu bolee fuana sa Josef 'i Ijip, ²⁰ ka fata 'uri, “Josef 'ae, tatae, 'oe ngalia na wele fainia gaa nia ni Mary, mulu ka oli na 'uria 'i Israel, sulia wane be ki kera sasi 'uria saungilana wele ne, kera mae na.”

²¹ Ma sa Josef ka tatae, ma ka ngalia na wele fai gaa nia ni Mary, ma kera ka oli na 'uria 'i Israel. ²² Boro ma

[☆] 2:15 Hosea 11:1 [☆] 2:18 Jeremaea 31:15

kada sa Josef nia rongoa sa Akilas[§] nia kingi talana maa nia sa Herod 'i Jiudea, nia ka mau ana tolae senai. Ma na 'ainsel ka saea lau fuana laona maleu bolee, fua kera ka leka 'uria na lofaa 'i Galili. ²³ Nia ne kera ka to ana fere 'i Nasaret laona lofaa 'i Galili. Ma ka famamana te be na profet ki kera fata 'uri ana, “Kera kai saea ana na wane fasia 'i Nasaret.”

3

*Sa Jon saea wane ki kera
kai sisi akau fuana
daolae to'ona na Christ*

(Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)

¹ Ma bara fangali burina, kada sa Jesus nia baita na, sa Jon wane ni Siuabu ka dao mai, ka safalia na famanatalae laona lofaa 'eke'eke 'i Jiudea, ka fata 'uri, ² “Mulu kari abulo fasia ta'alae kamulu ki, sulia kada ne God kai gwaungai ana wane nia ki 'e karangi dao na.”

³ Sa Jon, na wane be profet Aesaea nia fata mai sulia, ma ka 'uri,
“Te wane nia akwa laona lofaa 'eke'eke,
Ma nia ka 'uri, 'Na 'Aofia kai dao mai!
Mulu fasaga na taale fuana!”[☆]

⁴ Sa Jon rufia na maku ana ifuna kamel, ma ka bitia na fosae nia salafana ana na 'ungana buluka. Ma fanga nia ne siko ki ma ngingidue kwasi* ⁵ Ma na wane 'oro kera leka mai siana fasia 'i Jerusalem, ma na fere ki tafau laona lofaa 'i Jiudea, ma fasia fere ki tafau karangia kafo 'i Jodan. ⁶ Ma kera ka fulangainia ta'alae kera ki, ma nia ka siuabuda laona kafo 'i Jodan.

§ 2:22 Akilas: Ada to'ona ana Diksonari ☆ 3:3 Aesaea 40:3 * 3:4 Na maku ma na fanga ne nia ngwaluda fuana daolae to'ona laona lofaa 'eke'eke. Sa Elaaja na profet rufia maku ne. 2 Kings 1:8; Matiu 17:11-13.

⁷ Ma kada sa Jon nia ada to'ona wane 'oro ana Farasi† ki ma Sadusi‡ ki ne kera leka laugo mai siana fua sae nia ka siuabuda, nia ka fata 'uri fuada, “Mulu dia go amulu kaela baeko tolo ki! Nau nao si saea lau fua mulu ne na siuabue kai fatafi kamulu fasia na kwaekwae God, sui boroi 'ana mulu nao si kari abulo. ⁸ Mulu sasia lalau ru ki ne fatainia kamulu kari abulo na fasia abulo ta'alaie kamulu ki. ⁹ Ma nao mulu si manata 'uri laona liomulu, ‘Kalu wane ne futa na mai ana kwalafa sa Abraham ne. 'Afitai ta kwaekwae fasia God ka dao to'omalu.’ Ma nau ku sae 'o'olo fua mulu, nia ngwaluda ga 'ana fua God ka ngalia tani gwa fau ana fau ne ki, ma ka saungainia ana kwalafa sa Abraham! ¹⁰ Ana kada ne, God sasi akau na ana kwaekwae, dia ta wane be nia dau ana irome, ka sasi akau fua tofulana 'ai ki. Ma 'ai ki tafau ne nao si fungu ana fue 'ai lea ki, nia kai tofuda ma ka 'ui 'anida laona ere.

¹¹ “Nau ku siuabu kamulu ana kafo fua ka fatainia ne mulu kari abulo na fasia abulo ta'alaie kamulu ki. Boroi ma te wane ne kai leka mai buriku, nia kai siuabu kamulu ana na Anoeru Abu ma na ere. Ma nia talingai ka liufi nau. Nao nau si lea ka bobola fuana ngalilana tae butu nia ki. ¹² Ma nia sasi akau na fuana ketolana wane ki tafau, ka dia ta wane be nia efoa na mege ru lea ki fasia na tataeru ki. Ma nia ka konia na mege ru lea ki laona na lume ni konirue. Ma nia ka sungia na tataeru ki laona ere ne saru si mae.”

Na siuabulae sa Jesus

(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

¹³ Ana kada nai, sa Jesus 'e leka mai fasia lofaa 'i Galili 'uria kafo 'i Jodan siana sa Jon fua sa Jon ka siuabua. ¹⁴ Boroi ma sa Jon ka sasi 'uria na talalana na manatana sa Jesus, ka 'uri, “Nia bobola fainia 'oe ne kai siuabu nau, ma 'oe leka lalau mai siaku fua nau kai siuabu 'oe.”

† 3:7 Farasi: Ada to'ona ana Diksonari ‡ 3:7 Sadusi: Ada to'ona ana Diksonari

¹⁵ Ma sa Jesus ka olisia ka fata 'uri, “Sui boroi 'ana ka 'urinai, 'oe sasia na mai 'amu ru ne fuaku, sulia sasilana na ru ne, koro sasia ru ki tafau ne God nia doria.” Ma sa Jon ka ala na fasia.

¹⁶ Ma kada sa Jesus nia siuabu suina, nia ka tatae mai fasia kafo. Ma na lofana salo ka 'ifi fuana, ma nia ka ada to'ona na Anoeru Abu God 'e koso mai dia ta bole, ma ka to 'i fafona. ¹⁷ Ma te lingeru nia talo mai fasia 'i langi ma ka 'uri, “Nia na ne wele mutai nau ne nau ku kwaimani 'asiana ana, ma nau ku eele 'asiana fainia.” ☆

4

Sa Saetan ilito'ona sa Jesus (Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

¹ Ma 'i burina na ru ne, na Anoeru Abu ka talaia sa Jesus 'uria laona bali lofaa 'eke'eke fua sa Saetan kai ilito'ona. ² Ma sa Jesus ka abu fanga* sulia fai akwala maedangi, ma fai akwala fa rodo ki, ma nia ka fiolo 'asiana. ³ 'Urinai, sa Saetan ka leka mai siana, ka fata 'uri, “Dia 'oe na Wele God, fata fuana gwa fau ne ki fua ka alua ta beret.”

⁴ Ma sa Jesus ka olisia ka 'uri, “Na Kekedee Abu be saea, ‘Na wane nao si mauri go ana fanga taifilia. Boroi ma, nia mauri ana fatae ki tafau ne leka mai fasia God.’ ”☆

⁵ Sui sa Saetan ka talai lau sa Jesus 'uria na fere abu 'i Jerusalem, ma ka fauua ana kula 'i langi ne 'e ra 'asiana fafona na Beu Abu God. ⁶ Ma ka fata 'uri fuana, “Dia 'oe na Wele God, 'oe lofo toli 'i ano fasia 'i seki, sulia na Kekedee Abu be fata 'uri, ‘God kai kwatea mai 'ainsel nia ki fuamu, ma kera kai sako 'oe, fua 'aemu si foto ana ta gwa fau.’ ”☆

⁷ Ma sa Jesus ka olisia ka 'uri, “Na Kekedee Abu be fata 'uri, ‘Nao 'oe si ilito'ona God 'oe.’ ”☆

☆ 3:17 Jenesis 22:2; Psalm 2:7; Aesaea 42:1 * 4:2 abu fanga: Ada to'ona ana Diksonari ☆ 4:4 Diutronomi 8:3 ☆ 4:6 Psalm 91:11-12 ☆ 4:7 Diutronomi 6:16; Eksodas 17:1-7

⁸ Sui sa Saetan ka talaia lau sa Jesus 'uria gwauna fa uo fane, ma ka fatainia 'initoe ki tafau ana molagali ma kwangalae kera ki fua sa Jesus. ⁹ Ma sa Saetan ka fata 'uri, “Na ru ne ki tafau nau ku kwateda fuamu, dia 'oe boruru maana 'aeku, ma 'oe fa'inito nau.”

¹⁰ Ma sa Jesus ka olisia ka 'uri, “Saetan 'ae, 'oe leka tau kau fasi nau! Sulia na Kekedee Abu be saea, ‘Taifilia God go ne 'oe fa'initoa, ma 'oe rao fuana.’”[☆]

¹¹ Sui ana kada nai, sa Saetan ka leka na fasia sa Jesus. Ma 'ainsel ki kera ka kwai'adomi 'ani nia.

*Sa Jesus safalia na raoe nia
(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)*

¹² Kada sa Jesus rongoa ne kera alua sa Jon laona beu ni kanie, nia ka oli 'uria lofaa 'i Galili. ¹³ Ma nia nao si to laona fere nia 'i Nasaret. Nia leka, ka to lalau 'ana 'i Kapaneam, na fere ninimana 'osi 'i Galili, ana lofaa 'i Sebulun ma 'i Naftali. ¹⁴ Nia sasi 'urinai fua ka famamana fatalana profet Aesaea be 'uri,

¹⁵ “Na gano 'i Sebulun ma gano 'i Naftali, kera to laona lofaa 'i Galili, ma kera to sulia taale 'uria 'osi baita, ma ka to te bali ana kafo 'i Jodan, kula ne nao lau wane Jiu ki kera to ana.

¹⁶ Na wane nai ki, kera to laona maerodo, kera kai ada to'ona madakwalae baita.

Ma sa tifaida ne kera to laona rorodoe ana maea ne, madakwalae kai tala fafida.”[☆]

¹⁷ Safali ana kada nai, sa Jesus ka 'ainitalo ana farongoe nia ka 'uri, “Mulu kari abulo fasia ta'alaie kamulu ki, sulia kada God kai gwaungai ana wane nia ki 'e dao karangi kamulu na!”

*Sa Jesus riisia fai wane dee ki
(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)*

[☆] 4:10 Diutronomi 6:13 [☆] 4:16 Aesaea 9:1, 2

¹⁸ Ana kada sa Jesus nia leka sulia na 'osi 'i Galili, nia ka ada to'ona sa Simon (ne nia saea laugo ana sa Pita) fainia sa Andru na wanefuta nia. Keroa ro wane dee ki. Keroa dee adaro ana furai keroa laona 'osi 'i Galili. ¹⁹ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuadaro, “Kamoro leka mai fai nau, kamoro ro wane dee ie ne ki, boro ma nau kai famanata kamoro ana ngali wane ki mai fuaku.” ²⁰ Ma kada nai go, keroa fasia furai keroa ki, ma keroa ka leka na fainia.

²¹ Sui sa Jesus ka leka lau kau, ma ka ada to'ona lau ta ro wane, sa Jemes ma sa Jon na ro wele sa Sebedi ki. Keroa to 'adaroa laona baru[†] fainia maa keroa sa Sebedi, ma kera ka modea furai kera ki. Sa Jesus ka sae keroa. ²² Ma ana kada nai go, keroa fasia na 'adaroa baru fainia maa keroa, ma keroa ka leka na fainia sa Jesus.

*Sa Jesus leka kwailiu
fainia raoe nia
(Luk 6:17-19)*

²³ Sa Jesus ka leka 'uria fere laona lofaa 'i Galili ki, ma ka famanata na wane ki laona beu fuana folae Jiu ki. Ma nia ka 'ainitalo ana na Farongoe Lea sulia na 'Initoe God, ma ka gura wane ne kera matai ana mataie 'e'ete ki ne saungida. ²⁴ Ma na fatae ki sulia sa Jesus ka talofia fere ki tafau laona lofaa 'i Siria. Ma wane 'oro ne kera matai ana mataie 'e'ete ki, wane ki kera ngalida mai siana. Na wane ne nonida fii ki, wane anoeru ta'a ki kwaeda, wane futomae saungida ki, ma wane ne 'aeda mae, wane ki kera ngalida mai siana. Ma sa Jesus ka gurada tafau. ²⁵ Ma na wane 'oro ki laugo, kera leka sulia sa Jesus ana kada nai. Wane fasia lofaa 'i Galili, ma fere 'i Jerusalem, tani fere laona lofaa 'i Jiudea, ma laona lofaa 'i Dekapolis, ma fasia bali taelana sato ana kafo 'i Jodan.

[†] 4:21 baru: Ada to'ona ana Diksonari

5

*Na famanatalae sa Jesus**(Luk 6:20-23)*

¹ Ma ana kada ne sa Jesus nia ada to'ona fikue baita nai, nia ka ra 'i gwauna na kula ne ta fane, ma ka gouru 'i ano. Ma na fafurongo* nia ki kera ka oku kalia, ² ma nia ka safali famanatada, ka 'uri,

³ “Elelae fuada wane ne kera saitamana kera siofa 'i maana God, sulia kera kai too ana ru lea ki, kada God kai gwaungai fafida.

⁴ Elelae fuada wane ne kera kwaimanatai, sulia God kai gwaleda.

⁵ Elelae fuada wane ne kera marabibi ki, sulia God kai kwatea ru lea ne nia alangainia fuada ki.

⁶ Elelae fuada wane ne kera doria 'asiana sasilana ru 'o'olo ki, sulia God kai fatolia maurilada.

⁷ Elelae fuada wane ne manataida wane 'e'ete ki, sulia God kai manataida laugo.

⁸ Elelae fuada wane ne lioda 'o'olo fuana God, sulia kera kai ada to'ona God.

⁹ Elelae fuada wane ne kera rao fuana aroaroe safitana wane ki, sulia God kai sae kera ana na wele nia ki.

¹⁰ Elelae fuada wane ne kera fagagaida sulia sasilana ru 'o'olo ki, God kai gwaungai fafida.

¹¹ “Elelae fua mulu kada ne wane ki kera fata buri amulu, ma ka famalagaigai kamulu, ma ka saea ru ta'a 'oro ki amulu sulia kamulu na ne fafurongo nau ki. ¹² Nau ku saea ru nai sulia kera kai sasia ru ta'a ki fua mulu dia laugo be wane ki kera sasia ana profet ki mai 'i nao. Mulu eele amulu, sulia God kai kwatea kwaiarae baita ne nia konia fua mulu 'i langi.”

*Fiko asi fainia na kwesu**(Mak 9:50; Luk 14:34-35)*

* 5:1 fafurongo: Ada to'ona ana Diksonari

¹³ Sa Jesus inau ana fatalana ka 'uri, “Na fiko asi ne 'e falea fanga fua mulu. Ma kamulu laugo mulu dia na fiko asi fuana falealana wane ki tafau. Boro ma dia mamasialana 'e leka fasia, nia 'afitai lau 'oe ka famamasia. Ma nao nia si lea na fuana sasilana lau ana ta ru, ma nia lea fua mulu 'ui na amulu ana 'i maa, fuana wane ki kera ka liu na 'ada 'i fafona.

¹⁴ “Kamulu dia laugo na fa kwesu fuana wane ki tafau laona molagali. Na fere ne kera saungainia gwauna fa uo nia 'afitai ka agwa. ¹⁵ Ma nao ta wane si fasarua fa kwesu, sui ka alua 'ana farana na tiu. Kada nia fasarua fa kwesu ka sui, nia ka ngalia, ka daurainia ana kula 'i langi, fua ka tala fuana wane ki tafau laona lume. ¹⁶ Ma ka 'urinai laugo, na fa kwesu kamulu ka tala kau fua wane ki tafau, fua kada kera ada to'ona ru lea ne mulu sasia ki, kera fi tangoa Maa kamulu ne to mai 'i langi.

Famanatalae sulia taki sa Moses

¹⁷ “Nao mulu si kwaisae nau ku leka mai fuana fasuilana na taki sa Moses ki ma na famanatalae na profet ki. Nau si leka lau mai fuana fasuilada, boro ma nau ku leka lalau mai fuana famamanalana famanatalae kera ki. ¹⁸ Nau ku saea ru mamana fua mulu, ana kada ne 'i langi ma na molagali kera to 'ua, nao ta ru tu'u ana taki ki si sui leka ka dao ana kada ru God nia saea ki kai fuli mamana. ¹⁹ Nia ne, sa ti boro 'ana ne nao si rosulia ta taki tu'u, ma ka famanata tani wane fua noni'elalae ana ta taki tu'u, God kai alu nia 'isi ana 'Initoe nia. Boro ma sa ti ne rosulia taki ki ma ka famanata tani wane fua rosulilana dia nia, God kai alu nia baita laona 'Initoe nia. ²⁰ Nau ku saea fua mulu, dia nao mulu si sasi lea liufia wane famanata ana taki ki, ma na Farasi ki ana sasilae sulia ru ne God nia doria, nia 'afitai 'asiana mulu kai to fainia wane ne God gwaungai fafida ki.

Famanatalae sulia gwuisasue

²¹ “Kamulu rongoa tafau na fatae talingai ne kera saea fuana koko kia ki 'i nao be 'uri, ‘Nao 'oe si sauwanee. Dia

sa ti boroī 'ana ne sauwaneē, kera kai ngali nia naona na wane kwaiketoi ki.'[☆] ²² Boroī ma kada ne, nau ku saea fua mulu, sa ti ne guisasu fuana wanefuta nia, kera kai ngali nia naona na wane kwaiketoi ki. Ma sa ti ne ka saea fuana wanefuta nia, 'Oe na ru 'o'oni ga 'ana,' kera kai ngalia naona na wane kwaiketoi ki. Ma sa ti ne ka saea na wanefuta nia ana, 'Ru oewanea,' nia kai leka ana taale 'uria na ere ne saru nao si mae. ²³ Nia ne, dia 'oe sasi akau na ana afafue 'oe fuana God fafona na fulifue[†], ma 'oe manata to'ona ne nao nia si fola 'ua matangamu fai na wanefuta 'oe sulia na garo lamu, ²⁴ 'oe fasia basi afafue 'oe maana fulifue, 'oe oli, 'oe fata kwaimani basi fainia. Sui 'i buri, 'oe oli mai, ma 'oe fi kwatea na afafue 'oe fua God.

²⁵ "Ma dia ta wane ka ngali 'oe fuana kwaiketoi lae, 'oe fata kwaimani basi fainia, kada nao kamoro si dao 'ua. Sulia dia kamoro dao na, nia kai kwate 'oe na fuana wane kwaiketoi, ma burina nia ka keto 'oe, ma nia fi kwate 'oe lau fua wane kani wane ki, ma na wane kani wane fi alu 'oe laona beu ni kanie. ²⁶ Nau ku saea fuamu, dia nia 'urinai, nia 'afitai fua 'oe ka ru fasia na beu ni kanie leleka 'oe kwatea na malefo 'isi ne nia bobola fainia kwaekwae 'oe.

Famanatalae sulia araie

²⁷ "Mulu rongoa na fatae talingai ki kera saea, 'Nao 'oe si oee.'[☆] ²⁸ Boroī ma kada ne, nau ku saea fua mulu, sa ti boroī 'ana ne bubungia ta keni ana manatae wane ni oelae, nia oee suina ana manatana. ²⁹ Nia ne, dia 'oe doria fulia ta ru ta'a ana bali maa 'o'olo 'oe, 'oe lafua, 'oko 'ui 'ania fasi 'oe. Nia ta lea ga 'ana fuamu dia 'oe 'ui 'ania ta bali ana na nonimu, fasia God fi 'ui 'ania na nonimu tafau laona kula ni kwaekwae. ³⁰ Ma dia 'oe doria fulia ta ru ta'a ana bali 'aba 'o'olo 'oe, siki musia ma 'oko 'ui 'ania fasi 'oe. Nia ta lea ga 'ana dia 'oe 'ui 'ania ta bali ana

[☆] 5:21 Eksodas 20:13; Diutronomi 5:17 † 5:23 fulifue: Ada to'ona ana Diksonari ☆ 5:27 Eksodas 20:14; Diutronomi 5:18

nonimu, fasi God fi 'ui 'ania na nonimu tafau laona kula ni kwaekwae.✠

Famanatalae sulia kwailukasilae
(Matiu 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)

³¹ “Mulu rongoa suina fatae talingai ki kera saea, ‘Sa ti boroï 'ana ne lukasia na 'afe nia, nia ka kwatea kekedee ana kwailukasilae fuana.’✠ ³² Boroï ma kada ne, nau ku saea fua mulu, nao ta wane si lukasia na 'afe nia. Dia wane lukasia 'afe nia, nia ne kwatea 'afe nia ka oee. Ma dia ta wane ka adea lau na keni nai, na wane nai nia oee laugo. Te ru go ne wane saitamana ka lukasia na 'afe nia fafia, dia nia oee ana ta wane 'e'ete.

Famanatalae sulia 'oi alangaie

³³ “Mulu rongoa laugo na fatae talingai ki kera saea fuana wane ki 'i nao 'ua na mai, ‘Dia 'oe fangasia alangaie 'oe ana satana God, tama nao 'oe si 'oia na alangaie 'oe.’✠ ³⁴ Ma kada ne, nau ku saea fua mulu, nao 'oe si fangasia alangaie 'oe ana ta ru. Ma nao 'oe si fangasia alangaie 'oe ana 'i langi, sulia God nia gwaungai senai. ³⁵ Ma 'oe si fangasia alangaie 'oe ana molagali, sulia God nia gwaungai laugo 'i senai. Ma 'oe si fangasia alangaie 'oe ana 'i Jerusalem, sulia nia ne fere na kingi baita. ³⁶ Ma nao 'oe si fangasia alangaie 'oe ana gwaumu, sulia nia 'afitai 'oe ka saungainia tesi ifu ana gwaumu ka kwao naoma ka goa. ³⁷ Dia 'oe alangai, saea go, 'Iu.' Naoma dia 'oe si alangai, saea go ‘Nao.’ Ma dia 'oe saea lau ta ru, na ru nai leka na mai fasia sa Saetan na wane ta'a.”

Famanatalae sulia kwaiduuilae
(Luk 6:29-30)

³⁸ Sa Jesus fata lau 'uri, “Mulu rongoa tafau na fatae talingai ki fata 'uri, ‘Dia ta wane ka falia na maana ta wane,

✠ 5:30 Jemes 1:14-15; Galesia 5:24 ✠ 5:31 Diutronomi 24:1 ✠ 5:33 Nambas 30:2

kera kai falia laugo maana wane nai. Ma na gwa lifo laugo fuana duulana ta gwa lifo.'☆ 39 Boro ma kada ne, nau ku saea fua mulu, nao 'oe si duua ru ne ta wane sasia ka ta'a fuamu. Dia ta wane ka fidalia na bali sate 'o'olo 'oe, alamatainia nia ka fidalia lau bali sate mauli amu. 40 Ma dia ta wane ka ngali 'oe 'uria na kwaiketoie fua ngalilana na maku lalo 'oe, alamatainia nia ngalia laugo na maku fafo baita 'oe fuana. 41 Ma dia ta wane ka sumai 'oe fua ngalilana 'oko ru nia sulia te kada taale, 'oe ngalia lau sulia ruana kada taale. 42 Ma 'oe kwatea fuana ta wane ne gania ta ru amu. Ma kada ta wane doria ngali langa ana ta ru amu, 'oe kwatelanga ana fuana.

Kwaimani ana wane ki ka dia laugo God ne kwaimani ana wane ki
(Luk 6:27-28, 32-36)

43 “Mulu rongoa na fatae talingai ki fata 'uri, ‘Mulu ka kwaimani 'amulu ana wane kwaimani kamulu ki,☆ ma mulu ka subutainia na malimae kamulu ki.’ 44 Boro ma kada ne, nau ku saea fua mulu, mulu kwaimani ana malimae kamulu ki, ma mulu foa fuana sa ti ne kera famalagaigai kamulu. 45 Dia mulu sasi 'urinai, mulu kai alua na wele Maa kamulu 'i langi. Sulia nia saungainia na sato, ma ka tala fafia na wane ta'a ki, ma na wane lea ki tafau go, ma ka kwatea na ute fua sa tifaida ne kera fulia ru lea ki, ma fua sa tifaida ne kera fulia ru ta'a ki. 46 Dia mulu kwaimani go amulu fuana wane ne kera kwaimani amulu, God nao si kwaiara kamulu go. Sulia na wane ni koni malefolae ana takisi boro, kera sasia laugo ru nai! 47 Ma dia kamulu fata lea go amulu fainia na wane kwaimani kamulu ki, nao kamulu si 'e'ete go fasia na wane ki tafau. Sulia na wane kera ulafusia God ki boro, kera sasia laugo

☆ 5:38 Eksodas 21:24; Diutronomi 19:19; Levitikas 24:20
Levitikas 19:18

☆ 5:43

ru nai! ⁴⁸ Mulu ka to 'o'olo tafau na, dia na Maa kamulu 'i langi be 'o'olo tafau.”

6

Famanatae sulia sasilana na ru lea ki

¹ Ma sa Jesus ka fata lau 'uri, “Mulu madafi kamulu, fasi mulu ka sasia go 'amulu ru lea ki, fua wane ki kera ka ada to'ona, ma kera ka tango kamulu fainia. Dia mulu sisi 'urinai, nao mulu si ngalia ta kwaiarae fasia Maa kamulu 'i langi. ² Dia 'oe kwatea na kwatela fuana 'afilana wane siofa ki, nao 'oe si fulangainia fuana wane ki fua sae kera ka tango 'oe fainia. Sulia na falafala nai, wane kwalabasa ki ne kera sasia. Kera kwai'adomi ana wane siofa ki laona beu fuana folae* ma sulia na taale baita ki laugo, fua sae wane ki tafau ka tangoda. Ma nau ku saea fua mulu, God nao si kwatea ta kwaiarae fuada, sulia kera ngalia suina kwaiarae kera ki. ³ Ma kada 'oe kwatea ta ru fuana kwai'adomilae, nao 'oe si fatainia fuana ta wane, ta wane kwaimani 'amu boroi nao si saitamana. ⁴ Kada 'oe kwatea ta ru fuana ta wane, 'oe safungainia fasia ta wane boroi 'ana nao si ada to'ona naoma ka saitamana. Sui boroi 'ana 'oe kwate agwa ana, na Maa 'oe ne to mai langi, nia ada to'ona te ki ne 'oe sasia, ma nia kai kwatea kwaiarae fuamu.”

Famanatae sulia na folae

(Luk 11:2-4)

⁵ Sa Jesus ka fata lau 'uri, “Kada kamulu foa, nao mulu si dia wane kwalabasa ne kera foa ga 'ada fua ne wane ki ka suada. Sulia kada kera foa, kera doria uulae laona beu fuana folae ki, naoma sulia taale baita ki, fua ne wane ki ka suada, ma ka fabaitada. Ma nau ku saea fua mulu, kera ngalia suina, na kwaiarae kera ki fasia na wane ne kera fabaitada ki. ⁶ Ma kada 'oe foa, 'oe leka ana ta kula ne

* **6:2** beu fuana folae: Ada to'ona ana Diksonari

to banitai, ma 'oko to senai, ma 'oko fosia God, ne nao ta wane si ada to'ona. Sui boroi 'ana nao ta wane si ada to'omu kada 'oe foa, Maa 'oe ne to mai 'i langi ne kai suamu. Ma nia laugo ne kai kwaiara 'oe fuana te ne 'oe sasida.

⁷ “Ana kada mulu foa, nao mulu si dia lau wane ne kera ulafusia God. Sulia kada kera foa, kera fata gwala 'asiana, ma kera nao si saitamana madakwa ana te ki ne kera saea. Manatada fia dia kera foa gwala 'urinai, god kera ki kai rongoda. ⁸ Ma nao mulu si sasi lau dia kera, sulia Maa kamulu 'i langi nia saitamana tafau te ki ne mulu bobo 'uria, sui mulu fi gania.

⁹ “Iu, ana kada mulu foa, mulu fata 'uri,
‘Maa kalu 'i langi 'ae,

Kalu doria wane ki tafau kera ka fabaita satamu, sulia nia 'e abu 'asiana.

¹⁰ Dao mai ana gwaungaie 'oe fafia maurilana wane ki tafau.

Ma kwaidoria 'oe kera kai sasia 'i ano dia laugo ne kera sasia 'i langi.

¹¹ 'Oe kwatea mai fua malu na fanga ne bobola fuana maedangi ne.

¹² 'Oe manatalugea ta'alae kalu ki, dia laugo ne kalu manatalugea ta'alae wane ki tafau ne kera fulia ru ta'a ki fua malu.

¹³ 'Oe nao si ala'ani kalu fuana ilitoe ka liufi kalu.
Ma 'oko susi kalu fasia sa Saetan.’

¹⁴ “Aia, ma dia mulu manatalugea sa ti ne fulia ru ta'a ki amulu, Maa kamulu 'i langi nia manatalugea laugo ta'alae kamulu ki. ¹⁵ Ma dia kamulu si manatalugea sa ti ne nia fulia ru ta'a ki amulu, Maa kamulu 'i langi boroi nao si manataluge kamulu laugo.”

Famanatae sulia abu fangalae

¹⁶ Sa Jesus ka fata lau 'uri, “Ana kada kamulu abu fanga fuana folae nao mulu si dia wane kwalabasa ki. Sulia kada kera abu fanga, kera ada dia wane kera kwaimanatai ki fua wane ki ka ada to'ona ne kera abu fanga, ma kera ka fata lea ada. Aia, ma nau ku saea fua mulu, na wane ne ki 'afitai kera ka ngalia ta kwaiarae lau, sulia wane ki kera kwatea na kwaiarae kera ana tangolada. Ma God nao si kwatea na ta kwaiarae fuada. ¹⁷ Boroi ma ana kada 'oe abu fanga, 'oe sisiu 'amu, ma 'oko salaka ifu 'amu dia ne 'oe sasia sulia maedangi ki tafau, ¹⁸ fua ta wane si ada saitamamu ne 'oe abu fanga. Sui boroi 'ana ta wane si ada saitamamu, Maa 'oe 'i langi nia ada ga 'ana to'omu, ma nia kai kwatea na kwaiarae fuamu sulia te ki ne 'oe sasia. Nia saitamana ka suamu sulia dangi ki, sui boroi 'ana nao 'oe si ada to'ona.”

Famanatalae sulia toorue
(Luk 12:33-36; 16:13)

¹⁹ Sui, sa Jesus ka fata lau 'uri, “Mulu si konia toorue kamulu ki 'i seki laona molagali ana kula ne subu ma furalae kai falia, ma na wane beli ki ka belia. ²⁰ Mulu konia na toorue kamulu ki 'i langi, kula subu ma na furalae si falia, ma na wane beli nao si belia. ²¹ Sulia kada na toorue kamulu nia to 'i langi, na maurilamulu ka agwai tafau na 'uria 'i langi. Ma kada na toorue kamulu nia to laona molagali, na maurilamulu ka agwai tafau na 'uria ru laona molagali ki.

²² “Sulia dia maamu nia lea, 'oko to laona madakwalae ana famanatalae God, sulia maamu ne 'e dau talaiia mai madakwalae laona nonimu. ²³ Dia nao 'oe si ada to'ona na madakwalae ne, maamu ne ta'a, ma 'oko to ga 'amu laona maerodo. Mulu madafi kamulu, suli dia mulu noni'ela ana madakwalae God, laona maurilamulu nia rodoa 'asiana.”

²⁴ “‘Afitai ta wane ka rao fuana ro wane baita 'e'ete. Dia nia 'urinai, nia kai malimae ana ta wane baita, ma ka kwaimani ana ta wane baita. Ma nia kai rao lea fuana ta wane, ma ka luka faburi ana ta wane. Nia ne, ka 'afitai

'asiana dia ne mulu rao fuana God ma na malefo lau ana te kada.

*Sa Jesus famanata sulia
God fainia toorue
(Luk 12:22-31)*

²⁵ “Nia ne nau ku saea fua mulu, nao mulu si manata 'abero sulia te ne mulu kai 'ania, ma mulu ka kufia, ma te ne mulu kai ofi ana fafia noni mulu. Sulia na maurie ne, nia lea liufia na fanga, ma na noni ne, nia lea liufia na maku. ²⁶ Ada to'ona na fa no ki laona salo, kera nao si 'abero go sulia raoe ana ta oole. Ma kera nao si konia go ta fanga, ma kera si saungainia go ta 'o'obe fuana alu fangalae. Boroï ma Maa kamulu 'i langi sangonida ga 'ana. Aia, God nia ada baita amulu ka liufia fa no ki. Nia ne, God ka sangoni kamulu. ²⁷ Sui boroï 'ana mulu ka manata 'abero sulia maurie kamulu ki, nia 'afitai mulu sasia maurilamulu ka te tau tu'u lau.

²⁸ “Ma 'uta mone ne mulu ka manata 'abero sulia na maku ki? Mulu ada to'ona basi na takana 'ai ne kera afuraga ki. Kera nao si rao go, ma kera nao si saungainia go ta maku fuada. ²⁹ Ma nau ku saea fua mulu, kera ada kwanga ka liufia maku ne sa Solomon na kingi nia 'afisida ki. ³⁰ Ma na takana 'ai ki, kera to ga 'ada sulia ka kada kokoru, ma kera ka 'ui laugo 'anida laona ere. Sui ka 'urinai boroï 'ana, God nia famasada ana ru lea ki. 'Uri ma kamulu fitala sae God nao si famasa kamulu laugo? Na fitoe kamulu ki nia tu'u.

³¹ “Nia ne, nao mulu si manata 'abero 'uri, ‘Na fanga, ma na ru ni kufilana, ma na maku nau ki kai leka mai fasia 'i fai?” ³² Iu, wane ne kera to manata buro ana God, kera saitamana manata 'abero sulia ru nai ki. Boroï ma, na Maa kamulu 'i langi nia saitamana suina ne mulu doria ru nai ki. ³³ Mulu ka doria lalau 'amulu na maurie ne God nia gwaungai ana fainia sasilana ru 'o'olo ki. Dia mulu sasi 'urinai, God kai kwatea ru ne mulu dorida ki. ³⁴ Nia ne, nao

mulu si manata 'abero sulia kwaidorie fuana malakwasi. To na 'ana fuana malakwasi. Nao si bobola fuana mulu kai konia na 'aberolae malakwasi ki fainia na 'aberolae ana maedangi ta'ena laugo. Sulia maedangi ta'ena to ana 'aberolae bobola fainia ta'ena.”

7

*Famanatalae sulia
ketolana ta wane*

(Luk 6:37-38, 41-42)

¹ Ma sa Jesus ka fata lau 'uri, “Nao mulu si ketoa ta wane 'e'ete, fasia God kai keto kamulu laugo. ² Dia mulu ketoa ta wane, God kai keto 'urinai laugo amulu. Ma taki te ne mulu ketoa ta wane ana, na taki nai laugo ne God kai keto kamulu ana. ³ 'Oe too ana ta'alae baita ki, boroi ma 'oe ngatafia ga 'amu ta wane ne nia too ana ta'alae tu'u. 'Oe dia wane ne nia ada to'ona na gegeo laona maana sa tolana, boroi ma nia si ada to'ona go ta bui ano baita ne nia laona maana tala'ana. ⁴ Ma 'oe ka fata 'uri fuana wane 'e'ete, “'Oe fulia ru ne nia ta'a, alamatainia nau fa'o'olosa maurilamu.’ Boroi ma 'oe si manata go sulia ta'alae baita ne 'oe sasida ki. ⁵ 'Oe na wane kwalabasa. 'Oe fasia basi na ta'alae 'oe ki. Sui, 'oe fi bobola fuana kwai'adomilae kau ana ta wane 'e'ete fuana ta'alae nia ki.

⁶ “Ma nao mulu si kwatea ru abu ki fuana fa kui ki, fasia kera ka abulo, ma kera ka 'ala kamulu. Ma nao mulu si kwatea na gwaalaungi kamulu ki fuana boso ki, fasia kera ka liu ga 'ada fafona.”*

*Famanatalae sulia te ne God sasia ana kada kulu gania
(Luk 11:9-13)*

⁷ Sa Jesus ka fata lau 'uri, “Mulu ka gania God fua mulu ka ngalia ru ne mulu gani 'uria. Mulu nanisia kwaidorie

* **7:6** Jesus fata 'uri ka fatainia ne Farongoe Lea nao si bobola fua wane aburongo ne 'idufa noni'ela ana.

kamulu ki ana God, ma nia kai 'adomi kamulu, fua mulu ka dao to'ona. Mulu ka kidikidi ana mae, ma God kai 'ifi fua mulu. ⁸ Sulia wane ne kera gani ana God, kera ngalia na ru ne kera gania. Ma wane ki ne kera nanisia ru kera doria ki ana God, kera kai dao to'ona. Ma wane ki tafau ne kera kidikidi ana mae, God kai 'ifi fuada.

⁹ “Uri ma, sa ti amulu na maa ki, ne dia na wele 'oe nia gani 'uria fanga, ma 'oko kwatea lalau na fau fuana? ¹⁰ Ma dia na wele 'oe nia gani 'uria ta ie, ma 'oko kwatea lalau fa tafo fuana? Nao 'asiana! ¹¹ Sui boroi 'ana kamulu wane ta'a ki, mulu saitamana kwatelana na ru lea ki fuana wele kamulu ki. Boroi ma na Maa kamulu ne nia 'i langi, nia lea ka liufi kamulu. 'Urinai nia kai kwatea ru lea ki fuana wane ne kera gani nia 'urida.

¹² “Ta te ne mulu doria ana wane 'e'ete ki fua kera ka sasia fua mulu, mulu ka sasia laugo fuada. Sulia nia ne na fadalana na famanatalae ana taki sa Moses, ma na profet ki tafau.”

*Na taale 'uria maurie
ma 'uria maea
(Luk 13:24)*

¹³ Sa Jesus ka fata lau 'uri, “Mulu ka ru kau ana mae ne sukoni, sulia na taale ma na mae ne baita ma ka reba, nia leka 'uria na maea toto firi. Ma na lekalae sulia ka ngwaluda, ma na wane 'oro ki ne leka sulia na taale nai.

¹⁴ Aia, na taale ma na mae ne sukoni nia leka 'uria na maurie firi, ma lekalae sulia ka 'afitai, ma bara wane go ne kera leka sulia.”

*Na profet suke ki
(Luk 6:43-44)*

¹⁵ Sa Jesus ka fata lau 'uri, “Mulu ka madafi kamulu fasia na profet suke ki. Mulu madafi kamulu sulia kera ada dia wane lea ki, boroi ma manatalada ne dia kui kwasi ki ne kera doria falilamulu. ¹⁶ Ma mulu kai ada saitamana go 'amulu na profet suke nai ki ana ru ta'a ne kera sasida

ki. Kulu saitamana 'ai ki tafau ne lea naoma ka ta'a, sulia fufue ru ne kera fungu ana ki. Ma nia 'afitai ta wane ka ngeda na fufuana 'ai lea fasia na 'oko ngangara. ¹⁷ Ma na 'ai lea nia fungu ana fueru lea ki, ma na 'ai ta'a nia fungu laugo ana fueru ta'a ki. ¹⁸ 'Ai lea 'afitai ka fungu ana fueru ta'a, ma 'ai ta'a 'afitai ka fungu ana fueru lea. ¹⁹ 'Ai ki ne nao si fungu ana ta fueru lea, kera kai tofuda, ma kai 'ui 'anida laona ere. ²⁰ Nia ne, nau ku saea fua mulu, mulu kai ada saitamana na profet suke ana ru ne kera sasida ki.”

Maedangi ana kwaiketoilae

(Luk 13:25-27; 6:47-49)

²¹ Sa Jesus ka fata lau 'uri, “Nao lau wane ki tafau ne fata 'uri aku, ‘Aofia 'ae, 'Aofia 'ae,’ ne kera kai to fainia wane ne God gwaungai fafida ki. Ma sa tifaida ne kera sasi sulia kwaidoria Maa nau 'i langi go ne, kera kai to fainia wane ne God kai gwaungai fafida ki. ²² Ma na wane 'oro ki kera kai fata 'uri fuaku ana maedangi ana kwaiketoilae nai, ‘Aofia 'ae, kalu fata na sulia fatalana God ana satamu, ma kalu ka ifulangainia anoeru ta'a ki ana satamu, ma kalu ka sasia ru 'oro ni kwelelae ki ana satamu.’ ²³ Boro ma nau kai fata madakwa 'uri fuada, ‘Nau nao si saitamamulu. Mulu na wane ta'a ki. Mulu leka tau kau fasi nau!’

²⁴ “Nia ne, wane ki ne kera rongoa faoraie nau ki, ma ka sasi sulia, kera dia na wane lioto ne nia saungainia lume nia fafona mae funu 'ai ki ne nia 'elida ka koso lola lao ano. ²⁵ Na ute baita ka to, ma kafo ki ka igwa, ma na kuburu baita ka kwaea na lume nai, boro ma na lume nai nao si 'asia, sulia nia uu ngasi fafona mae funu 'ai ngasi ki.

²⁶ “Ma na wane ne kera rongoa faoraie nau ki, ma nao si sasi sulia, kera dia na wane oewanea ne saungainia na lume nia fafona one, ma nao nia si 'elia mae funu 'ai ki ka koso lola. ²⁷ Na ute baita ka to, ma kafo ki ka igwa, ma na kuburu baita ka kwaea na lume nai, ma na lume nai ka 'asia, ma ka takalo tafau na.”

²⁸ Ana kada sa Jesus famanata na wane ki ana ru ki tafau ka sui, kera ka kwele 'asiana, ²⁹ sulia sa Jesus nia famanata ana nikilalae God. Na famanatalae nia nao si dia lau famanatalae wane famanata ana taki ki.

8

Sa Jesus gura wane matai

(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

¹ Kada sa Jesus nia koso na mai fasia gwauna fa uo nai, na fikue baita kera leka mai sulia. ² Ma te wane ne kuu* saungia nonina nia leka mai, ma ka boruru naofana sa Jesus, ma ka fata 'uri, “Aofia 'ae, dia 'oe nonimabe, 'oe saitamana gura nau ga 'amu.”

³ Sa Jesus ka taga kau na 'abana, ma ka samo to'ona nonina, ma ka fata 'uri, “Iu, nau ku nonimabe. 'Oe mafo na.” Ma 'ali'ali burina faoraie nai ki ne sa Jesus nia saea fuana, na kuu nai ka siki na fasia wane nai. ⁴ Sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Nao 'oe si farongoa ta wane ana ru ne nau ku sasia fuamu. Boro ma 'oe leka basi, ma 'oko fatainia nonimu fuana fataabu God, 'oko alatainia fataabu God ka iroa nonimu. Sui 'oko kwatea afafue 'oe dia be sa Moses nia saea fua kwatelana, fua kai kwatea famamanae fuana wane ki tafau ne nonimu nia mafo na.” Ma sa Jesus ka kwatea wane nai ka leka na 'ana.

Sa Jesus nia gura te wane

(Luk 7:1-10)

⁵ Ma kada sa Jesus nia dao na ana fere 'i Kapaneam, te wane fanaonao ana wane ni omee ki fasia 'i Rom, nia leka mai siana sa Jesus, ma ka gani fua nia kai 'adomia ⁶ ma ka 'uri, “Aofia 'ae, na wane rao nau, nia matai 'asiana, ma ka tio ga 'ana, ma ka nao si abulotainia go nonina, ma na nonina ka fii 'asiana.”

* **8:2** kuu: Ada to'ona ana Diksonari

⁷ Sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Lea ga 'ana, nau kai leka mai 'uria lume 'oe fua guralana.”

⁸ Ma wane fanaonao ne ka fata lau 'uri fuana sa Jesus, “‘Aofia 'ae, nau nao si bobola fua ne 'oe leka mai 'i laona lume nau. 'Oe fata go mai 'amu, ma na wane ni rao nau kai 'akwa na. ⁹ Nau ku saitamana 'oe bobola ga 'amu fuana sasilana ru nai, sulia nau talaku na wane nau ku rao farana na wane baita ki, ma nau ku too ana wane ni ome'e ki ne kera rao farana gwaungaie nau. Ma dia nau ku fata 'uri fuana ta wane, ‘Oe leka,’ ma nia ka leka na. Ma dia nau ku fata 'uri fuana ta wane, ‘Oe leka mai,’ nia ka leka laugo mai. Ma dia nau ku saea ta wane rao nau, ma ku 'uri, ‘Oe sasia ru ne,’ nia ka sasia na.”

¹⁰ Ma kada sa Jesus rongo na ru nai, nia ka kwele 'asiana. Ma nia ka abulo fuana wane ne kera leka sulia ki, ma ka fata 'uri fuada, “Nau ku saea fua mulu, nau si ada to'ona 'ua ta wane ne nia famamana 'uri, sui boroi 'ana laona 'i Israel. ¹¹ Ma nau ku saea fua mulu, wane 'oro ne nao lau Jiu ki kai leka mai fasia fere 'oro laona molagali fua 'adolae fainia koko kia ki sa Abraham, sa Aesak, ma sa Jakob ana fafanga ana elelae 'i langi. ¹² Ma 'orolada Jiu ki ne tala'ana kera ka 'ado ana ru lea ki 'i langi, God kai lalida 'uria kula rorodoa. Ma kada kera to ana kula nai, kera kai angi, ma kera kai 'ala girigiri ana lifoda, sulia kera nonifi.”

¹³ Ma sa Jesus ka abulo lau fuana wane baita nai, ka fata 'uri fuana, “‘Oe oli kau. Nau ku sasia na ru ne 'oe gania, sulia 'oe famamana nau.” Ma ana kada nai go, na wane rao be nia ka 'akwa na.

*Sa Jesus gura wane
matai 'oro ki
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)*

¹⁴ Ma ana te maedangi, sa Jesus ka leka mai 'i lume sa Pita. Kada sa Jesus ru 'i lume, nia ka ada to'ona fungo keni sa Pita nia tio ga 'ana, ne nia matai ana 'ako'akolae baita.

¹⁵ Ma sa Jesus ka samo to'ona 'abana na keni ne. Ma ana kada nai go, na 'ako'akolae nai ka sui na fasia. Nia ka 'akwa na, ma ka tatae ka sasi fanga na fua sa Jesus.

¹⁶ Ma kada nia saulafi na, wane ana fere nai kera ka ngalia mai wane 'oro ki siana ne anoeru ta'a ki rufida. Ma sa Jesus ka ifulangainia anoeru ta'a nai ki fasida ana fatalana go. Ma nia ka gura laugo wane matai ki tafau.

¹⁷ Kada nia sasia na ru nai ki, nia famamana na fatalana na profet Aesaea be kede a ka fata 'uri, “Nia ne famaui kia fasia na mataie ki.”[☆]

*Lekalae burina sa
Jesus nia 'afitai
(Luk 9:57-62)*

¹⁸ Ma kada sa Jesus nia ada to'ona wane 'oro kera oku mai kalikalia, nia ka fata 'uri fuana fafurongo nia ki, “Kulu tofolo 'uria bali 'osi loko.” ¹⁹ Ana kada nai laugo, te wane famanata ana taki ki 'e leka mai siana sa Jesus ka fata 'uri, “Wane Famanata[†] 'ae, nau doria ku leka fai 'oe 'i fai boro i 'ana ne 'oe leka 'uria.”

²⁰ Kada sa Jesus rongoa fatalana, nia ka fata 'uri, “Nao nia si ngwaluda. Na kui kwasi ki kera too ana na kula kera ki fuana tiolae, ma na no ki laugo kera too ana na nui kera ki. Boro i ma nau, na Wele nia Wane,[‡] nau nao si too ana ta lume fuana maleulae ana.”

²¹ Ma te wane ana fafurongo nia ki, ka fata fuana sa Jesus ka 'uri, “'Aofia 'ae, 'oe alama tainia fua nau kai leka, ku to basi fainia maa nau leka nia mae, nau ku faitoli ana ka sui, nau ku fi leka kau suli 'oe.”

²² Sa Jesus olisia ka fata 'uri, “Nao. 'Oe leka na mai fai nau ana kada nai. Alama tainia wane ne kera mae na, kera kai faitoli na 'ada ana wane mae kera ki.”

[☆] **8:17** Aesaea 53:4 [†] **8:19** Wane Famanata: Ada to'ona ana Diksonari

[‡] **8:20** Wele nia Wane: Ada to'ona ana Diksonari

Sa Jesus nia balufia na kuburu ma na nanafo

(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

²³ Ma sa Jesus ka tae laona baru fainia fafurongo nia ki.
²⁴ Ma ana kada kera 'idu tau na kau, mae kuburu ka dao 'ali'ali mai, ma na asi ka lulua, ma ka magara na mai fafia na baru nai. Ma na baru nai karangi kai kuruu na. Boro ma sa Jesus nia ka maleu ga 'ana laona baru nai. ²⁵ Na fafurongo nia ki kera ka faada, kera ka fata 'uri, “Aofia 'ae! 'Oe famaori kulu! Kulu karangi mae na.”

²⁶ Ana kada nai sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Uta ne kamulu ka mau? Nau ku ada to'ona na famamanalae kamulu aku nao si baita.” Sa Jesus ka fata 'urinai fuada ka sui, nia tatae, ma ka fata nikila fuana kuburu ma na nanafo, fua kera ka aroaro. Ma ana kada nai go, na kuburu ma na nanafo ki kera ka aroaro na, ma ka fola na.

²⁷ Ma na fafurongo nia ki kera kwele 'asiana, ma kera fata 'uri, “Wane 'uta ne? Na kuburu ma na nanafo boro kera ro na sulia!”

Sa Jesus ifulangainia anoeru ta'a ki fasia ro wane ki

(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Ma kada kera dao na ana bali 'osi ana mae fere 'i Gadara, sa Jesus ka dao to'ona ro wane ne anoeru ta'a ki to adaro. Ro wane ne ki keroa to mai laona mae faoda fuana alulana wane mae ki. Ma sulia keroa balubalua 'asiana, ne kwate ma nao ta wane si dao karangia go kula ne keroa to ana. ²⁹ Ana kada anoeru ki ne to ana ro wane nai ki, kera ada to'ona sa Jesus, kera ka akwa 'uri, “Wele God 'ae, te ne 'oe doria sasia amalu? 'Uri ma 'oe leka mai fua famalagaigai lamalu 'i naona kada ne fagaigailae kai dao?”

³⁰ Ana kada nai, na boso 'oro ki kera fanga karangia senai. ³¹ Na anoeru nai ki kera gania sa Jesus kera 'uri, “Dia 'oe ifulangai kalu, 'oe ala'ani kalu leka 'uria laona boso loko ki.”

³² Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana anoeru nai ki, “Mulu leka na!” Ma kera ka ru tafa mai, ma kera ka leka na laona

boso nai ki. Ma boso nai ki kera lae toli na sulia ninimana obarae nai 'uria laona 'osi be. Ma kera ka mae tafau senai.
³³ Ma na wane ne kera ada sulia boso nai ki, kera ka lae 'ali'ali 'uria fere kera. Ma kera ka fata sulia ru ne sa Jesus sasia, ma na te ne nia fuli fuana ro wane be ki fainia na anoeru be ki. ³⁴ Ma na wane ki tafau ana mae fere nai kera ka leka mai fuana adalae to'ona sa Jesus. Ana kada kera dao siana, kera ka odua fua nia leka fasia fere kera.

9

*Sa Jesus gura te wane
 nonina mae*

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Aia, sa Jesus fainia na fafurongo nia ki, kera ra laona baru, ma kera ka tofolo lau ana 'osi baita nai 'i Galili. Ma kada kera dao na ana fere nia 'i Kapaneam, ² tani wane kera ka ngalia mai te wane ne nonina mae 'i fafona 'ifitai siana sa Jesus, fua nia ka gura. Ma kada sa Jesus nia ada saitamana na famamanae kera, nia ka fata 'uri fuana wane nonina mae nai, “Nao 'oe si mau lau wele nau. Nau ku manatalugea na ta'alae 'oe ki.”

³ Ana kada nai, tani wane famanata ana taki ki kera manata 'uri, “Taifilia God go ne saitamana manatalugea ta'alae ki. Nia fabolotania fainia God.”

⁴ Ma sa Jesus nia saitamana go ana manatairu kera ki laona lioda, ma nia ka fata 'uri fuada, “Mulu si manata ta'a lau 'urinai.”*

⁵ 'Urinai nia ka fata 'uri, “Dia nau ku fata 'uri fuana wane nonina mae ne, ‘Ta'alae 'oe ki, nau ku manatalugea na,’ nao mulu si ada to'ona go ne nia fuli. Boro ma dia nau ku fata 'uri, ‘Tatae, ma 'oe fali,’ senai kamulu ka fi ada to'ona ne nikilalae 'e nia aku fuana guralae. ⁶ Kada nau gura wane ne, nau fatainia fua mulu ne nau, na Wele

* **9:4** Sa Jesus ka saitamana kera ka famamana taifilia go God ne ka gura wane ki.

nia Wane, nau ku too ana nikilalae fua manatalugelana na ta'alae ki.”

Sui sa Jesus ka fata 'uri fuana wane nonina mae nai, “Oe tatae, ngalia 'ifitai 'oe, ma 'oko leka na fere 'oe.”

⁷ Ana kada nai go, wane nai ka tatae, ma ka oli na 'uria fere nia. ⁸ Ana kada ne wane ki kera ada to'ona te ne sa Jesus nia fulia, kera kwele, ma kera mau. Ma kera ka tangoa God sulia nia kwatea na nikilalae 'urinai fuana wane ki.

Sa Jesus riisia sa Matiu

(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ Ma kada sa Jesus nia leka na fasia kula nai, nia ka ada to'ona sa Matiu. Nia gouru ga 'ana ana kula fuana konilana malefo ana takisi, sulia ne nia rao senai. Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Oe leka mai fai nau.” Ma sa Matiu tatae, ma ka leka na fainia.

¹⁰ Ma burina ne sa Jesus nia talaia sa Matiu fuana fafurongo nia, nia ka leka fanga na 'i lume nia. Ma na tooa ni koni malefo ana takisi ki to laugo senai. Ma tani wane aburongo, kera fanga laugo fainia sa Jesus ma na fafurongo nia ki. ¹¹ Ma kada Farasi ki kera ada to'ona ru nai, kera ka fata fuana fafurongo nia ki kera 'uri, “Nia bobola fuana nia si fanga lau fainia wane aburongo ki.”

¹² Sa Jesus ka rongoa ru nai, ma ka fata 'uri, “Wane ne nao kera si matai ki, kera si doria go ta wane kwaigurai, boroi ma wane ne kera matai ki, kera ka bobo 'uria wane kwaigurai. ¹³ Mulu manata basi sulia fadalana Kekedee Abu be 'uri, ‘Nau dori kamulu kai kwaimanatai fuana wane ki, ma nao lau na afafue kamulu ki.’[☆] Nau kusi leka lau mai fuana riilae 'uria wane 'o'olo ki fua kera kai kari abulo, boroi ma na wane ne abulolada ta'a ki lalau ne, nau ku leka mai fuana riilae 'uria tatala manatalae.”

☆ 9:13 Hosea 6:6

*Na ledilae sulia na
abu fangalae*

(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

¹⁴ Burina ru nai ki, na fafurongo sa Jon wane ni Siuabu ki, kera leka mai siana sa Jesus, kera ka fata 'uri, “Kalu fainia na Farasi ki, kalu saitamana kalu ka abu fanga. Ma 'uta mone ne fafurongo 'oe ki nao si sasi 'urinai?”

¹⁵ Ma sa Jesus ka olisida ka 'uri, “Nia si bobola fua tooa ne kera too ana fafanga ana araie ne kera kwaimanatai. Sulia ne, kada arai falu nia ga 'ana 'ua faida, wane ki kera eele. Boro ma kada kai dao mai kada ne kera kai talaia na arai falu fasida. 'Urinai, kera fi abu fanga, sulia ne kera kwaimanatai. Nia ne nao si bobola fua fafurongo nau ki kera ka abu fanga kada nau ku to 'ua ga 'aku faida.”

¹⁶ Sui sa Jesus ka fata lau 'uri, “Nao ta wane si modea ta maku ne nia muu ana ta ngingisi maku falu. Sulia dia nia sasi 'urinai, na ngingisi maku falu nai ka musia na maku 'ua nai sulia maku falu nia lukuluku burina taufilana, ma nia ka sasia mae kwakwa ne 'e baita 'asiana.

¹⁷ “Ma mulu saitamana laugo, nia nao si bobola fuana ta wane ka alua waeni falu laona ngwai 'ua ana 'ungana nanigot, sulia ngwai 'ua nai si bose. Dia nia sasi 'urinai, kada na waeni nai kai torotoro go mai, nia ka musia na ngwai 'ua nai, ma na waeni nai ka 'igitai, ma na ngwai nai ka ta'a na. Nia ne wane kai alua waeni falu 'i laona ngwai falu ne nia saitamana kai bose fua ro ru nai ki nao si ta'a.”

Sa Jesus nia gura ro keni ki

(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

¹⁸ Kada sa Jesus nia fatae 'ua, te wane fanaonao ana wane Jiu ki 'e leka mai. Ma nia ka boruru 'i naona sa Jesus, ma ka fata 'uri, “Na wele keni nau fi mae go. Nau ku doria 'oe leka mai fua 'oe alua 'abamu fafia fua nia ka mauri lau.”

¹⁹ Ma sa Jesus fainia na fafurongo nia ki kera ka leka fainia wane nai. ²⁰ Ma ana kada kera leka 'ua ga 'ada, te 'afe

ne gwa 'abu tafangia, ma nia ka matai ana sulia akwala ma ro fangali ki, nia ka leka mai burina sa Jesus, ma ka samo to'ona kakamuna maku gwala nia. ²¹ Sulia na keni ne nia manata 'uri, “Sui boro'i 'ana dia nau ku samo to'ona na kakamuna maku sa Jesus, nau ku 'akwa na.”

²² Kada nia samo to'ona na kakamuna maku nia, sa Jesus ka abulo, ma ka ada to'ona na keni nai, ma ka fata 'uri fuana, “‘Oe si manata 'abero lau. 'Oe 'akwa na, sulia 'oe famamana nau.” Ma ana kada nai go, na mataie nai ka suina fasia.

²³ Ma kada sa Jesus fainia na fafurongo nia ki kera dao, kera ru 'i lume wane fanaonao nai, kera ka ada to'ona na wane ki kera ufia na 'au ana maea, ma na wane 'oro ki lau go kera oku senai, ma kera ka angi. ²⁴ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana wane nai ki, “Kamulu tafau go mulu ru 'i maa. Wele keni ne nao si mae go, boro'i ma nia maleu ga 'ana.” Kada kera rongoa sa Jesus nia fata 'urinai, kera ka waelasia lalau. ²⁵ Ma 'i burina na wane ki kera ka leka fasia, sa Jesus ka ru kau laona mae lume ne wele keni nai tio ana, ma ka samo 'i maana 'abana wele keni nai, ma nia ka tatae. ²⁶ Burina ru ne sa Jesus nia sasia, na faoraie sulia talofia na lofaa nai tafau.

Sa Jesus gura ro wane maada rodo ki

²⁷ Burina sa Jesus nia leka kau fasia kula nai, na ro wane maada rodo ki keroa leka burina sa Jesus, keroa ka akwa, ma keroa ka fata 'uri, “‘Oe Wele ana kwalafa sa Deved, 'oe manatai karo!”

²⁸ Ma ana kada sa Jesus nia ru 'i laona te lume, ro wane maada rodo nai ki keroa ka ru laugo 'i burina. Ma sa Jesus ka fata 'uri fuadaro, “‘Uri ma kamoro famamana ne nau bobola fuana guralana maamoro?”

Ma keroa ka olisia ka fata 'uri, “‘Iu, 'Aofia.”

²⁹ Ma sa Jesus ka samo to'ona na maadoro, ka fata 'uri, “Sulia ne kamoro famamana, ru nai ka fuli mamana na

fuamoro.”³⁰ Ma na maadoro ka ada na, ma sa Jesus ka fata nikila fuadaro nao keroa si farongoa ana ta wane.

³¹ Boro ma kada keroa ru na kau, keroa fi fata na 'adaro sulia sa Jesus siana sa tifaída ne keroa dao to'ona laona lofaa nai.

Sa Jesus gura te wane ngiduna ato

³² Aia, ma kada ro wane be ki keroa ru kau, tani wane kera ngalia lau mai te wane siana sa Jesus. Na ngiduna wane nai ato, sulia te anoeru ta'a ne rufia. ³³ Ma sa Jesus ka ifulangainia anoeru ta'a nai fasia wane nai. Sui, na wane ne ka fata laugo 'ana. Ma na wane ne kera oku ana kada nai, kera ka kwele 'asiana ana, ma kera ka fata 'uri, “Nao kulu si ada to'ona 'ua mai ta ru 'uri 'i Israel!”

³⁴ Boro ma na Farasi ki, kera ka ngengea sa Jesus, kera 'uri 'ada, “Wane gwaungai ana anoeru ta'a ki ne kwatea nikilalae fuana wane ne ka ifulangainia ana anoeru ta'a ki.”

Sa Jesus nia kwaimanatai fuana Jiu ki

³⁵ Ma kada sa Jesus nia liu ana fere baita ki ma na mae fere tu'u ki, nia ka famanata laona beu fuana folae kera ki, ma ka fulangainia na Farongoe Lea sulia 'Initoe God, ma ka gura wane ne kera matai ana mataie 'e'ete ki tafau. ³⁶ Ma sa Jesus nia ada to'ona na konie nai, ma ka kwaimanatai 'asiana fuada sulia kera ka manata 'abero, ma kera si bobola fua 'afilada talada. Kera dia sipsip† ki ne nao ta wane fuana adalae sulida. ³⁷ Ma nia ne sa Jesus ka fata 'uri fuana fafurongo nia ki, “Na wane ne kera sasi akau na fuana famamanalae ana God ki, kera dia na ru 'oro ki 'i laona oole fuana konilada. Boro ma, wane fuana konilana na ru nai ki, kera si 'oro. ³⁸ Nia ne, mulu fosia God fua nia kwatea mai wane ni rao ki fai kamulu.”

† 9:36 sipsip: Ada to'ona ana Diksonari

10

Sa Jesus nia filia na akwala ma ro lifurongo ki

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Sa Jesus ka saea na mai akwala ma ro wane fafurongo nia ki siana, ma ka kwatea na nikilalae fuada fuana ifulangailana na anoeru ta'a ki, ma fuana guralana na mataie 'oro 'e'ete ki tafau. ² Ma na satana na akwala ma ro lifurongo* nia ki ne 'uri: etana, sa Simon (ne nia saea laugo ana sa Pita), ma na wanefuta nia sa Andru, ma sa Jemes ma sa Jon, ro wele sa Sebedi ki. ³ Ma sa Filip, ma sa Batolomiu, ma sa Tomas, ma sa Matiu, na wane ni konilana malefo ana takisi,† ma sa Jemes na wele sa Alfeas, ma sa Tadeas, ⁴ ma sa Simon, ta wane ana tooa Jiu ne kera doria tarilana na wane Rom ki fasia 'i Israel, ma sa Jiudas Iskariot na wane be nia 'olomaelana sa Jesus fuana malimae nia ki.

Sa Jesus odua na akwala

ma ro lifurongo ki

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Ma sa Jesus ka odua na akwala ma ro wane nai ki, ka 'uri, “Nao mulu si leka 'i safitana wane nao lau Jiu ki, ma mulu si ru 'i laona tani fere ana wane 'i Samaria‡ ki. ⁶ Mulu leka lalau 'amulu siana wane Israel ki, ne kera dia na sipsip ki ne kera tafeo na 'ada. ⁷ Ma ana kada kamulu leka, kamulu ka fulangainia 'uri, ‘Kada God kai gwaungai ana wane nia ki, nia dao karangi kamulu na!’ ⁸ Ma mulu kai gura wane matai ki, ma mulu kai taea wane mae ki, ma mulu kai gura na wane ne kuu nia saungida ki, ma mulu kai ifulangainia na anoeru ta'a ki. Kamulu ngali 'o'oni ana, 'urinai ne mulu kwate 'o'oni laugo. ⁹⁻¹⁰ Na wane ni rao, nia

* **10:2** lifurongo: Ada to'ona ana Diksonari † **10:3** wane ni konilana malefo ana takisi: Ada to'ona ana Diksonari ‡ **10:5** Samaria: Ada to'ona ana Diksonari

bobola fuana wane ki ka ada sulia. Nia ne ana kada kamulu leka, nao mulu si 'abero 'uria dau fafilana ta malefo. Nao mulu si ngalia ta ngwai. Ma nao mulu si ngalia ta ro 'aba maku naoma ta ruana tae butu, naoma ta fa kubau boroi.

¹¹ “Ma dia kamulu dao ana ta fere, mulu ada 'uria ta wane ne doria kai kwalo kamulu 'uria 'i laona lume nia. Ma mulu to fainia wane nai leka ka dao ana kada mulu leka fasia mae fere nai. ¹² Ma ana kada kamulu ru 'i laona ta lume, mulu fata 'uri fuana wane ne kera to senai, ‘God kai falea kamulu, ma na aroaroe nia kai to fai kamulu 'i laona lume ne.’ ¹³ Dia ne wane laona lume nai kera kwaimani fai kamulu, na falealae kamulu kai to laugo fai kera. Ma dia nao, na falealae nai ka oli laugo mai fua mulu. ¹⁴ Aia, ma dia kamulu dao ana ta fere, ma nao ta wane si nonimabe go fuana kwalo kamulu laona lume nia, naoma kera ka noni'ela ana rongolana fatalamulu, mulu leka fasia senai. Ma ana kada mulu leka fasia, mulu tafusia gegeona ano fasia 'aemulu dia na fabasue na fuada ne God kai keto kera, sulia kera noni'ela ana rongolana fatalana God. ¹⁵ Ma nau ku saea ru mamana fua mulu, ana fa dangi ne God kai ketoa na molagali, na kwaekwae ne nia kai kwatea fuana wane nai ki kai baita liufia kwaekwae ne God kai kwatea fuana wane ta'a be ki laona ro mae fere be 'i Sodom ma 'i Gomora ki.”

Sulia fagaigailae

(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)

¹⁶ Ma sa Jesus ka fata lau 'uri, “Mulu fafurongo lea, nau ku eresi kamulu kau 'uria 'afitaie, sulia kamulu leka na dia sipsip ki siana wane ta'a ki ne kera dia na kui kwasi ki ne kera doria falilamulu. Nia ne, mulu adaada lea, ma nao kamulu si sasia ta ru garo ne kera fafi kamulu ana. ¹⁷ Mulu ada suli kamulu, sulia tani wane kera kai dau kamulu, ma kera ka talai kamulu siana wane kwaiketo ki, ma kera namusi kamulu laona beu fuana folae kera ki. ¹⁸ Sulia ne mulu leka suli nau, kera kai tara kamulu siana wane fanaonao ma na kingi kera ki fuana ketolamulu. Ma ana

kada kera sasi na 'urinai, mulu farongo ana na Farongoe Lea fuada ma fuana wane nao lau Jiu ki. ¹⁹ Kada kera ngali kamulu 'i naona wane ni kwaikefusi ki, nao mulu si manata 'abero 'uria ta te ne mulu kai saea ma mulu kai fata 'uta ana, sulia God na ne kai kwatea faoraie ki fua mulu fuana saelana ana kada nai. ²⁰ Nao kamulu si fata taifili kamulu na. Na Anoeru God na Maa kamu mai langi ne kai fafata kamulu.

²¹ “Wane 'oro ki, kera kai kwatea na wanefuta kera ki talada fuana saungilada. Ma na maa ki, kera kai sasi 'urinai laugo ana wele kera ki. Ma na wele ki, kera kai olisusu ma kera kai kwatea na maa fainia gaa kera ki fuana saungilada. ²² Na wane 'oro ki, kera noni'ela amulu sulia kamulu na fafurongo nau ki. Ma dia sa ti boroi 'ana ne ka famamana ngasi, leka ka dao ana na 'isilana kada ana 'afitaie, God kai famaui nia. ²³ Dia wane ana te fere kera famalagaigai kamulu, mulu tafi, mulu leka fasia mae fere nai 'ali'ali, ma kamulu ka leka lalau 'amulu 'uria ta fere 'e'ete. Nau ku saea fua mulu na ru mamana, nau Wele Nia Wane, nau kai oli lau mai ana kada ne mulu nao si fasuia na raoe kamulu ana mae fere Israel ki.

²⁴ “Aia, na wane ne nia rongo ru ga 'ana, nia 'afitai ka baita liufia na wane ne famanata nia. Ma na wane ni rao nao si baita liufia na wane gwaungai nia. ²⁵ Nia ka lea fuana wane rongo ru kera kai usulia na wane famanata nia. Ma na ru ne kera sasia ana wane gwaungai, kera kai sasia laugo ana wane rao nia ki. Ma dia nau, na wane gwaungai kamulu, kera sae nau ana sa Saetan[§] ne wane gwaungai ana anoeru ta'a ki, 'urinai ma kamulu boroi, kera kai sae kamulu ana sataeru ki ne ta'a 'asiana.”

Maungia God
(Luk 12:4-7)

§ 10:25 Bielsebul nia ta sataeru laugo ana sa Saetan. Ada to'ona Bielsebul ana Diksonari.

²⁶ Sa Jesus ka fata lau fuana fafurongo nia ki ka 'uri, “Nao mulu si mau ana na wane ki. Ru ki tafau ne wane ki kera safungainia, God kai fatainia. Ma na ru agwa ki tafau, God kai fata sulia. ²⁷ Ma na ru ne nau ku saea fua mulu 'i laona rodo, mulu kai saea lau go ana dangi. Ma ru ne nau ku kwalaro ana fua mulu, mulu fata fola ana fua na wane ki tafau. ²⁸ Ma nao mulu si maungia na wane ki ne kera saungia na noni mulu ka mae, boroi ma nia 'afitai fuana saungilana na mangomulu. Mulu maungia lalau God, sulia nia ne bobola fainia na fafunuilana na mangomulu ma na noni mulu laona kula ni kwaekwae. ²⁹ Ma na no tu'u ki boroi ne, nia 'afitai fuana ta te no ada ka 'asia 'i ano dia na Maa kamulu 'i langi nao si alamatainia. ³⁰ Aia, ma kamulu boroi, na ifu ana gwaumululu ki, God nia saitamana tafau go. ³¹ Nia ne nao mulu si mau, sulia God nia manata baita ana wane ki ka liufia na fa no tu'u 'oro ne ki!

³² “Dia ta wane nia fulangainia 'i naofana wane ki ne nia na fafurongo nau, nau ku fulangainia 'urinai laugo fuana Maa nau 'i langi. ³³ Ma dia ta wane kai tofe nau 'i maana wane ki, nau kai tofea laugo fua Maa nau 'i langi.”

*Daroe sulia famamanalana
sa Jesus*

(Luk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Ma sa Jesus ka fata lau 'uri, “Nao mulu si fia lau sae nau ku leka mai fainia aroaroe fuana molagali. Nao nau si ngalia go mai aroaroe. Nau ku leka mai fua tolingilana wane ki. ³⁵⁻³⁶ Na malimae wane, nia ne ta wane go ana kwalafa nia. Sulia wele fi baita ki, kera kai fua fainia maa kera ki. Ma na keni sari ki, kera kai fua fainia gaa kera ki. Aia, na keni ne 'afe mai ki boroi, kera kai fua fainia fungo keni kera ki.

³⁷ “Ma sa ti boroi 'ana ne ka kwaimani ana na maa nia naoma na gaa nia ka liufi nau, nia nao si bobola ka leka buriku. Ma sa ti boroi 'ana ne ka kwaimani fuana wele nia

ki ka liufi nau, nia nao si bobola ka leka buriku. ³⁸ Ma nia 'afitai fuana ta wane ka dia ta fafurongo 'aku, sulia dia nia nao si nonimabe fuana lekalae buriku, sui boro'i 'ana kada nia kai nonifi ma kai mae ana 'airarafolo. ³⁹ Ma sa ti boro'i 'ana ne noni'ela ni leka buriku sulia ni doria ka sasi 'ana sulia kwaidoria nia ki tala'ana, nia kai talafia na maurie firi. Boro'i ma dia sa ti boro'i 'ana ne nao nia si sasi sulia kwaidoria nia ki tala'ana, ma nia nonimabe kai mae sulia nia leka buriku, nia kai too ana maurie firi.

*Kwaiarae ki
(Mak 9:41)*

⁴⁰ “Ma sa ti boro'i 'ana ne nia kwalo kamulu, nia kwalo nau laugo. Ma sa ti boro'i 'ana ne kwalo nau, nia kwalo laugo God ne nia odu nau mai. ⁴¹ Ma sa ti boro'i 'ana ne kwalo na profet, sulia ne wane nai nia rao fuana God, nia kai ngalia na kwaiarae dia laugo na kwaiarae ne God kwatea fuana profet. Ma sa ti boro'i 'ana ne kwalo na wane 'o'olo, sulia na wane nai nia 'o'olo, nia kai ngalia na kwaiarae dia na wane 'o'olo. ⁴² Ma nau ku saea ru mamana fua mulu, dia ta wane ka kwatea ta titiui kafo gwari fuana ta te wane ana na fafurongo ne nau ki, sulia ne nia na fafurongo nau, nia kai ngalia laugo ta kwaiarae.”

11

*Sa Jesus ma sa Jon
wane ni Siuabu
(Luk 7:18-35)*

¹ Kada sa Jesus nia fata fuana akwala ma ro fafurongo nia ki ka sui, nia ka leka lau fuana 'ainitalolae ana Farongoe Lea fainia famanatalana wane ana mae fere ki kalikalia 'i Galili.

² Ana kada nai sa Jon wane ni Siuabu nia to 'i laona beu ni kanie, ma nia ka rongoa na raoe ne sa Jesus Christ nia sasia ki, ma nia ka kwatea tani wane ana fafurongo nia ki kera ka leka siana sa Jesus. ³ Ma kera ledia, kera ka fata

'uri, “Oe farongo kalu mai. 'Uri ma 'oe na ne na Christ ne sa Jon saea kai dao mai, naoma kalu ka makwalia lau amalu ta wane 'e'ete?”

⁴ Ma sa Jesus ka olisida ka 'uri, “Mulu ka oli kau, ma mulu ka farongoa sa Jon ana na ru ne mulu rongoa ma mulu ka suana ki. ⁵ Na wane ne maada rodo ki, kera ka ada lau. Ma na wane ne 'aeda mae ki, kera ka fali lau. Ma na wane ne kuu saungida ki, na nonida ka mafo na. Ma na wane ne alingada 'e boko ki, kera ka rongo lau. Ma na wane ne kera mae ki, kera ka mauri lau. ✧ Ma na Farongoe Lea be, nau ku 'ainitaloa na 'ana fuana wane siofa ki. ✧ ⁶ God kai falea na wane ki tafau ne nao kera si noni'ela 'ani nau, sulia na ru nau ku sasia ki.”

⁷ Kada ne na fafurongo sa Jon ki kera oli na, sa Jesus ka fata sulia sa Jon fuana fikue nai, ka 'uri, “Ana kada kamulu leka siana sa Jon laona lofaa 'eke'eke, sa ti ne kamulu leka fuana adalae to'ona senai? Ta wane ne manata ruarua ka dia ga 'ana ta ngosa rade ne nia gelogelo ana kuburu? Nao! Sa Jon nia nao lau wane 'urinai. ⁸ 'Uri ma, te ne kamulu leka fuana adalae to'ona? Ta wane ne nia ofi ana maku ne folilana baita? Nao! Sulia wane ne kera ofi 'urinai ki, kera to 'i laona lume kingi ki. ⁹ Kamulu farongo nau mai. Te ne kamulu leka kau fuana adalae to'ona? Ta profet? Iu! Nia ta profet mamana! Ma nia liufia na profet 'i nao ki tafau. ¹⁰ Sa Jon na be kera kekede sulia laona Kekedee Abu ana kada God nia fata fuana Christ ka 'uri, ‘Ada basi, nau kai kwatea kau na wane ni ngali fatae nau 'i nao amu, fua nia kai sasi akau ana wane ki fuamu.’

¹¹ “Nau ku saea ru mamana fua mulu, sa Jon nia talingai ka liufia na wane ki tafau ne kera futa mai 'i laona molagali ne. Sui ka 'urinai boroi ana, na wane ne kera tu'u ki laona 'Initoe God, kera talingai ka liufia sa Jon.* ¹² Aia, safali

✧ **11:5** Aesaea 35:5-6 ✧ **11:5** Aesaea 61:1 * **11:11** Sa Jesus saea ru ne sulia nao ta raoe si talingai ka liufia fatalolana ne na Christ kai dao fatai mai. Na raoe ne be sa Jon sasia.

mai ana kada sa Jon nia etangia fulangailana na Farongoe Lea leka ka dao ta'ena, na wane ta'a ki kera ka firu suaia ma falia na famanatalae sulia na 'Initoe God. ¹³ Na taki sa Moses ki, ma na profet ki tafau leka ka dao ana kada sa Jon, kera fata 'ainitaloa mai sulia daolana mai na Christ. ¹⁴ Kera saea sa Elaeja na profet kai oli lau mai 'i naona na Christ. Ma nia lea fua mulu ka famamana ne sa Jon na ne sa Elaeja be. ¹⁵ Dia ta wane doria ka saitamana lea ana ru ne, nia ka fafurongo lea.”

¹⁶ Ma sa Jesus ka fata lau 'uri fuada, “Kamulu wane kada nai, kamulu dia te? Kamulu dia na kaela wele ne kera oku 'i maana usie ana ro okue ki. Ma te bali ada ka akwa kau fua tani wele ka 'uri, ¹⁷ ‘Kalu ufi 'au, ma mulu si ngwae go sulia. Ma kalu ka ngufia na fa ngu sulia mae fua mulu, ma mulu si kwaimanatai go.’ ¹⁸ Kada sa Jon wane ni Siuabu dao mai, nia abu fanga, ma nao si kufia ta waeni, ma kera ka saea sae nia too ana anoeru ta'a. ¹⁹ Sui, kada nau, na Wele nia Wane, nau ku dao mai, nau ku fanga oku, ma nau ku ku fainia wane ki, ma mulu ka fata laugo 'uri, ‘Mulu ada to'ona! Nia fanga baita, ma ka ku baita ana waeni, ma nia ka kwaimani ana wane ne kera koni malefo ana takisi ki ma wane abulolada ta'a ki laugo.’ Boro ma, wane ne kera rosulia na liotoe God ki, kera fatainia ne God nia mamana.”

Fere baita ki nao si famamana sa Jesus

(Luk 10:13-15)

²⁰ Burina sa Jesus fata 'urinai ka sui, nia ka safali ka ngatafia na mae fere be nia sasia mai na fanadae 'oro ki ana, sulia wane ana mae fere nai ki kera ulafusia kari abulo fasia ta'alaie kera ki. ²¹ Sa Jesus nia fata lau 'uri, “Nia ta'a 'asiana na fua mulu ne mulu to 'i Koresin. Ma kamulu ne mulu to 'i Betsaeda ka 'urinai laugo. Sulia mulu si famamana na fanadae 'oro be nau ku sasia fua mulu ki. Dia kera sasia fanadae nai ki 'i Taea ma 'i Saedon† 'i nao,

† 11:21 Na ro fere baita ne ki, kera talo fainia ta'alaie kera ki.

na wane senai ki kera ka gouru 'i ano, ma kera ka rufia maku bilia ki, ma kera ka farafua nonida ana fue, fua ne ka fatainia ne kera kari abulolae tafau na fasia abulo ta'alaie kera ki. ²² Ru mamana ne nau ku saea fua mulu, ana fa dangi God kai ketoa wane ana molagali ne, na kwaekwae kamulu kai baita ka liufia kwaekwae wane 'i Taea fainia Saedon ki.

²³ “Aia, kamulu na tooa 'i Kapaneam, mulu kwaesae God kai lafu kamulu 'uria 'i langi. Boro ma, nia kai 'ui lalau ana kamulu 'i laona kula ni kwaekwae. Sulia na fanadae be nau ku sasida 'i mae fere kamulu ki, dia nau ku sasi mai 'urinai 'i Sodom, 'urinai wane 'i Sodom ki kera ka kari abulo na, ma God nao si fafunuia fere kera ki. ²⁴ Nia ne, nau ku saea fua mulu, ana fa dangi ne God kai ketoa na wane ana molagali, na kwaekwae kamulu kai baita ka liufia na wane 'i Sodom ki.”

Leka mai mulu mamalo
(Luk 10:21-22)

²⁵ Ana kada nai, sa Jesus ka foa ka fata 'uri, “Maasi, 'oe ne 'oe gwaungai ana ru ki tafau 'i langi ma 'i ano laugo. Nau ku tango 'oe, sulia ne 'oe fatainia gwaungaie 'oe fuana wane ne kera dia wele tu'u ki, ma 'oe safungainia ru ne ki fasia wane ne fabaitada sulia kera saitamarue, ma kera ada saitamana ru 'oro ki. ²⁶ Iu Maasi, nia 'urinai na sulia na kwaidoria 'oe 'ua na mai 'i nao.”

²⁷ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana fikue nai, “Maa nau nia kwatea ru ki tafau na fuaku. Ma taifilia na Maa go ne nia saitamana na Wele nia. Ma taifilia laugo na Wele tala'ana ne nia saitamana Maa nia, ma taifili go wane ne na Wele nia filida fuana fatailana fuada ki, ne kera saitamana na Maa.

²⁸ “Na fatae talingai ne na wane famanata ana taki sa Moses ki kera alua fua mulu ki, nia kwate ma mulu ka laeororo na farada. Mulu leka mai siaku, ma nau kai lafutainia fasi kamulu. ²⁹ Ma mulu ro aku, ma nau kai famanata kamulu, sulia na falafala nau ki marabibi

ma ka aroaro, ma mulu kai dao to'ona na mamalolae fuana mangomulu. ³⁰ Na kwaitalailae nau fua mulu, nia ngwaluda fua lekalae sulia.”

12

Sa Jesus na ne wane

'initoa ana Sabat

(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)

¹ Ma ana kada nai, ana te Sabat, sa Jesus fainia na fafurongo nia ki, kera liu folo ana te oole witi.* Ma ana kada nai, na fafurongo nia ki kera fiolo, ma kera ngeda fueru ki, ma kera ka 'ania. ² Ma tani wane ana Farasi ki kera ada to'oda. Ma kera ka ngatafia sa Jesus kera ka 'uri, “Oe ada to'ona! Na ru ne fafurongo 'oe ki kera sasia, nia 'oia na taki sa Moses ki, sulia kera ngeda witi ne ana Sabat!”

³ Ma sa Jesus ka olisida ka 'uri, “Nau ku saitamana kamulu idumia laona Buko Abu ru be sa Deved na kingi nia sasia 'i nao. Ana kada nai, sa Deved fainia wane nia ki kera fiolo 'asiana, ⁴ nia ka leka 'i laona 'O'obe Abu God, ma na 'inita fataabu† ka kwatea fuana sa Deved na beret ne kera 'auabua fuana God. Ma sa Deved ka 'ania na beret nai, ma ka kwatea laugo fuana wane nia ki, ma kera ka 'ania. Boro ma na taki kulu alamatainia fua taifilia go na fataabu God ki ne kera saitamana 'anilana. Ma nao kulu si ada to'ona laona Buko Abu ne God nia guisasu fuana sa Deved.”☆

⁵ Ma sa Jesus ka fata lau 'uri, “Nau ku saitamana kamulu idumia laona Buko Abu, na taki ki sulia fataabu ki‡ be kera rao laona Beu Abu God ana Sabat. Kera rao ga 'ada boro ma God nao si keto kera go. ⁶ Aia, nau ku saea fua mulu, na

* 12:1 witi: Ada to'ona ana Diksonari † 12:4 'inita fataabu: Ada to'ona ana Diksonari ☆ 12:4 1 Samuel 21:1-6; Levitikas 24:9 ‡ 12:5 fataabu ki: Ada to'ona ana Diksonari

wane ne nia na seki 'e baita liufia na Beu Abu God. ⁷ Iu, God nia fata 'uri, 'Nau ku dori kamulu kai kwaimanatai fuana wane ki, ma nao lau na afafue kamulu ki.'[☆] Ma dia kamulu saitamana fadalana na ru ne, nia 'afitai fua mulu ka ketoa na wane nau ki, sulia kera nao si garo go. ⁸ Sulia ne nau, na Wele nia Wane, nau too ana na nikilalae fuana saelana ru ne wane ki kera saitamana ka sasia ga 'ada ana Sabat."

Sa Jesus nia gura te wane

(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹ Ma kada sa Jesus nia leka fasia na kula nai, nia ka leka laona beu fuana folae kera. ¹⁰ Ma te wane ne 'abana mae to laugo laona beu fua folae nai. Ma tani wane kera ledia sa Jesus 'uri, "Uri ma nia bobola ga 'ana fuana guralana wane matai ki ana Sabat?" Kera ledia 'urinai fua sae kera ka dao to'ona ta ru fua kera ka fata maana sa Jesus ana 'oilana taki God. ¹¹ Ana kada nai, sa Jesus ka ledi kera lau ka 'uri, "Mulu farongo nau basi, dia ta wane amulu, na sipsip nia 'e 'asia laona ta kilu ana Sabat, 'uri ma nia nao si leka lafua lau fasia na kilu ana fa dangi nai? ¹² Mulu saitamana, God ada to'ona wane ne 'e talingai ka liufia na sipsip. Aia, sulia wane ne nia talingai 'urinai, nao nia si garo go fua sasilana ta ru lea, ma 'afilana ta wane ana Sabat."

¹³ Ana kada nai go, sa Jesus ka fata 'uri fuana wane nai 'abana mae, "'Oe taga mai 'abamu." Ma wane nai ka taga na 'abana. Ma ana kada nai go, na 'abana be mae ka lea laugo 'ana dia ruana bali 'aba. ¹⁴ Ma ana kada na Farasi ki kera ada to'ona na ru nai, kera ka ru tafau 'i maa. Ma kera ka oku fua lokoerue fua saungilana sa Jesus.

¹⁵ Kada sa Jesus nia rongoa ne kera oku fua lokoerue fua saungilana, nia ka leka na fasia fere nai. Ma na wane 'oro ki, kera leka sulia sa Jesus, ma nia ka gura wane ne kera matai ki tafau. ¹⁶ Ma sa Jesus ka fata luida kera nao

[☆] 12:7 Hosea 6:6

si fata suli nia siana ta wane lau. ¹⁷ Nia sasi 'urinai fua sae ka famamana na fatalana God be profet Aesaea nia saea ka 'uri,

¹⁸ “Na wane rao nau ne, nau ku filia fua ka sasia raoe nau. Nau ku kwaimani 'asiana ana, ma ku eele 'asiana sulia.

Nau kai kwatea kau na Anoeru nau fua ka to fainia.

Aia, na wane ne nia kwatea laugo kwaiketoilae 'o'olo fuada wane ne nao lau Jiu ki.

¹⁹ Nao nia si to ana olisusue, ma nao si akwa baita, ma nao nia si fata falea nia maana fere ki.

²⁰ Nao nia si luka faburi ana na wane siofa ma wane ngwatautau ki.

Ma nia kai kwatea kwaiketoilae 'o'olo fuana wane ki.

²¹ Na wane ne, wane 'oro laona molagali ki tafau, kai manata ngado ana.” ☆

*Nikilalae sa Jesus nia
baita liufia sa Saetan*

(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23)

²² Sui burina, tani wane kera ngalia mai te wane siana sa Jesus fuana guralana. Wane ne, anoeru ta'a nia rufia, ma na maana ka rodo, ma na ngiduna ka ato. Ma sa Jesus ka gura na wane nai, ma nia ka ada ma ka fata lau. ²³ Na fikue nai ka kwele, ma kera ka ledi kera kwailiu 'uri, “Uri ma na wane be God nia filia, ma ka futa ana kwalafa sa Deved na kingi 'oto ne?”

²⁴ Ma kada tani Farasi kera rongoa na ru nai ki, kera ka fata 'uri, “Nao lau nia ne. Sa Jesus nia ifulangainia na anoeru ta'a ki ana nikilalae sa Saetan na 'inita anoeru ta'a.”

²⁵ Ma sulia ne sa Jesus nia saitamana go ana manatalada, nia ka fata 'uri fuada, “Dia toa laona ta fere baita kera firu fai kera talada, 'urinai fere baita nai kai takalo. Ma dia ta fere, naoma na wane ma na 'afe ma na wele nia ki, kera firu fai kera talada, nia 'afitai fuana kera ka to

oku. ²⁶ Ma na 'initoe sa Saetan ne 'urinai laugo. Dia sa Saetan kai firu fainia tooa ne kera leka sulia, 'urinai kera kai takalo kwailiu go.

²⁷ “Tu, ma mulu saea nau ku ifulangainia anoeru ta'a ki ana nikilalae sa Saetan. 'Urinai ma nikilalae sa ti mone ne tani fafurongo amulu kera ifulangai anoeru ta'a ki ana? Sa Saetan? Nao 'asiana! Ru nai ki, fatainia ne kamulu garo.

²⁸ “Nau ku ifulangainia anoeru ta'a ki ana nikilalae God. Ma nia ka fatainia na fua mulu ne 'Initoe God fafia wane ki dao karangi na mai siamulu.

²⁹ “Aia, dia ta wane doria ka ifulangainia ta anoeru ta'a, wane nai ka nikila ka liufia sa Saetan. Ka dia laugo wane ne doria kai ru laona lume na wane nikila fuana ngalilana ru nia ki. Nia ka nikila ka liufia wane nai, fua ka ngwaluda fua kanilana wane nikila nai, sui nia ka fi ngalia ru nia ki.

³⁰ “Aia, sa ti ne nao nia si leka mai buriku, nia na malimae nau. Ma sa ti ne nao si kwai'adomi aku fua konilana mai wane ki siana God, nia ka takalongai kera na fasia God. ³¹⁻³² Sulia nia 'urinai, nau ku saea fua mulu, God saitamana kai manatalugea ru ta'a ki tafau ne wane nia sasia ma na ru ta'a ne nia saea. Ma dia ta wane ka fata ta'a aku na Wele nia Wane, God saitamana ka manatalugea go ana. Boroï ma dia ta wane ka fata falia na raoe Anoeru Abu, God nao si manatalugea wane nai, sui boroï 'ana kada ne, naoma ta kada ne nia mai 'ua.”

*Na 'ai fainia na fueru
(Luk 6:43-45)*

³³ Sa Jesus ka fata lau 'uri, “Kamulu saitamana dia mulu too ana 'ai lea, na fueru boroï ka lea laugo. Ma dia kamulu too ana 'ai ta'a, na fueru boroï ka ta'a laugo. Dia laugo wane, sulia ru lea ki leka mai fasia na wane lea, ma ru ta'a ki leka mai fasia na wane ta'a. ³⁴ Ma kamulu dia go amulu kaelana fa baeko tolo ki! Ma 'afitai 'asiana mulu ka saea ta ru ka lea, sulia na manatalae kamulu ki nia ta'a. Te ne nia

to laona manatana wane, nia 'e ru mai 'i maa ana fatalana. ³⁵ Na wane ne lea, na fatalana boroi ka lea laugo. Ma na wane ne ta'a, na fatalana boroi ka ta'a laugo.

³⁶ “Nau ku saea fua mulu, kada ana kwaekwae, God kai ketoa wane ki tafau laona molagali fua faoraie ta'a ne kera saea ki. ³⁷ Ma God kai ketoa wane ana fatalada talada. Dia faoraie ta wane 'e lea, God kai fulangainia wane ne ni 'o'olo. Ma dia faoraie ta wane ka ta'a, God kai fulangainia na wane ne ni garo.”

*Na Farasi ki kera gania
sa Jesus fua sae nia kai
fulia ta fanadae*

(Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)

³⁸ Sui tani wane famanata ana taki ki ma tani Farasi, kera leka mai siana sa Jesus, kera ka fata 'uri fuana, “Wane Famanata 'ae, kalu doria 'asiana 'oko sasia ta fanadae, fua ka fatainia God ne odu 'oe mai.”

³⁹ Sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Kamulu wane ta'ena, kamulu wane ta'a ki, ma nao mulu si famamana go God. Sulia mulu doria adalae to'ona fanadae ne kai fatainia nikilalae God, boroi ma nia 'afitai fua mulu fua adalae to'ona. Mulu kai ada to'ona fanadae dia na ru be nia fuli fuana sa Jona na profet be 'i nao. ⁴⁰ Sa Jona be to laona guina gwasasu sulia olu fa dangi ma olu fa rodo ki. Aia, nau, na Wele nia Wane, kai 'urinai laugo. Nau kai to laona ano sulia olu fa dangi ma olu fa rodo ki. ⁴¹ Ma ana kada God kai ketoa wane ki, wane ne kera to 'i Ninifa, kera kai tatae fua kera ka fata sulia na garoe kamulu ki. Kera sasi 'urinai, sulia kera kari abulo na fasia na ta'alae kera ki, ana kada sa Jona 'ainitaloa fuada. Ma te wane nia talingai ka liufia sa Jona nia to na fai kamulu. Sui boroi ana, nao mulu si kari abulo go fasia ta'alae kamulu ki. ⁴² Ma ana kada God kai ketoa na wane ki, na gwaungai keni 'i Siba, nia kai tatae laugo fua faorailae sulia na garoe kamulu. Na keni ne nia

sasi 'urinai, sulia nia leka mai fasia fere nia ne 'e tau fua rongolana liotoe sa Solomon na kingi. Ma te wane talingai ka liufia sa Solomon nia to ga 'ana fai kamulu. Sui boroi 'ana, nao mulu si doria go rongolana.”

Olilana mai anoeru ta'a
(Luk 11:24-26)

⁴³ Sa Jesus ka fata 'uri lau, “Kada kera ifulangainia anoeru ta'a nia leka fasia ta wane, nia ka kali kwailiu laona lofaa 'eke'eke, nia ka nani 'uria ta kula fua nia kai to ana. Ma dia nia nani ma ka nao na, ⁴⁴ nia kai manata 'uri, ‘Nau oli 'uria na wane be nau to mai ana 'i nao, ma nau ku leka mai fasia.’ Ana kada nia oli mai ka dao, nia ka ada to'ona wane be nia kwitabo'i ma ka fa'o'olosia na maurilana tafau. ⁴⁵ Kada nia ada to'ona ne nia 'urinai, nia oli ma ka talaia lau mai ta fiu anoeru ne ta'a ka liufi nia, kera leka mai, ka to na laona wane be. Ana kada nai, na tolana wane nai fi ta'a ka liufia na 'i nao. Ma nia kai 'urinai laugo fua mulu wane ana ta'ena, mulu wane ta'a ki, ma tolamulu fi ta'a ka liufia na 'i nao.”

Tooa mamana sa Jesus, kera wane ne rosulia God
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Ana kada sa Jesus nia faorai 'ua fuana wane ki, gaa nia fainia sasina ki kera dao mai. Ma kera ka uu ga 'ada 'i maa, kera ka fata mai 'uria fua kera ka faorai fainia. ⁴⁷ Ma te wane ana wane nai ki ka fata 'uri fua sa Jesus, “Gaa 'oe fainia sasimu ki, kera uu go mai 'ada 'i maa, kera dori kai faorai fai 'oe.”

⁴⁸ Sa Jesus ledi kera ka 'uri, “Sa tifaida ne gaa nau ma sasiku ki?” ⁴⁹ Ana kada nai, sa Jesus ka fatainia na fafurongo nia ki, ma ka fata 'uri, “Mulu ada to'ona basi. Kera na ne gaa nau ki ma sasiku ki. ⁵⁰ Sulia sa ti ne sasi sulia na kwaidoria Maa nau 'i langi, nia ne wanefuta nau, ma na waiwane nau, ma na gaa nau.”

13

*Na tarifulae sulia na wane ne takalongainia na mege witi
(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)*

¹ Ana maedangi nai laugo, sa Jesus ru kau fasia lume nai, ma ka leka 'i ninimana na 'osi, ma ka gouru 'i ano fuana famanatalae. ² Ma sulia na fikue baita kera oku kalia, nia ka ra laona te baru, ma ka gouru laona, ma na wane ki kera ka uu kau 'ae one. ³ Sui nia ka farongo kera ana ru 'oro ki ana fatae tarifulae ki, ka 'uri, “Te wane nia leka ka takalongainia mege witi ki laona oole nia. ⁴ Ma kada nia takalongainia mege witi nai ki, tani mege witi kera 'asia sulia na kakaloe, ma no ki kera lofo mai, ma kera ka 'anida tafau. ⁵ Ma tani mege witi kera 'asida ana kula faula ki, kula ne ano si baita. Ma kera bulao 'ali'ali sulia ne ano nao si 'oro. ⁶ Ma kada ne sato nia tae mai, nia ka satofia na witi ne masubu ki, ma kera ka kuku laugo, sulia lali ru ki nao si koso lola. ⁷ Ma tani mege witi kera 'asida 'i safitana na 'oko ngangara, ma nia ka karo fafia witi ki. ⁸ Ma tani mege witi lau kera 'asida 'i laona ano lea, ma kada kera tae mai, kera ka fungu ana fueru 'oro ki. Ma tani witi kera ka fungu ana te talanga fueru, ma tani witi kera fungu ana ono akwala fueru, ma tani witi lau kera fungu ana olu akwala fueru ki.”

⁹ Ma sa Jesus ka fasuia fatalana ka 'uri, “Dia ta wane doria ka saitamana lea ana ru ne ki, nia ka fafurongo lea.”

*Sa Jesus ka fata ana tarifulae ki fuana wane 'oro ki
(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)*

¹⁰ Na fafurongo nia ki leka mai siana, ma kera ka ledi 'uri ana, “‘Uta ne 'oe fata fuana wane ki ana fatae ana tarifulae ki?”

¹¹ Sa Jesus ka olisida ka 'uri, “Kada sui ki, God nao si famadakwa 'uta ne nia kai gwaungai ana wane nia ki. Boroï ma ta'ena, na madakwalaie nia dao na fua mulu. Ma na wane ne nao lau fafurongo nau ki, nao

nau si famadakwa fuada. ¹² Sa ti boroi 'ana ne to ana ta madakwalae tu'u sulia 'initoe God, God kai lado gwauna, fua nia ka to ana madakwalae 'oro ka kali'afu. Boroi ma sa ti ne nao si rosulia famanatalae ne ki, ta madakwalae tu'u ne nia to ana sulia 'Initoe God, God kai olitainia fasia.

¹³ Aia, nau ku fata fuada ana tarifulae ki, sulia wane ne ada to'ona ru nau ku sasida ki, boroi ma kera nao si ada saitamana. Kera rongoa fatalaku, boroi ma kera nao si malingainia. ¹⁴ Nia 'uri fua ka famamana fatalana sa God be sa Aesaea na profet nia kedea ka 'uri,

'Kera kai fafurongo ma kera kai fafurongo, boroi ma kera nao si saitamana farongoe nau.

Ma kera kai ada ma kera kai ada, boroi ma kera nao si ada to'ona te ne nau sasia fuada.

¹⁵ Sulia ne manatada ka ngasi, ma kera kai bokota na alingada, ma kera kai bokota laugo na maada.

Fasia maada ka ada to'ona, ma alingada ka rongoa, ma na manatada ka malingainia fatalaku, ma kera abulo mai 'uri nau ma nau ku gurada.' ”✧

¹⁶ Ma sa Jesus ka fata lau 'uri, “Oilakie fua mulu, sulia ne maamulu ada to'ona na rae nau ku sasia ki, ma na alingamulu ka rongoa famanatalae nau ki. ¹⁷ Ru mamana nau ku saea fua mulu, na profet 'oro ki, ma na wane 'o'olo ki 'i nao, kera doria adalae to'ona ru ne mulu ada to'ona ki, boroi ma kera nao si ada to'ona. Ma kera doria na rongolana ru ne mulu rongoa ki, boroi ma kera nao si rongoa.

Fadalana na tarifulae

be sulia na wane takalongainia mege witi

(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸ “Mulu fafurongo na 'uria fadalana tarifulae ne sulia na wane ne takalongainia mege witi. ¹⁹ Tani wane ne rongoa na farongoe sulia 'Initoe God, ma kera nao si

malingainia, 'urinai sa Saetan ka leka mai, ma ka laua fatalana God fasida ne kera rongoa. Kera dia mege witi ne 'asida sulia na kakaloe, ma no ki ka 'anida. ²⁰ Ma na mege witi ne kera 'asia 'i fafona ano ne faula, kera dia wane ne kera rongoa fatalana God, ma kera ka ngalia, ma kera ka eele 'asiana. ²¹ Boro ma fatalana God nao si lalisusu go laona maurilada. Nia ne fitoe kera ki ka mauri go sulia ka kada tu'u. Ana kada ne kera dao to'ona 'afitaie, ma na nonifilae ki sulia farongoe lea ne, kera ka fasia go na fatalana God. ²² Ma tani wane kera dia mege witi ne 'asida safitana 'oko ngangara ki. Kera rongoa fatalana God, boro ma kera manata 'abero 'ada sulia ru ki ana maurie kera, ma kera ka manata baita ana malefo. Ma ru nai ki, nia dia 'oko ngangara ki ne karo fafia fatalana God laona maurilada. Kera nao si tatala go laona maurilada dia na witi ne nao si fungu go ana ta fueru. ²³ Ma tani wane lau kera dia mege witi ne kera 'asida laona ta ano lea. Kera rongoa fatalana God, ma kera ka malingainia, ma kera fatainia tolai 'o'olo ka dia witi ne nia fungu ana fueru ki. Tani witi te talanga fueru, ma tani witi ono akwala fueru, ma tani witi olu akwala fueru.”

Tarifulae sulia na laue ta'a ki

²⁴ Sa Jesus ka saea lau te tarifulae fuada, ka 'uri, “Na 'Initoe God nia dia na wane ne fasia na mege ru lea ki laona oole nia. ²⁵ Ma ana te rodo, kada ne wane ki kera maleu, na malimae nia 'e leka mai ma ka takalongainia tani mege laue ta'a safitana mege witi ki. Sui nia ka leka na 'ana. ²⁶ Ma kada ne mege ru lea kera bulao mai, ma ka safali fungu, na mege laue ta'a be ki kera bulao laugo. ²⁷ Na wane ni rao nia ki, kera leka mai siana, kera ka ledia 'uri, ‘Wane baita 'ae, 'oe fasia na mege ru lea ki be. Ma laue loko ki kera leka mai fasia 'i fai?’ ²⁸ Ma nia ka olisida ka 'uri, ‘Na malimae nau nena sasia ru nai.’ Ma wane ni rao nia ki, kera ledia 'uri, ‘Oe doria kalu leka failia laue ta'a loko ki?’ ²⁹ Nia

ka olisida ka 'uri, 'Nao, fasia kada mulu failia na laue loko ki, mulu ka falia laugo tani witi. ³⁰ Mulu alu kera tae oku na 'ada leka ka dao ana kada ni konirue. Ma kada nai na, nau kai saea fuana wane ne kera konia ru nau ki, ku 'uri: Mulu lafua laue ki 'i nao, ma mulu kani fikuda, ma mulu ka sungida. Sui mulu fi lafua ru lea ki, ma mulu ngalia mai 'uria laona 'o'obe ni taingaie nau.' ”

*'Initoe God safalilana
tu'u boroi ma nia baita
ana ali'afulana*

(Mak 4:30-32; Luk 13:18-21)

³¹ Sui sa Jesus ka saea lau te tarifulae ka 'uri, “Na 'Initoe God nia 'uri: Te wane nia ngalia te mege 'ai tu'u ne kera saea ana mastad,* ma ka fasia laona oole nia. ³² Ma sui boroi 'ana na mege ru nai ka tu'u ana mege ru ki tafau, kada nia tae mai, nia alua na 'ai ne baita ka liufia na 'ai ki tafau laona oole nai. Ma kada na 'ai nai 'e baita ma ka ululua, ma na no ki kera saungainia nui kera ana sarana 'ai nai.”

³³ Sui sa Jesus ka fata lau ana ta tarifulae ka 'uri, “Na 'Initoe God 'e dia na isi tu'u fuana faubulana na beret, ne ta keni nia ngalia, ma ka dolalia fainia fulaoa 'oro, leka na kumu nai ka bose, ma ka fane.”

³⁴ Sa Jesus 'idufa fata sulia na ru ne ki tafau ana na tarifulae ki fuana fikue nai. ³⁵ Nia sasi 'urinai fua sae ka famamana na fatae God ne profet nia kedeana ka 'uri, “Nau kai fata ana tarifulae ki fuana wane ki. Ma nau kai fadaa na ru ne agwa ki safali na mai ana kada nau ku saungainia na molagali.”☆

Sa Jesus fadaa tarifulae sulia na laue ta'a ki

³⁶ Sui sa Jesus ka fasia na fikue nai ma ka ru laona lume. Ma na fafurongo nia ki ka dao mai siana, ma kera ka fata

* **13:31** mastad: Ada to'ona ana Diksonari ☆ **13:35** Psalm 78:2

'uri, “Oe fadaa basi fua malu na tarifulae be sulia na laue nai ki laona oole.”

³⁷ Nia ka olisida ka 'uri, “Na wane ne nia fasia na mege ru lea ki, na ne nau, na Wele nia Wane. ³⁸ Ma na oole na ne molagali, ma na mege ru lea ki na ne na wane God ki farana 'Initoe nia. Ma na laue nai ki ne na wane rosulia sa Saetan ki. ³⁹ Ma na malimae ne nia fasia na laue ki, na ne sa Saetan. Ma kada ana konirue na ne suilana na molagali, ma na wane ne kera konirue na ne na 'ainsel ki. ⁴⁰ Kada ne wane rao ki kera konia laue ki, ma kera ka sungida laona ere, nia ka dia laugo ana suilana molagali. ⁴¹ Nau, na Wele nia Wane, kai kwatea 'ainsel nau ki, kera ka konia wane ne kera sasia ru ta'a ki, ma na wane ne kera fagaroa wane ki, ma na 'ainsel ki ka lafuda fasia 'Initoe nau. ⁴² Ma kera ka 'ui 'ani kera laona ere, kula ne kera kai angi, ma kera ka 'ala girigiri ana lifoda. ⁴³ Aia, na wane 'o'olo ki, kera kai tala dia na sato laona 'initoe Maa kera. Dia ta wane doria ka saitamana lea ana ru ne ki, nia ka fafurongo lea.”

Na tarifulae ki

⁴⁴ Sa Jesus ka fata laugo 'uri fuana fafurongo nia ki, “Na 'Initoe God nia dia na malefo baita ne kera saufinia laona oole. Ma kada ta wane nia ada to'ona, nia ka safungainia laugo 'ana. Ma nia ka eele, ma nia leka ka 'oifoli ana ru nia ki tafau, ma ka folia na oole nai, fua sae nia ka ngali 'ana malefo baita nai.

⁴⁵ “Ma na 'Initoe God nia dia laugo na wane 'oifoli ne nia nani 'uria na fau ngwairoiro lea ki ne folilana baita 'asiana.

⁴⁶ Kada nia dao to'ona ka mae fau tu'u ne ngwairoiro, ma liulana 'e baita 'asiana, nia ka leka, ka 'oifoli ana ru nia ki tafau, ma nia fi folia.

⁴⁷ “Na 'Initoe God nia dia laugo na furai ne kera dee ana laona asi, ma kera ka deea ana ie 'e'ete ki tafau. ⁴⁸ Ma kada nia fungu, na wane ne kera dee ki kera tara 'i sara, ma kera ka gouru 'i ano. Sui kera ka konia na ie lea ki laona kukudu ki, ma kera ka 'ui 'ania na ie ta'a ki. ⁴⁹ Nia dia laugo suilana

molagali. Na 'ainsel ki kera kai leka mai, ma kera ka efoa na wane ta'a ki fasia na wane lea ki. ⁵⁰ Ma na wane ta'a ki, kera ka 'ui 'anida laona ere, ma senai kera ka angi, ma kera ka 'ala girigiri ana lifoda.”

⁵¹ Sui sa Jesus ka ledida ka fata 'uri, “Kamulu saitamana ru nai ki?”

Ma kera olisia kera ka 'uri, “Iu.”

⁵² Ma sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Kamulu na wane ne nau ku famanata kamulu na. 'Urinai mulu ka famanata ana fatae sulia 'Initoe God. Mulu saitamana lea ana na taki sa Moses laona Alangaie 'Ua ma na fatae falu ne nau ki.”

*Na wane Nasaret ki kera noni'ela ana sa Jesus
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)*

⁵³ Kada sa Jesus nia fata ana tarifulae nai ki ka sui, nia ka leka na fasia mae fere nai. ⁵⁴ Ma nia ka oli lau mai ana mae fere nia 'i Nasaret. Ma nia ka leka laona beu fuana folae fua famanatalana wane ki. Ma kada wane ki kera rongoa, kera ka kwele 'asiana, ma kera ka fata 'uri, “Na nikilalae sa ti ne kwate nia ka famanata ana fatalana God 'uri, ma fainia sasilana fanadae ki? ⁵⁵ Kulu saitamana go akulu ne nia wele sa Josef ga 'ana ne, na wane saitamana saungailana ru ki ana 'ai, ma gaa nia ne ni Mary. Na wanefuta nia ki ne sa Jemes, sa Josef, sa Simon, ma sa Jiudas. ⁵⁶ Ma na waiwane nia ki, kera to ga 'ada fai kulu 'i seki. 'Uta ne nia ka saitamarue 'asiana 'uri?” ⁵⁷ Ma ana kada nai, kera ka noni'ela ana sa Jesus.

Sui sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Na profet nia 'afitai fuana wanefuta nia ki, ma na wane ana mae fere nia ki, ka fabaita.”

⁵⁸ Ma sa Jesus nao si sasia fanadae 'oro ki ana mae fere nia, sulia wane nai ki, kera noni'ela si famamana.

14

*Kera saungia sa Jon
wane ni Siuabu
(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)*

¹ Ana kada nai, sa Herod Antipas* na kingi 'i Galili, nia rongoa farongoe sulia sa Jesus, ² ma nia ka fata 'uri fuana wane ne kera rao fainia ki, “Wane ne, nia sa Jon wane ni Siuabu nia mauri lau! Nia ne ka sasia lau fanadae ki.”

³⁻⁴ Ana kada sa Jon nia mauri 'ua, sa Herod nia adea ni Herodias na 'afe saoana nia sa Filip†. Ma sa Jon ka ngatafia sa Herod ka 'uri, “Na taki God nia luia 'oe nao si adea 'afe saoamu.” Nia ne sa Herod ka kwatea tani wane fua kera ka daua sa Jon, ma kera ka kania, ma ka alu nia laona beu ni kanie. Sa Herod sasia ru ne sulia na 'afe nia ni Herodias ne doria.

⁵ Ana kada sa Jon to laona beu ni kanie, sa Herod 'e doria 'asiana saungilana, boroi ma nia mau ana wane ki, sulia kera saea sa Jon nia ta wane ana profet ki.

⁶ Sui ana te maedangi, sa Herod 'e saungainia te fafanga baita fuana manatalae to'ona fa dangi nia futa ana. Ana fafanga nai, na sari ni Herodias nia leka mai ka ngwae fuana sa Herod fainia wane kwaimani nia ki fua kera ka ada ana. Kada sa Herod ada to'ona sari ne nia ngwae, nia 'e eele 'asiana fainia. ⁷ Ma nia ka fata alangai fuana sari nai ka 'uri, “Ta te ne 'oe gania aku, nau ku kwatea fuamu.”

⁸ Aia, gaa na sari ne nia fata 'uri fuana sari nia, “Oe gani, 'oko fata 'uri, 'Nau ku doria 'oe kwatea mai na gwauna sa Jon wane ni Siuabu fuaku ana kada ne na. 'Oe alua mai fafona tae ru.’” Ma sari ne ka sasi na 'urinai.

⁹ Ma kada sa Herod nia rongoa ru ne, nia ka kwaimanatai 'asiana. Sui boroi 'ana, nia 'e sasia na 'ana, sulia nia eta fata alangai na, ma na wane ki ne kera fanga

* **14:1** Herod Antipas: Ada to'ona ana Diksonari † **14:3-4** Filip: Ada to'ona ana Diksonari

fainia kera rongoa tafau na. ¹⁰ Ma nia ka kwatea wane rao nia ki ka leka siki musia luana sa Jon wane ni Siuabu laona beu ni kanie. ¹¹ Ma kera ngalia mai gwauna sa Jon fafona tae ru, kera ka kwatea fuana sari ni Herodias. Ma nia ngalia ka kwatea fuana gaa nia. ¹² Kada na fafurongo sa Jon ki kera rongoa na ru nai, kera leka mai, ma kera ka ngalia nonina, ma kera ka faitolia na. Sui, kera leka ka farongoa sa Jesus ana.

Sa Jesus nia sangonia

lima to'oni wane ki

(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

¹³ Ana kada sa Jesus nia rongoa ru nai fuli fua sa Jon, nia ka fasia kula nai, ma ka leka taifilia laona baru 'uria kula ne nao ta wane si to ana. Na wane ki kera rongoa ru ne sa Jesus sasia, ma kera fasia na fere kera ki, kera ka leka burina sulia taale. ¹⁴ Ma kada sa Jesus 'e koso, ma ka ada to'ona na fikue baita, nia ka kwaimanatai fuada, ma ka gura na wane ne kera matai ki.

¹⁵ Ma ana saulafi nai, na fafurongo nia ki kera leka mai siana, kera ka fata 'uri, “Kula ne, nao ta wane si to ana, ma nia karangi ka rodo na. 'Oe kwatea fikue ne kera leka na 'ada, fua kera leka 'uria na mae fere ki fua kera ka foli fanga 'ada.”

¹⁶ Sa Jesus ka olisida ka 'uri, “Nao kera si leka. Kamulu kwatea fanga fuada fuana 'anilana.”

¹⁷ Ma kera olisia kera ka 'uri, “Kalu to go ana lima fa beret ma ro gwa ie ki.”

¹⁸ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Mulu ngalia mai seki siaku.” ¹⁹ Ma nia ka kwatea na wane ki kera gouru 'i ano fafona garasi. Sui nia ngalia na lima fa beret be ki ma ro gwa ie nai ki. Ma ka ada 'alaa 'uria 'i langi, ma ka tangoa God. Sui nia ka ngiia fa beret nai ki, ma ka kwatea fuana fafurongo nia ki, ma kera ka tolingia fuana wane nai ki.

²⁰ Na wane nai ki, kera fanga leka kera ka abusu na. Sui

na fafurongo nia ki kera konia na fanga ne ore ki laona te akwala ma ro kukudu, leka kera ka fungu tafau. ²¹ Ma na wane be kera fanga ki bobola fainia lima to'oni wane. Kera nao si tomainia go na keni ki ma na wele ki.

*Sa Jesus nia fali
fafona na kafo*

(Mak 6:45-52; Jon 6:15-21)

²² Ma burina ru nai, sa Jesus ka odua na fafurongo nia ki kera ka eteta 'uria ta bali ana 'osi nai laona baru. Ma nia ka to buri fua ka saea fikue nai fua kera ka leka na 'ada. ²³ Ma burina ne wane ki kera oli na, nia ka ra taifilia gwauna te kula fane fua ka foa. Ma ana fa rodo nai, nia ka to 'ana taifilia senai. ²⁴ Ma kada nai, na baru be nia tau na fasia 'i sara, ma nanafo ki ka kwaea sulia nia fanao na fuana kuburu.

²⁵ Ma ana kada rodo karangi 'ofodangi, sa Jesus ka leka 'i fafona kafo, ma ka leka na mai 'urida. ²⁶ Ma kada kera ada to'ona nia fali mai fafona na kafo, kera ka mau 'asiana. Ma kera ka akwa 'uri, “Na anoeru ru!” Ma kera ka fai ararai.

²⁷ Ma 'ali'ali sa Jesus ka fata fuada ka 'uri, “Nao mulu si mau lau! Nau ga 'ana ne.”

²⁸ Ma sa Pita ka olisia ka 'uri, “'Aofia 'ae, dia 'oe mamana na, 'oe fata mai 'uri nau fua nau kai leka kau siamu fafona na kafo ne.”

²⁹ Sa Jesus ka fata 'uri, “'Iu, leka mai.”

Sui sa Pita ka koso fasia na baru, ma ka safali fali fafona na kafo siana sa Jesus. ³⁰ Ma ana kada nia ada to'ona na kuburu 'e baita, nia ka mau ma ka safali kuruu na laona kafo. Ma nia ka akwa ka 'uri, “'Aofia 'ae, 'oe famaui nau!”

³¹ Ma 'ali'ali go sa Jesus ka kwate 'aba kau 'uria, ka dau nia, ma ka fata 'uri, “Na fitoe 'oe nia tu'u 'asiana. 'Uta ne 'oe fitala ani nau?”

³² Ma kada keroa ra na laona baru, na kuburu be ka aroaro na. ³³ 'Urinai go na wane ne kera to 'i laona baru ki, kera ka fabaita sa Jesus kera ka 'uri, “'Oe na ne Wele God mamana.”

*Sa Jesus nia gura
wane matai ki
(Mak 15:1-9)*

³⁴ Ma kada kera tofolo ana 'osi, kera ka koso ana te mae fere kera saea ana Genesaret. ³⁵ Ma na wane ana mae fere nai ki, kera ka ada saitamana sa Jesus. Ma kera kwate fatae fuana tani mae fere lau sulia sa Jesus, fua sae wane nai ki, kera ka talaia mai wane matai kera ki siana. Ma kera ka ngalia mai wane matai 'oro ki siana. ³⁶ Ma wane ki ka gania sa Jesus fua ka alamatainia na wane matai nai ki kera samo to'ona 'aena maku nia. Ma sa tifaيدا ne samo to'ona maku nia, kera ka 'akwa na.

15

*Na taki Farasi ki
(Mak 7:1-13)*

¹ Sui tani Farasi ma na wane famanata ana taki ki, kera ka leka mai fasia Jerusalem siana sa Jesus fua ledilana.

² Kera ka fata 'uri, “Uta ne fafurongo 'oe ki si rosulia famanatalae ne koko kia ki alua na mai fuaka, sulia kera nao si taufia go 'abada 'i nao, ma kera fi fanga?”

³ Sa Jesus ka olisida ka 'uri, “Kamulu laugo, 'Uta ne mulu sasi 'amulu sulia famanatae kamulu ki talamulu, ma nao mulu si sasi sulia taki God ki? ⁴ God fata 'uri, ‘Oe fabaita maa 'oe ma na gaa 'oe.’ Ma ‘Dia sa ti ne nia kwalangia maa nia naoma gaa nia, kera kai saungia ka mae.’[☆] ⁵ Boro ma, mulu famanata garo lalau 'uri, dia ta wane nia to ana tani ru ne nia saitamana kai 'adomia ana maa nia naoma gaa nia, ma ka fata lalau 'uri, ‘Nau kai kwatea na ru be ki fuana God.’ ⁶ Mulu saea, nia lea ga 'ana fua nia si 'adomia maa nia ma gaa nia ana ru be ki nia eta fata alangai na fuana God. Ma dia nia 'urinai, na famanatae ne mulu alua, nia fatu'ua na fatalana God. ⁷ Ma kamulu ka saea mulu rosulia God, ma 'e nao si mamana go. Sa Aesaea nia fata mamana

[☆] 15:4 Eksodas 20:12; Diutronomi 5:16

kada be nia fata suli kamulu, dia be nia kedea ne God fata 'uri,

⁸ 'Na tooa ne kera fabaita nau ga 'ada ana fatalada, boroi ma mangoda nia tau 'asiana fasi nau.

⁹ Kera fosi nau 'o'oni ga 'ada, sulia kera famanata ga 'ada sulia taki kera ki talada, ma kera ka saea na taki God ki na nai!' "☆

Sulia na fanga

(Mak 7:14-23)

¹⁰ Ma sa Jesus ka saea mai na wane 'oro ki siana, ma ka fata 'uri fuada, "Mulu fafurongo mai fuaku, fua mulu ka saitamana. ¹¹ Nao lau ta ru ne wane nia 'ania, ne nia kwatea na sualae fuana. Nao! Na fatae ne ru mai fasia ngiduna wane lalau ne fasua maurilana wane."

¹² Sui na fafurongo sa Jesus ki, kera leka mai siana, kera ka fata 'uri fuana, "Na ru be 'oe saea ki, na Farasi ki rongoa, ma manatada nao si lea sulia."

¹³ Ma sa Jesus olisida ka 'uri, "God kai falia famanatalae garo ki, sulia nia nao si leka mai fasi nia, dia ta wane ne failia ru ta'a ne kera bulao mai karangia ru ne nia fasida ki. ¹⁴ Nao mulu si manata 'abero ana Farasi nai ki. Sulia kera dia ga 'ada na wane maa rodo ne nia talaia laugo ta wane maa rodo. Ma mulu ka saitamana laugo, dia ta wane maana rodo ma nia ka talaia laugo ta wane maana rodo, keroa kai 'asida tafau go laona kilu."

¹⁵ Ma sa Pita ka fata 'uri fuana sa Jesus, "'Oe fadaa basi mai fatae be 'oe fi saea go mai fua malu ki."

¹⁶ Sa Jesus olisia ka fata 'uri, "Kamulu fafurongo nau ki na ne, boroi ma nao manatamulu si kwatafa 'ua dia kera laugo. ¹⁷ 'Uta ne nao mulu si saitamana ru ne ki? Iu, na ru ne wane nia 'ania kai leka daofa liu na 'ana laona guina, ma 'i buri nia kai ru laugo mai 'ana fasia nonina. ¹⁸ Boroi ma ta faoraie ta'a ne nia ru mai fasia ngiduna wane, nia

safali mai laona manatana wane. Na ru nai lalau ne kai fasua na maurilana wane. ¹⁹ Ma ru ta'a ne ru mai fasia laona manatana wane ki ne 'uri: sauwane, oelae, sasi ta'alae fainia ta wane, sukelaefafia ta wane, belilana ru ta wane, fainia faorilae ta'a sulia ta wane. ²⁰ Aia, ru nai ki saitamana ka fasua maurilana wane 'i naona God. Boro ma na tau 'abalae naona fangalae, dia na falafala ne koko kia ki kera famanata mai ana, sui boro 'ana ta wane nao si sasi sulia, na maurilana si ta'a go."

*Sa Jesus nia gura te
keni nao lau Jiu
(Mak 7:24-30)*

²¹ Sa Jesus ka leka na fasia na kula nai, ma ka leka 'uria na lofaa 'i Taea ma 'i Saedon. ²² Ma te keni ne nao lau Jiu laona tooa 'i Kenan nia leka mai siana, ma ka akwa 'uri, "Aofia 'ae, 'oe na Wele ana kwalafa sa Deved, 'oe manatai nau mai! Na anoeru ta'a 'e rufia na wele keni nau, ma nia 'e nonifi 'asiana."

²³ Sa Jesus nao si olisia go ana ta fatae. Ma na fafurongo nia ki ka leka mai siana sa Jesus, ma kera ka 'uri, "Oe saea nia 'e leka kau 'ana, sulia nia leka buri kulu, ma ka alifi 'asiana."

²⁴ Sa Jesus ka fata fuana keni nai ka 'uri, "God kwate nau go mai fuana wane Jiu ki ne kera dia na sipsip ne tafeo na ki."

²⁵ Sui na keni nai ka leka mai, ma ka boruru 'i maana 'aena ka 'uri, "Aofia 'ae, 'oe kwai'adomi mai aku!"

²⁶ Sa Jesus ka olisia ka 'uri, "Nao nia si 'o'olo fua ngalilana fanga wele ki, ma ka 'ui 'ania fuana kui ki."

²⁷ Na keni nai ka 'uri, "Iu. Boro ma kui ki saitamana kera 'ania ga 'ada na ngingisi fanga ne 'asia fasia na tatafe wane ne kera sangonida ki."

²⁸ Sui sa Jesus olisia ka 'uri, "Keni ne 'ae, na famanala 'oe nia baita 'asiana! Ma na ru ne 'oe gania, nau kwatea fuamu." Ma na wele keni nia ka 'akwa ana kada nai na.

Sa Jesus gura wane matai 'oro ki

²⁹ Kada sa Jesus leka mai fasia mae fere nai, nia oli mai sulia taale ne liu ninimana 'osi baita 'i Galili. Ma nia ra gwauna te uo, ma ka gouru senai. ³⁰ Ma ana kada nai, wane 'oro ki kera leka mai siana. Ma kera ngalia laugo mai wane 'oro ne matai ki, tani wane 'aeda ma 'abada ki mae, tani wane maada rodo, ma tani wane ngiduda ka ato. Kera aluda maana 'aena sa Jesus, ma nia ka gurada, ma kera ka 'akwa tafau. ³¹ Ma na wane ne kera oku fuana bubulae, kera kwele 'asiana kada kera ada to'ona wane ne ngiduda ato ki kera fata lau. Ma wane ne 'aeda ma 'abada mae kera lea lau. Ma ti ne kera nao si fali lea, ka fali lea na. Ma na wane maada rodo, ka ada lau. Sulia kera ada to'ona ru nai ki, kera fi fata lea ana God 'i Israel.

Sa Jesus fa'broa fanga tu'u

(Mak 8:1-10)

³² Sui sa Jesus ka saea mai na fafurongo nia ki siana, ka 'uri fuada, “Nau ku kwaimanatai fuana wane ne ki, sulia kera to fai nau sulia olu maedangi ki, ma na fanga kera ka suina. Ma nao nau si doria olitailada 'uria fere kera ki kada kera fiolo 'uri, fasia ta wane ada ka ngwatautau ma ka maebuatamarakwa sulia taale.”

³³ Na fafurongo nia ki olisia ka fata 'uri fuana, “Laona lofaa 'eke'eke 'uri, kulu kai dao to'ona fanga 'i fai fua ka bobola fainia wane 'oro 'uri ki?”

³⁴ Ma sa Jesus ledida ka 'uri, “Fita fa beret ne mulu too ana?”

Fafurongo nia ki olisia ka fata 'uri fuana, “Fiu fa beret ki go, fainia bara gwa ie tu'u go ne kalu to ana.”

³⁵ Ana kada nai, sa Jesus saea wane ki kera gouru 'i ano.

³⁶ Sui, nia ka ngalia fiu fa beret nai fainia gwa ie tu'u nai ki, ka tangoa God. Sui nia ka ngiia, ma ka kwatea fuana fafurongo nia ki, fua kera ka tolingia fuana wane nai ki.

³⁷ Ma wane nai ki, kera fanga tafau, ma kera ka abusu.

Burina kera fanga ka sui, na fafurongo ki kera ka fafungua fiu kukudu ki ana orongana fanga ne ore. ³⁸ Wane ne kera 'ania fanga nai, kera fai to'oni wane ki. Kera nao si tomainia go keni ma na wele ki.

³⁹ Aia, ma burina kera fanga suina, sa Jesus fi olitainida 'uria fere kera ki. Ma nia fainia fafurongo nia ki, kera koso, ma kera ka ra laona te baru, kera ka leka 'uria mae fere kera saea ana Magadan.

16

*Fanaonao Jiu ki kera
gania ta fanadae*

(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ Aia, tani Farasi fainia tani Sadusi, kera leka mai siana sa Jesus fua kera ka ilito'ona ga 'ada, ma kera ka gania fua nia ka fulia ta fanadae fua ka fatainia God ne odu nia mai. ² Sa Jesus ka olisida ka fata 'uri, "Ana kada ne sato nia su, dia mulu ada to'ona ne gwa salo ki nia meo, mulu saitamana ute nao si to malakwasi. ³ Iu, ma 'ofodangi, dia mulu ada to'ona gwa salo ki nia meo ma ka goa, mulu ka saitamana laugo ne ute kai 'aru. Mulu saitamana adalae to'ona salo, boro ma nao mulu si ada saitamana ru ne God fulia ana kada ne ki. ⁴ Kamulu wane ta'ena, kamulu wane ta'a ki, ma nao mulu si famamana go God. Mulu doria adalae to'ona ta fanadae. Boro ma nao nau si sasi go ta fanadae fua mulu. Na fanadae ne nau sasia fua mulu ka ada to'ona go ne na fanadae ne fuli fuana profet Jona 'i nao."

Burina sa Jesus nia fata 'urinai, nia ka leka na fasida.

*Sa Jesus nia fata falia
na famanatalae Farasi
ki ma na Sadusi ki
(Mak 8:14-21)*

⁵ Ana kada sa Jesus fainia na fafurongo nia ki kera tofolo 'uria na bali 'osi loko, na fafurongo nia ki nao si to ana ta beret, sulia kera manata buro ana ngalilana fai kera. ⁶ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Mulu kai ada lea suli kamulu fasia na isi fuana beret ana Farasi ki ma na Sadusi ki laugo.”

⁷ Ma kera ka fata 'i safitada kwailiu, ma kera ka 'uri, “Nia fata 'urinai sulia ne nao kulu si ngalia mai ta fa beret.”

⁸ Ma sulia sa Jesus nia saitamana go ana manatana fafurongo nia ki, nia ka fata 'uri, “'Uta ne kamulu ka fata sulia ne nao mulu si ngalia mai tani fa beret? Na famamanae kamulu ki 'e tu'u 'asiana! ⁹ Nao mulu si malingainia 'ua na manatae wane laona ru ne nau ku saea fua mulu? Nao mulu si manata to'ona kada be nau ku ngiia lima fa beret be ki fuana lima to'oni wane be ki ma mulu ka fafungua kukudu 'oro ana fanga be ore ki? ¹⁰ Alamia mulu manata buro laugo ana fiu fa beret be nau ku sangonia ana fai to'oni wane, ma mulu ka fafungua kukudu 'oro be ana fanga ne ore ki? ¹¹ 'Uta ne nao mulu si saitamana te ne nau ku fata sulia? Nao lau na beret ne nau ku fata sulia. Te ne nau ku saea na ne mulu kai madafi kamulu fasia na isi ne kai faboselana na beret Farasi ma na Sadusi ki.” ¹² Burina nia fata 'urinai ka sui, na fafurongo ki fi saitamana te ne sa Jesus nia fata sulia. Nia fata lalau sulia famanatae Farasi ma na Sadusi ki.

Na famamanae sa Pita

(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³ Kada sa Jesus nia dao ana fere 'i Sesarea Filipae, nia ka ledia na fafurongo nia ki ka 'uri, “'Uri ma wane ki kera sae nau, na Wele nia Wane, ana sa ti?”

¹⁴ Kera olisia kera ka 'uri, “Tani wane sae 'oe ana sa Jon wane ni Siuabu ne nia mauri lau, ma tani wane sae 'oe ana sa Elaeja ne nia mauri lau. Ma tani wane lau kera sae 'oe ana sa Jeremaea naoma ta wane ana profet ki ne nia mauri lau.”

¹⁵ Sui sa Jesus ka ledida ka 'uri, “Ma kamulu sae nau mone ana sa ti?”

¹⁶ Ma sa Simon Pita ka olisia ka 'uri, “Oe na Christ, na Wele God ne mauri firi.”

¹⁷ Ma sa Jesus ka fata 'uri, “Simon na wele sa Jon 'ae, nia 'oilakie fuamu. Sulia ta wane si fatainia ru ne fuamu. Boroi ma na Maa nau 'i langi ne fatainia fuamu. ¹⁸ Ma nau ku saea fuamu, 'oe sa Pita, ne fadalana na fau, ma fafona fau nai nau kai saungainia fikute wane famamana nau ki. Nau alu 'oe ta wane lalifu ne 'oe fanikila wane ne kera kai famamana nau ki. Ma na nikilalana maea nao si bobola fuana liufulada. ¹⁹ Ma nau ku kwatea nikilalae fuamu ne dia na kii ana mae ana 'Initoe God. Fuana te ne 'oe luia wane ki nao si sasia laona molagali, God ka alafafia laugo fatalamu 'i langi. Ma ta te ne 'oe alamatainia wane ki ka sasi 'i laona molagali, God ka alamatainia laugo mai 'i langi.”

²⁰ Sui sa Jesus ka fata talingai fuana fafurongo nia ki, fua kera nao si farongoa ta wane sae nia ne na Christ.

*Sa Jesus nia fata sulia
na maelana*

(Mak 8:31-9:1; Luk 9:22-27)

²¹ Tala'ae ana kada nai ka leka, sa Jesus safali famadak-wala fuana fafurongo nia ki ka 'uri, “Nau leka 'uria 'i Jerusalem. Ma na wane fanaonao ki, ma na fataabu baita ki, ma na wane famanata ana taki ki, kera kai fagaigai nau, ma kera kai saungi nau. Ma ana olu fa dangi, God kai tae nau lau 'uria na maurie.”

²² Ma sa Pita ka talaia kau, ma ka ngatafia ka 'uri, “'Aofia 'ae, God luia! Na ru ne ki, nao si fuli fuamu!”

²³ Ma sa Jesus ka abulo, ma ka fata 'uri fua sa Pita, “Saetan 'ae, leka tau kau 'amu fasi nau! 'Oe tatae suali nau. Sulia manatalamu safali mai fasia na wane ki ga 'ana, ma nao lau fasia God.”

²⁴ Sui sa Jesus ka fata 'uri fuana fafurongo nia ki, “Sa ti boro'i 'ana ne doria kai leka buriku, nao nia si manata 'abero sulia ru nia doria ki ga 'ana talana. Nia kai leka buriku sui boro'i 'ana nia kai nonifi, ma kai mae. ²⁵ Sa ti boro'i 'ana ne noni'ela si leka buriku sulia nia doria ka sasi 'ana sulia kwaidoria nia ki tala'ana, nia kai talafia na maurie firi. Boro'i ma dia sa ti boro'i 'ana ne nao nia si sasi sulia kwaidoria nia ki tala'ana, ma nia nonimabe kai mae sulia nia leka buriku, nia kai too ana maurie firi. ²⁶ Dia ta wane ka too ana ru ki tafau laona molagali ne, ma nia ka mae, ma nia ka to tau fasia God, ru nai ki nao si fulia go ta lealae fuana. Nao ta wane si bobola fua folilana na maurie firi ana ta malefo. ²⁷ Nau ku saea ru ne sulia nau, na Wele nia Wane, nau kai leka mai fainia na 'ainsel nau ki, ana 'Initoe na Maa nau, ma nau kai kwatea na kwaiarae naoma na kwaekwae fuana wane ki tafau, sulia na ru ne kera sasia. ²⁸ Ru mamana nau ku saea fua mulu, tani wane amulu kera nao si mae leka kera ka ada to'ona ne nau ku dao mai, ma nau ku gwaungai.”

17

Sa Jesus nia fatainia na nikilalae nia fainia ngwasinasinae nia

(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ Na ono fa dangi ki 'i burina, sa Jesus ka talaia sa Pita, ma ro waisasina ki sa Jemes ma sa Jon taifilida 'uria gwauna fa uo ne fane. ² Ma kada kera ada kau, kera ka ada to'ona na maana sa Jesus nia tatala. Na maana ngwasinasina ka dia na sato, ma na maku nia ki ka kwao 'asiana. ³ Ma na olu wane fafurongo ne ki, kera ka ada to'ona sa Moses fainia sa Elaeja keroa ka fata fainia sa Jesus. ⁴ Ma sa Pita ka fata kau 'uri fuana sa Jesus, “'Aofia 'ae, nia lea fua kalu ka to amalu 'i seki. Dia 'oe doria, nau saungainia ta olu 'o'obe, ta ai fuamu, ta ai fuana sa Moses, ma ta ai fuana sa Elaeja.”

⁵ Ma ana kada sa Pita nia fata ga 'ana 'ua, te gwa salo ngwasinasina 'e koni mai, ma nunufilana ka su fafida, ma kera ka rongoa na lingeru nia fata mai fasia laona gwa salo nai, “Nia ne na wele mutai nau ne nau ku kwaimani ana, ma ku eele fainia. Mulu rongo sulia nia!” ⁶ Ma kada fafurongo nia ki kera rongoa na lingeru ne, kera ka mau 'asiana, ma kera ka tio na 'ada fafia na maada 'i ano.

⁷ Ma sa Jesus dao mai siada, ma ka samo to'oda, ka fata 'uri, “Mulu tatae. Nao mulu si mau.” ⁸ Ma kada kera ada kau, kera nao si ada to'ona na ta wane, boroi ma taifilia sa Jesus go.

⁹ Ma kada kera koso mai fasia gwauna fa uo nai, sa Jesus ka fata talingai fuada ka 'uri, “Nao mulu si farongoa ta wane ana ru ne mulu ada to'ona, leka ka dao ana kada God kai tae nau, na Wele nia Wane, fasia maea.”

¹⁰ Olu fafurongo nia ki ledia kera ka 'uri, “'Uta ne wane famanata ana taki ki saea sa Elaeja kai oli lau mai, sui na wane be God filia fi leka mai?”

¹¹ Sa Jesus ka olisida ka 'uri, “Nia mamana. Sa Elaeja ne kai eta oli mai, fua ka 'adomia wane ki fuana sasi akaulae.

¹² Ma nau ku saea lau fua mulu, sa Elaeja nia dao mai ka suina. Boroi ma na wane ki nao si ada saitamana go. Nia ne, kera ka sasia ga 'ada ru ta'a ki 'ani nia sulia na kwaidoria kera ki. Ma kera kai sasi 'urinai laugo 'ani nau.”

¹³ Ana kada olu fafurongo nai ki kera rongoa, kera fi saitamana ne sa Jesus fata fuada sulia sa Jon wane ni Siuabu.

*Sa Jesus nia ifulangainia
na anoeru ta'a*

(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)

¹⁴ Kada sa Jesus fainia olu fafurongo nia ki kera koso mai 'uria 'aena uo nai, na wane 'oro ki kera oku na, ma te wane ka leka mai, ka boruru maana 'aena sa Jesus, ma ka fata 'uri, ¹⁵ “'Aofia 'ae, 'oe manataia mai na welewane nau, sulia na futomae nia saungia. Na mataie ne sasia ma

nia ka oewanea, ma kada 'oro nia 'ui 'ani nia laona ere, ma laona kafo laugo. ¹⁶ Nau ku ngalia mai fuana fafurongo 'oe ki. Boro ma nia 'afitai 'asiana fua kera ka gura.”

¹⁷ Sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Manatamulu ngasi 'asiana, ma mulu wane ta'a ki! Mulu nao si famamana nau 'ua! Nau ku noni kulu na ana abu fitoe ne kamulu. Nau ku to fai kamulu ka dao na 'uri, fulina kamulu ka famamana nau na.” Sui nia ka fata 'uri fuana wane nai, “Oe ngalia mai na wele 'oe seki.”

¹⁸ Ma sa Jesus ka fata talingai fuana anoeru ta'a nai, ma nia ka leka fasia wele nai. Ma na wele nai ka 'akwa na ana kada nai.

¹⁹ Sui, kada kera to taifilida, na fafurongo ki leka mai siana sa Jesus, ma kera ka ledia 'uri, “Uta ne nia 'afitai fua malu fua ifulangailana anoeru ta'a be?”

²⁰⁻²¹ Ma sa Jesus olisida ka fata 'uri, “Nia 'urinai, sulia ne famamanae kamulu nia tu'u 'asiana. Ma nau ku saea fua mulu, dia na famamanae kamulu ana God ka dia boro ma 'ana na mege mastad ne nia tu'u 'asiana, kamulu saitamana mulu kai sasia go 'amulu te ne nia 'afitai. Dia nia 'urinai, fa uo loko boro ma, mulu ka 'idua fasia fulina ana fatalamulu. Ma dia mulu famamana nikilalae ana God, nao ta ru si 'afitai fua mulu ka sasia.”*

*Ruana kada sa Jesus nia
fata sulia maelana*

(Mak 9:30-32; Luk 9:43b-45)

²² Ma ana kada fafurongo nia ki kera oku mai 'i Galili, sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Nau, na Wele nia Wane, kera kai kwate nau fuana malimae nau ki, ²³ fua kera ka saungi nau. Boro ma ana oluna fa dangi, God kai tae nau lau 'uria

* **17:20-21** Tani kekedee 'ua ana sa Matiu, kera 'adoa lau verse 21, “Taifilia folae fainia abu fafanga go ne nia bobola fainia ifulangailana na anoeru ta'a 'uri ki, ma nao lau ta ru.”

maurie.” Ma kada fafurongo ki kera rongoa sa Jesus nia fata 'urinai, kera ka kwaimanatai 'asiana.

Kada sa Jesus folia takisi fuana Beu Abu God

²⁴ Ana kada sa Jesus fainia na fafurongo nia ki kera leka mai 'uria fere 'i Kapaneam, na wane kera koni malefo ana takisi fuana Beu Abu God, kera leka mai siana sa Pita, ma kera ka ledia, “'Uri ma wane famanata kamulu saitamana folia laugo malefo ne kalu liu fua konilana fuana Beu Abu God?”

²⁵ Ma sa Pita olisida ka 'uri, “'Iu, nia folia.”

Ma kada sa Pita nia ru laona lume, sa Jesus eta ledia basi ka 'uri, “Simon 'ae, 'oe manata 'uta? Tifaida ne na kingi ana molagali saitamana ka ngalia malefo fasida? Na wele kera ki talada, naoma fasia wane 'e'ete ki?”

²⁶ Sa Pita olisia ka 'uri, “Fasia wane 'e'ete ki.”

Ma sa Jesus ka 'uri, “Nia 'urinai, na wele kera ki nao si folia go na takisi ne. Nia ne, dia nau nao si folia boro'i na takisi fuana Beu Abu na Maa nau, nia lea ga 'ana. ²⁷ Ma sui boro'i 'ana ka 'urinai, nao nia si lea fua kulu ka falia na manatalada fua kulu. 'Oe leka la 'osi, 'oe dee mai. Na gwa ie ne 'oe eta lafua, 'oe 'ifingia ngiduna, 'oe kai ada to'ona malefo ne bobola fai koro fua folilana takisi fuana te fangali. Ngalia malefo nai, ma 'oko kwatea fuada.”

18

Sa ti ne 'initoa ka tasa?

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ Ana kada nai, na fafurongo sa Jesus ki kera leka mai siana, ma kera ka ledia ka 'uri, “'Uri kada God kai gwaungai, sa ti ana kalu ne kai 'initoa ka tasa?”

² Ana kada nai, sa Jesus ka saea mai te wele tu'u siana, ma ka fauua safitada. ³ Ma nia ka fata 'uri, “'Ru mamana nau ku saea fua mulu, dia mulu talana na abulolae kamulu, ma mulu ka fatu'u kamulu talamulu dia ka wele ki, mulu bobola fuana God ka gwaungai fafi kamulu. ⁴ Ma sa ti ne ka

fatu'ua nia 'i tala'ana dia ka wele ne, nia kai 'initoa kada God kai gwaungai. ⁵ Dia sa ti ne 'oe kwaloa ta wele 'uri sulia ne nia famamana nau, 'oe kwalo nau lau go.

*Sa Jesus fabasua wane
ki ana ta'alae
(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)*

⁶ “Dia ta wane nia kwatea wane kera marabibi ki ka 'asia fasia fitoe kera aku, nia lea fuana kera kania ta fau baita luana, ma kera ka 'ui 'ania laona matakwa. ⁷ Kwaimanatailae fuana wane laona molagali sulia ru 'oro fuana fagarolada nia kai leka firi. Boro ma nia kai ta'a 'asiana fuana wane ne kai sasia ru nai fua sae ka kwatea wane ki ka 'asida fasia fitoe kera aku.

⁸ “Ma dia 'oe doria sasia ta ru ta'a ana 'abamu, 'oe siki musia fasi 'oe. Nia ta lea ga 'ana fuamu dia 'oe to tau 'amu laona maurie 'i langi fainia na ngunguru 'aba naoma ngunguru 'ae, fasi 'oe fi koso laona kula ni kwaekwae fainia ro 'aba naoma ro 'ae ki, kula ne ere nia saru si mae. ⁹ Ma dia maamu kwate 'oko 'asi 'oe fasia fitoe 'oe aku, 'oe lafua 'amu fasi 'oe, ma 'oko 'ui 'ania. Nia ta lea ga 'ana fuamu dia 'oe ru 'i laona maurie 'i langi fainia te bali maa, fasi 'oko koso laona kula ana ere ne nao si mae fainia ro bali maa ki.”

*Na sipsip be nia tafeo
(Luk 15:3-7)*

¹⁰⁻¹¹ Ma sa Jesus ka fata lau 'uri, “Nao mulu si siniulan-gainia na ka wele ne ki. Sulia ne 'ainsel kera ki farongoa God na Maa nau 'i langi, sulia te ne mulu sasi ada.

¹² “Ma dia ta wane nia to ana te talanga sipsip, ma te ai ada ka tafeo, te ne wane nai kai sasia? Wane nai kai fasia sikwa akwala ma sikwa sipsip ki ana toloa ne kera fanga ana, ma ka leka ka nani 'uria te sipsip ne nia tafeo ma ka naoana. ¹³ Kada nia dao na to'ona, nia eele ka liufia na eelea nia ki fainia na sipsip ne kera to ga 'ada fainia. ¹⁴ Na

Maa kamulu 'i langi, nia 'e manata laugo 'urinai, sulia nao nia si doria ta ka wele 'ana ka funu sulia abulo ta'alaie nia ki.”

Famanatalae sulia fa'o'olosilana garoe ro wane sa Jesus ki

¹⁵ Sa Jesus ka fata 'uri fuana fafurongo nia ki, “Dia ne wanefuta 'oe sasia ta ru ka garo fuamu, 'oe leka siana, 'oko farongoa ana na garoe nia 'i safitamoro taifili kamoro. Ma dia nia rongo 'oe, kamoro ka kwaimani lau. ¹⁶ Ma dia nia si rongo 'oe, 'oko talaia te wane naoma ta ro wane lau fai 'oe, fua kera ka famamana ru ne 'oe saea, fua 'oko sasi sulia na Kekedee Abu be saea, ‘Na ro wane naoma ta olu wane fua kera ka famamana na fatae ne nia saea.’ ¹⁷ Ma dia nia nao si alafafia go fata famamanalae kera, 'oko farongoa ana na fikute wane God ki. Ma dia ne fikute wane God ki boroi, nia si rongoda go, 'oko alua 'i maa fasia fikute wane kamulu ka dia na wane kera ulafusia God, naoma ta wane ta'a ne nia konia na malefo ana takisi.

¹⁸ “Ru mamana nau ku saea fua mulu, ta te ne mulu luia wane ki nao si sasia laona molagali, God alafafia laugo 'i langi. Ma ta te ne mulu alamatainia wane ki ka sasi laona molagali, God alamatainia laugo mai 'i langi.

¹⁹ “Nau ku saea lau fua mulu, dia ta ro wane ana kamulu keroa alafafia ta ru laona molagali, ma keroa ka fo 'uria, Maa nau 'i langi nia kai kwatea fuadaro. ²⁰ Ma dia ta ro wane naoma olu wane kera oku ana ta kula, sulia kera famamana nau, nau ku to laugo senai fai kera.”

Na manatalugelae ana ta'alaie

²¹ Sa Pita leka mai siana sa Jesus, ma ka ledia ka 'uri, “'Aofia 'ae, ta fita kada ne nau ku saitamana nau manatalugea wanefuta nau, kada nia sasia ta ru ka ta'a fuaku? Nia leka ka dao ana fiu kada ki?”

²² Ma sa Jesus ka olisia ka 'uri, “Nau ku saea fuamu, nao lau fiu kada ki, boroi ma fiu akwala ma fiu kada ki ne 'oe manatalugea ana. ²³ Nau saea 'urinai sulia 'Initoe God

dia ta kingi ne nia doria fa'o'olosilana na ngali langalae ki fainia wane rao nia ki. ²⁴ Aia, na etana wane ni rao ka dao mai ne nia ngali langa ana molee malefo. ²⁵ Ma na wane rao nai nao si bobola na fuana duulana na ngali langalae nia, ma na kingi ka oduda fua kera ka 'oifoli ana nia, na 'afe nia, na wele nia ki, ma na ru nia ki tafau fuana duulana na ngali langalae nia.

²⁶ “Ma na wane rao nai leka mai ka boruru 'i naona na kingi ne, ma ka amasia ka 'uri, ‘Oe mabetu'u basi fai nau, fua nau kai duua na ru 'oe ki tafau.’ ²⁷ Ma na kingi nai ka kwaimanatai fuana, ma nia ka manatalugea na ngali langalae nia fua nia si duua na, ma nia ka alamatainia ka leka na 'ana.

²⁸ “Aia, kada wane nai nia ru kau 'i maa, nia ka dao to'ona te wane ana wane rao ki ne nia ngali langa ana bara fa malefo siana. Nia ka daua, ma ka safali 'inia na luana wane rao nai, ma ka fata 'uri, ‘Oe duua na ru be 'oe ngali langa ana siaku ki!’

²⁹ “Ma wane rao nai ka boruru, ma ka amasia ka 'uri, ‘Oe mabetu'u basi fai nau, ma nau kai duua fuamu.’

³⁰ “Boroi ma nia ka noni'ela, ma ka ngali nia, ma ka alu laona beu ni kanie, leka nia ka duua na ngali langalae nai. ³¹ Ma kada tani wane rao kera ada to'ona na ru nai, manatalada ka kwaimanatai 'asiana. Ma kera leka siana na kingi nai, ma kera farongoa ana ru ki tafau.

³² “Ma na kingi ka saea mai wane rao eteta nai, ma ka fata 'uri fuana, ‘Oe na wane ta'a 'asiana! Nau ku manatalugea na ngali langalae be 'oe ki tafau, sulia 'oe amasi nau 'uria. ³³ Tala'ana 'oe kwaimanatai go fuana wane rao nai, dia be nau ku sasia laugo fuamu.’ ³⁴ Ma kingi nai 'e guisasu 'asiana, ma ka kwatea fua kwaelana laona beu ni kanie, leka nia ka duua ru ki tafau ne nia ngali langa ana.”

³⁵ Ma sa Jesus ka fasuia na tarifulae nai ka 'uri, “Ma na ru nai laugo ne na Maa nau 'i langi kai sasia fua mulu, dia nao mulu si manataluge mamana ana tolamulu faida.”

19

*Na famanatalae sulia
na lukasilana na 'afe
(Mak 10:1-12)*

¹ Kada sa Jesus fata ka suina, nia ka leka fasia lofaa nai 'i Galili. Ma nia ka tofolo ana kafo 'i Jodan, ma ka dao ana ta lofaa 'i Jiudea. ² Ma na wane 'oro kera leka sulia. Ma wane kera matai ki, sa Jesus ka gurada ma kera ka 'akwa.

³ Ma tani Farasi kera leka go mai 'ada fuana ilitolana sa Jesus. Ma kera ka ledi 'uri ana, “'Uri ma na taki sa Moses, nia lea ga 'ana fua wane ka lukasia na 'afe nia 'uria ta ru boroi 'ana ne nia doria?”

⁴ Sa Jesus olisida ka 'uri, “'Uri ma nao mulu si manata lea sulia ru ne kamulu idumia laona Kekedee Abu? Na Kekedee Abu fata 'uri, 'Ana safalilana mai, God nia saungainia wane ki ana welewane ma keni.’ ⁵ Ma na Kekedee Abu ka fata laugo 'uri, 'Sulia ru nai, wane ka fasia na maa nia fainia gaa nia, ma ka 'ado fainia na 'afe nia, ma keroa ka alua na te manatalae dia te wane go.’ ⁶ Nao lau ta ro wane 'e'ete, boroi ma dia na te wane. Nia ne, ru God nia kani okua ka suina, nao si lea fuana ta wane ka lugea lau.”

⁷ Ma na Farasi ki ka ledia lau kera ka fata 'uri, “Ma te taki sa Moses fata 'uri, 'Sa Moses nia alamatainia ne wane kai kedea ta 'aba beba ana kwailukasilae, ma ka kwatea fuana 'afe nia fua nia ka lukasia na.’ Ma 'uta ne sa Moses ka alamatainia fuana wane ki ka sasi 'urinai?”

⁸ Sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Sa Moses nia alamatainia fua mulu Jiu ki fua lukasilana 'afe kamulu ki, sulia nia 'afitai fuana famanatalamulu, sulia manatamulu ngasi 'asiana. Sui boroi 'ana ka 'urinai, 'i nao mai ana kada God nia saungainia wane ma keni, nao nia si 'urinai. ⁹ Ma nau

ku saea fua mulu, dia 'afe ta wane nao si oee go, ma na arai nia ka lukasia ma ka adea lalau ta keni, na wane ne nia garo na ana oeelae.”

¹⁰ Burina sa Jesus ka fata 'urinai fuada, fafurongo nia ki kera 'e fata 'uri fuana, “Ma dia nia 'afitai fuana wane ka lukasia 'afe nia 'urinai, ni lea fuana wane nao si arai go.”

¹¹ Ma sa Jesus ka 'uri fuada, “Wane 'oro ki nao si saitamana lea ana ru mamana sulia araie. Boro ma bara wane go ne God kwatea liatoe fuada fua kera ka malingainia famanatae ne. ¹² Nau ku saea ru ne sulia tani wane nao si arai, sulia safali ana kada kera futa mai, nao ta ru si 'o'olo laona nonida, nia ne sasia kera si bobola fuana araie. Ma tani wane nao si arai sulia na wane ki kera saungainia na nonida ne sasia kera nao si bobola na fuana araie. Ma tani wane kera nao si arai fua kera ka rao nikila fuana God. Ma wane ne kera bobola fuana arailae, alamatainia kera leka sulia na famanatae ne sulia araie.”

*Sa Jesus falea kaela wele ki
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)*

¹³ Ma burina ru ne, tani wane kera ngalia mai na kaela wele ki siana sa Jesus, fua ka alua na 'abana fafida, ma ka foa fafida. Ma na fafurongo nia ki ka balufida. ¹⁴ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Mulu alamatainia na kaela wele ki ka leka mai siaku, nao mulu si susida lau. Sulia God nia gwaungai ana wane ne marabibi ka dia kaela wele ne ki.”

¹⁵ Sui sa Jesus ka alua na 'abana fafida kaela wele nai ki, ma ka faleada. Sui, nia ka leka na 'ana.

*Na wane todaru
(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)*

¹⁶ Ana te kada, te wane fi baita nia leka mai siana sa Jesus, ma ka ledi 'uri, “Wane Famanata 'ae, na ru lea te ki ne nau ku sasia fua nau ku too ana na maurie firi?”

¹⁷ Sa Jesus ka fata 'uri fuana, “'Uta ne 'oe ledi nau sulia ru lea ki? Taifilia God go ne lea. Dia 'oe doria too ana

maurie firi fainia God, 'oe rosulia na taki nia ki ne nia saea.”

¹⁸ Ma na wane nai ka ledia lau sa Jesus ka 'uri, “Taki te ki nai?”

Sa Jesus ka olisi 'uri ana, “'Oe si sauwane, 'oe si oee, 'oe si beli, 'oe si suke fafia ta wane. ¹⁹ Ma 'oko fabaita maa 'oe ma gaa 'oe. Ma 'oe kwaimani ana tolamu ka dia laugo ne 'oe kwaimani amu talamu.”

²⁰ Sui wele fi baita ne ka fata 'uri fuana sa Jesus, “Ru nai ki, nau ku sasi na mai sulia. 'Uri ma te lau ne fua nau ku sasia?”

²¹ Ma sa Jesus olisia ka 'uri fuana, “Dia 'oe doria 'oe to 'o'olo tafau, leka 'oe fafoli ana ru 'oe ki tafau, ngalia malefo nai, 'oko kwatea fuana wane siofa ki, ma 'oe kai too ana toorue 'i langi. 'Urinai go, 'oe leka na mai suli nau.”

²² Ma ana kada wele fi baita nai rongoa ru nai ki, na manatana 'e kwaimanatai 'asiana, ma nia ka leka na 'ana, sulia nia wane todaru 'asiana.

²³ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana fafurongo nia ki, “Nau ku saea fua mulu, nia ka 'afitai fua wane todaru ki kai ru laona maurie ne God kai gwaungai fafia. ²⁴ Ma nau ku saea laugo fua mulu, nia 'afitai 'asiana fua ta kamel kai ru sulia na mae kwakwa tu'u ana nile. Nia 'afitai ka liufia lau fua ta wane todaru kai ru laona maurie ne God kai gwaungai fafia.”

²⁵ Ma kada fafurongo nia ki kera rongoa ru nai ki, kera ka kwele 'asiana, ma kera ka fata 'uri, “Ma dia nia ka 'afitai fua wane todaru ki 'urinai, sa ti mone ne ka bobola fuana maurie firi?”

²⁶ Ma ana kada sa Jesus fata, nia ka ada 'o'olo kau fuana fafurongo nia ki, ma ka fata 'uri, “Nia 'afitai 'asiana fuana wane ki kai toda maurie firi, boroi ma fuana God nao nia si 'afitai go. Na ru ki tafau nia ngwaluda ga 'ana fuana God.”

²⁷ Ana kada nai, sa Pita ka ledia sa Jesus ka 'uri, “Ma kalu 'uta mone? Sulia kalu fasia na toorue kalu ki tafau,

ma kalu ka leka na suli 'oe. Ma te ne God kai kwatea fua malu?"

²⁸ Ma sa Jesus ka olisia fuada ka 'uri, "Nau ku saea fua mulu, ana kada God kai alua na molagali falu, nau, na Wele nia Wane, nau kai gouru ana kula ni gourue nau fuana ketolana wane ki tafau. Ana kada nai, kamulu akwala ma ro wane fafurongo nau ki, mulu kai to fai nau ana kula ana 'initoe fuana ketolana wane ki ana akwala ma ro kwalafa ana Israel ki. ²⁹ Ma sa ti ne fasia lume nia, na wanefuta nia ki, na waiwane nia ki, na maa fai gaa nia, ma wele nia ki, naoma ta ano 'ana boroi, sulia nia leka suli nau, na wane nai kai ngalia ru lea 'oro ki liufia ru be nia too ana 'i nao ki. Ma God kai kwatea laugo maurie firi fuana. ³⁰ Ma wane 'oro ne kera eteta ana kada nai, kera kai 'isi. Ma wane 'oro ne kera 'isi, kera kai eteta."

20

Na tarifulae sulia na wane rao ki

¹ Sa Jesus ka fata lau 'uri fuana fafurongo nia ki, "Na 'Initoe God nia 'uri: Nia dia na wane ne to ana gano, ma ka leka 'i 'ofodangi fuana laefilana wane ki fua raoe laona oole nia. ² Ma nia ka alafafia na folilada ana malefo ne bobola fuana te maedangi, ma ka oduda na fuana raoe laona oole nia.

³ "Ma ana sikwana kada sato 'ofodangi, nia ka leka lau, ma ka ada to'ona tani wane ne kera uu 'o'oni ga 'ada laona usie, ma kera nao si sasia go ta ru. ⁴ Ma nia ka 'uri fuada, 'Kamulu kai leka laugo mai, fua kulu rao laona oole nau, ma nau kai foli kamulu ana ru ne bobola fainia.' ⁵ Ma kera ka leka na.

"Ma tofungana asoa, ana oluna kada sato, nia ka leka lau, ma ka sasi laugo 'urinai. ⁶ Ma bobola fainia limana kada sato saulafi, nia ka leka ma ka dao to'ona tani wane ne kera uu 'o'oni ga 'ada maana fuli usie. Ma nia ka ledida

'uri, 'Uta ne kamulu ka uu 'o'oni go amulu 'i seki sulia maedangi laulau ne, ma nao mulu si sasia go ta ru?'

⁷ “Ma kera olisia kera ka 'uri, 'Nao ta wane si sae kalu go.’

“Ma nia ka fata 'uri fuada, 'Kamulu leka ma mulu ka rao fainia wane loko kera eta rao na ki laona oole nau.’

⁸ “Ma kada na sato nia su na, wane ne to ana oole, ka fata 'uri fuana wane baita ana raoe nia, 'Oe saea mai na wane rao ki, ma 'oe folida ana malefo kera ki. 'Oe safali ana wane be nau ku saeda 'isi, leka ka dao ana wane be nau ku eta saeda ki.’

⁹ “Na wane rao be nia saeda 'isi ki saulafi, kera dao, ma nia ka folida ana malefo ne bobola fainia te fa dangi fuana te wane. ¹⁰ Ma kada ne wane be nia saeda mai 'i nao kera dao mai, kera kwaisae nia kai folida ka ta baita. Boro ma kera tafau ngalia go malefo ne bobola fainia te fa dangi fuana te wane. ¹¹ Ma kada kera ngalia na, kera ka ngunungunu buri fuana wane ne too ana na oole, kera ka fata 'uri, ¹² 'Na wane ne 'oe saeda 'isi ki, kera rao go sulia kada tu'u, ma 'oe folida ka bobola laugo fai kalu na wane ne ngali kulua ana raoe sulia maedangi laulau ne, ma na sato ka sato fifi amalu.’

¹³ “Ma nia ka fata 'uri fuana te wane ada, 'Wane nau 'ae, nau si suke 'oe go. 'Oe alafafia raoe fuana te malefo go be. ¹⁴ Ngalia na folifolia 'oe, ma 'oko leka na 'amu. Nau ku doria kwatea fuana wane ne nau laefida 'isi mai ka dia laugo ne nau ku kwate fuamu. ¹⁵ Ma nau ku to ana nikilalae fuana sasilana te ne nau dori sasia ana malefo nau talaku. 'Uta 'oko 'uga, sulia nau ku kwate ru baita fuana wane 'e'ete loko ki?’ ”

¹⁶ Ma sa Jesus ka fata 'uri, “Nia ne, na wane ne kera 'isi ana kada nai, kera kai eteta. Ma na wane ne kera eteta ana kada nai, kera kai 'isi.”

*Oluna kada sa Jesus nia
fata sulia maelana*

(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

¹⁷ Kada sa Jesus nia leka 'uria 'i Jerusalem, nia ka talai na fafurongo nia ki kera ka leka karangi nia taifilida, ma nia ka fata fuada taifilida ka 'uri, ¹⁸“Mulu fafurongo! Kulu ra 'alaa 'uria 'i Jerusalem, ma kera kai 'olomaelaku, na Wele nia Wane, fuana fataabu baita ki fainia na wane famanata ana taki ki. Ma kera kai keto nau fuana maelaku. ¹⁹Ma kera kai kwate nau fuana wane ne nao lau Jiu ki, ma kera kai 'onionga 'ani nau, ma kera ka kwae nau. Sui kera kai foto'i nau ana 'airarafolo fuana saungilaku. Aia, ma ana oluna maedangi, God kai tae nau lau fuana mauri.”

*Na gaa ro fafurongo
ki gania sa Jesus*

(Mak 10:35-45)

²⁰ Burina ru nai, 'afe sa Sebedi fainia ro wele nia ki, sa Jemes ma sa Jon, kera dao mai fua adalae to'ona sa Jesus. Na keni nai leka mai, ka boruru naofana sa Jesus, ma ka gania 'uria sasilana ta ru fuana ro wele nia ki. ²¹Ma sa Jesus ka ledia keni ne ka 'uri, “Te ne 'oe doria?”

Nia ka fata 'uri, “Nau ku doria 'oe alangai fuaku, 'oe alamatainia ro wele ne nau ki ka to karangi 'oe, ta wane ka gouru 'i bali 'o'olo* amu, ma ta wane bali mauli 'amu, kada 'oe kingi laona 'Initoe 'oe.”

²² Ana kada nai, sa Jesus ka fata 'uri fuana wele nai ki, “Ru ne kamoro gania, kamoro nao si saitamana go ana na fadalana. Kamoro bobola go 'amoro nonifilae dia ne nau kai nonifi ana?”

Ma keroa ka fata 'uri, “Iu, karo bobola go 'amaro.”

²³ Sa Jesus ka fata 'uri lau fuadaro, “Nia mamana na nonifilae ne kai dao to'omoro. Boro ma fuana ta wane

* **20:21** bali 'o'olo: Ada to'ona ana Diksonari

ka gouru 'i bali 'o'olo aku, ma ta wane bali mauli aku dia ne kamoro doria, nao lau nau ne filia. Taifilia Maa nau mai langi go ne saitamana kwatelana fua sa tifaida ne nia filida ka suina.”

²⁴ Kada na akwala fafurongo nai ki kera rongoa te ne sa Jemes ma sa Jon keroa gania, kera ka guisasu fuana ro wanefuta nai ki. ²⁵ Nia ne, sa Jesus ka sae kera go mai siana, ka fata 'uri, “Kamulu saitamana na wane gwaungai ki ne kera gwaungai fuana wane ne nao lau Jiu ki, kera to ana nikilalae, ma kera saitamana usungailana wane ki fuana sasilana ru kera doria ki. ²⁶ Sui boro'i 'ana, nao nia si 'urinai lau safitamulu. Dia ta wane amulu nia doria ka fanaonao, nia ka saitamana ne nia na wane rao kamulu. ²⁷ Ma dia sa ti amulu ne doria ka eteta, nia kai rao 'o'oni fuana wane ki. ²⁸ Nia ka sasi dia nau, na Wele nia Wane. Sulia nau nao si leka mai fua wane ki kera ka rao fuaku. Boro'i ma nau ku leka lalau mai fua nau rao fuana wane ki tafau, ma nau leka mai fua ku kwatea na maurilaku fuana famaurilana na wane 'oro ki.”

*Sa Jesus gura ro wane
maada rodo ki*

(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ Ma kada sa Jesus fainia fafurongo nia ki kera leka kau 'uria 'i Jerusalem, kera ka liufia na kau mae fere 'i Jeriko. Ma kada kera leka fasia fere nai, na wane 'oro kera leka mai sulida. ³⁰ Ma na ro wane maada rodo ki keroa to ninimana taale. Ma kada keroa rongoa sa Jesus ne leka mai sulia taale, keroa ka akwa, keroa ka 'uri, “'Aofia 'ae. 'Oe Wele ana kwalafa sa Deved, 'oe manatai karo mai.”

³¹ Ma kada ne wane ki kera rongoa keroa, kera ka balufi keroa, ma kera ka 'uri, “Moro to aroaro!” Boro'i ma kada kera fata 'urinai, keroa fi akwa baita lau 'uri, “'Aofia 'ae. 'Oe Wele ana kwalafa sa Deved, 'oe manatai karo mai.”

³² Ma kada sa Jesus rongoa ne keroa akwa mai 'urinai, nia ka uu ngado, ma ka saeda mai, ma ka ledida 'uri, “Te ne kamoro doria nau sasia fuamoro?”

³³ Keroa olisia, keroa ka 'uri fuana, “'Aofia, karo doria 'oe 'ifingia maamaro fua karo kai ada.”

³⁴ 'Urinai, sa Jesus ka kwaimanatai 'asiana fuadaro, ma nia ka samo to'ona na maadaro. Ma ana kada nai go, na maadaro ka ada na, ma keroa ka leka na fainia sa Jesus.

21

Wane 'oro ki tangoa sa Jesus

(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)

¹ Ma sa Jesus fainia na fafurongo nia ki kera dao karangia na 'i Jerusalem, ana fere 'i Betfeis, gwauna fa uo 'i Olif. Senai, sa Jesus ka kwatea ro wane ana fafurongo nia ki, keroa ka eteta 'i nao, ² ma nia ka fata 'uri fuadaro, “Kamoro leka ana fere loko kamoro naofia kau. Ma kada kamoro dao 'i senai, kamoro kai dao to'ona te dongki, kera kania senai fainia na wele. Moro lugeda, ma moro ngalida mai siaku. ³ Ma dia ta wane ka ledi kamoro, moro ka saea fuana ka 'uri, ‘Na 'Aofia ne doria.’ Ma 'urinai nia kai ala'anida fuamoro.”

⁴ Ru ne nia fuli fua ka famamana te be na profet nia saea ka 'uri,

⁵ “Mulu kai saea fuana wane 'i Jerusalem ki, mulu ka 'uri, ‘Ada to'ona basi.

Na kingi kamulu, nia leka na mai siamulu.

Nia ka fatu'ua, ma ka leka mai fafona na dongki.

Nia ka leka mai fafona na dongki tu'u.’”☆

⁶ Ma na ro wane ana fafurongo nia ki, keroa ka eteta na 'i nao, ma kera ka sasia ru ne ki sa Jesus saea fuadaro.

⁷ Keroa talaia mai na dongki nai fainia na wele, ma kera ka safatainia na maku kera ki fafona na sulina dongki tu'u nai, ma sa Jesus ka gouru fafona. ⁸ Ma na wane 'oro ki kera safatainia maku gwala kera ki sulia taale, ma tani wane ka

tofua ulina niniu ki, ma kera ka safatainia sulia taale. ⁹ Ma

fikue ne kera eteta naona sa Jesus, ma tani ai ka 'isi kau burina, kera akwa kera ka 'uri,
 “Tangolae fuana wele ana kwalafa sa Deved na kingi!
 Ma God 'oe oilakitainia wane ne nia leka mai ana na nikilalae 'oe![✠]”
 Lafutainia God nia to 'i langi!”

¹⁰ Ma kada sa Jesus nia dao 'i Jerusalem, na wane ana fere nai kera eele 'asiana, ma tani wane kera ledida ka 'uri, “Sa ti ne?”

¹¹ Ma na fikue nai kera ka 'uri, “Nia sa Jesus na profet, na wane fasia fere 'i Nasaret laona lofaa 'i Galili.”

Sa Jesus taria wane ne kera falia Beu Abu God

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹² Kada sa Jesus leka mai ka dao laona Beu Abu God, nia ka taria wane ne kera foli ma kera fafoli senai ki. Ma nia ka kefusia na tatafe ana wane ne kera talana malefo senai ki, ma ka kefusia na ru fuana gourue na wane ne kera 'oifoli ana bole ki. ¹³ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana wane nai ki, “Na Fatalana God laona Kekedee Abu nia fata 'uri, ‘Na Beu nau, kera saea ana na beu fuana folae.’ Boro ma kamulu abulotainia ka alua lalau kula fuana belilana ru wane ki.”

¹⁴ Ana kada nai, tani wane maada rodo, ma tani wane 'aeda mae, kera leka laugo mai siana sa Jesus laona Beu Abu God, ma nia ka gurada tafau. ¹⁵ Aia, ma na fataabu baita ki, ma na wane famanata ana taki ki, kera ka guisasu kada kera ada to'ona ru lea ne sa Jesus nia sasia ki, ma kera ka rongoa kaela wele ki kera akwa laona Beu Abu ka 'uri, “Tangolae fuana wele ana kwalafa sa Deved na kingi!”

¹⁶ Ma na fataabu baita ki fainia na famanata ki, kera ka fata 'uri fuana sa Jesus, “'Oe rongoa te ne kera saea! 'Uta ne nao 'oe si luida?”

Ma sa Jesus ka olisida ka 'uri, “Iu, nau ku rongoa. Nao mulu si idumia go fatae be laona Kekedee Abu? Nia fata

✠ 21:9 Psalm 118:26

'uri, 'God, 'oe famanata kaela wele ki fua kera ka tango 'oe.' ”☆

¹⁷ Sui 'i burina, sa Jesus fainia na fafurongo nia ki, kera leka na fasia 'i Jerusalem, ma kera ka leka 'uria 'i Betani. Ma kada nia rodo na, kera ka tio senai.

Sa Jesus agia na 'ai figi

(Mak 11:12-14, 20-24)

¹⁸ 'Ofodangi ana ruana maedangi, sa Jesus fainia fafurongo nia ki kera oli mai 'uria 'i Jerusalem, ma sa Jesus ka fiolo. ¹⁹ Ma nia ka ada to'ona te 'ai figi* ne uu ninimana taale, ma nia ka leka 'aena, boroi ma nao nia si ada to'ona go ta fueru ana, taifilia go ulina. Ma nia ka fata 'uri fuana 'ai figi nai, “Sulia nao 'oe si alua go ta fueru, 'urinai safali ana kada ne nao 'oe si fungu lau!” Ma kada nai go, na 'ai nai ka kuku na.

²⁰ Kada fafurongo ki kera ada to'ona ru nai, kera ka kwele 'asiana. Ma kera ka ledi nia, “Te ne sasi na 'ai ne ka mae 'ali'ali ga 'ana 'uri?”

²¹ Ma sa Jesus olisida ka 'uri, “Nau ku saea fua mulu, dia mulu famamana ma nao mulu si fitala, kamulu saitamana mulu kai sasia go 'amulu ru baita liufia ru ne nau sasia ana 'ai figi ne. Dia mulu saea fuana fa uo ne, 'Oe tatae, ma 'oe 'ui 'ani 'oe talamu laona na asi,' ru nai kai fuli go ana. ²² Dia mulu fosia God, ma mulu ka famamana ne God kai sasi ru ne mulu gania, nia kai sasi ga 'ana.”

Ledilae sulia nikilalae

sa Jesus

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Aia, ana kada sa Jesus nia oli lau laona Beu Abu God fuana famanatalana wane ki, na fataabu baita ki, ma tani wane fanaonao ana Jiu ki, kera leka mai siana. Ma kera ka ledi 'uri, “Sa ti ne saea 'oe taria wane ne ki fasia laona Beu

☆ 21:16 Psalm 8:2 * 21:19 'ai figi: Ada to'ona ana Diksonari

Abu? Ma sa ti ne kwatea nikilalae fua 'oko sasia ana ru ne ki?"

²⁴ Ma sa Jesus ka olisida ka 'uri, "Iu, nau ku ledi kamulu basi 'uria te ru. Dia kamulu olisia, nau fi farongo kamulu ana nikilalae ne nau ku to ana fua sasilana ru ne ki. ²⁵ Iu, mulu saea basi fuaku, na nikilalae ne sa Jon nia to ana fua na siuabulae, nia safali mai fasia 'i fai? Nia safali mai ana God, naoma nia safali mai ana wane ki go?"

Ma kera ka safali olisusue 'i safitada kwailiu kera ka 'uri, "Te ne kulu kai saea? Dia kulu olisia ma kulu ka 'uri, 'Fasia God,' nia kai fata 'uri, 'Urinai ma 'uta mone ne mulu si famamana sa Jon?" ²⁶ Ma dia kulu fata 'uri, 'Nia safali go mai ana na wane ki,' wane ki kera kai guisasu fua kulu, sulia na wane ki kera saea sa Jon nia ta profet".

²⁷ Nia ne kera olisia ga 'ada 'uri fuana sa Jesus, "Kalu ulafusia go ti ne saea sa Jon ka siuabua wane ki."

Ma sa Jesus ka fata 'uri fuada, "Nau boroi nau kusi farongo kamulu laugo ana na nikilalae 'uta ne nau ku sasia ana ru ne ki."

Tarifulae sulia na ro wele ki

²⁸ Ma sa Jesus ka fata lau 'uri fuada, "Mulu manata 'uta sulia ru ne? Te wane nia to ana ro welewane ki. Ma nia ka leka siana na wele 'i nao, ma ka fata 'uri fuana, 'Alakwa nau 'ae, ta'ena 'oe leka, 'oko rao laona oole be kulu."

²⁹ "Ma nia ka olisia ka 'uri, 'Nau ku ta'aku go.' Ma sui 'i buri, nia ka talana na manatalana, ma ka leka na laona oole. ³⁰ Ma 'i buri, na maa ka leka lau siana ruana wele, ka saea laugo te fatae nai. Ma na wele ne olisia ka 'uri, 'Nia lea ga 'ana nau kai leka.' Boroi ma nia nao si leka go.

³¹ "Uri ma sa ti 'adaro na ne sasia ru be na maa keroa nia doria?"

Ma kera olisia kera ka 'uri, "Na wele be 'i nao."

Ma sa Jesus ka fata 'uri fuada, "Ru mamana nau ku saea fua mulu, na wane ta'a ki ne kera konia na malefo ana na takisi, ma na keni sesele ki, kera kai eta ru 'i laona maurie

ne God nia gwaungai fafia 'i nao amulu. ³² Sa Jon wane ni Siuabu be dao na mai siamulu fuana fatailana tolai ne God nia doria fua mulu kai to sulia, ma nao mulu si famamana nia go. Boro ma, na wane ta'a ne kera konia malefo ana takisi, ma keni sesele ki, kera famamana nia. Ma sui boro 'ana mulu ada to'ona na ru nai ki, nao mulu si famamana go sa Jon, ma nao mulu si talana go manatamulu.”

*Na tarifulae sulia na
wane rao ta'a ki
(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)*

³³ Sa Jesus fata lau fuada ka 'uri, “Mulu rongoa basi te tarifulae lau. Te wane baita nia fasia na oole grep. Ma nia saungainia sakali kalia, ma ka 'elia te kilu fuana mangisilana fue grep ki fua saungailana waeni, ma ka saungainia te lume fuana folo 'usia oole. Ma nia ka alua na oole nia laona 'abana wane ki ne kera rao 'i laona. 'Urinai, nia ka leka na 'ana 'uria ta mae fere tau. ³⁴ Ma kada ne oole nai nia maua, nia kwatea na wane rao nia ki fuana wane ne kera ada sulia na oole nia, fua ka ngalia mai tani fue grep ana 'ai ne nia fasia laona oole nai.

³⁵ “Ma na wane ne ada sulia na oole ki, kera daua na wane rao nia ki, ma kera ka kumua te wane, ma ruana wane kera saungia ka mae na, ma oluna wane kera 'ui fauna fua saungilana. ³⁶ Sui nia ka kwatea lau wane rao 'oro ki liufia 'i nao siada. Ma wane ne kera ada sulia oole nai, kera ka sasi 'urinai laugo ada. ³⁷ Ma 'isilana, nia ka kwatea na wele mamana nia siada. Ma nia ka manata 'uri, ‘Kera kai manata baita ana na wele nau ne.’

³⁸ “Boro ma kada ne wane nai ki kera ada to'ona na wele nia, kera ka fata kwailiu fuada ka 'uri, ‘Nia na ne na wele na wane be nia too ana na oole. Kulu saungia ka mae fua kulu ka ngalia 'akulu na oole ne fuaka.’ ³⁹ Ma kera daua, kera ka tara 'i maa fasia oole nai, ma kera ka saungia ka mae.

⁴⁰ “Urainai ma kada wane ne too ana na oole nia 'e dao mai, te na ne nia kai sasia ana wane ne ada sulia oole ki?”

⁴¹ Ma kera olisia ka 'uri, “Nia kai saungia wane ta'a ki ka mae, ma nia ka kwatea lau oole nia fuana tani wane 'e'ete ne kera kai kwatea ta bali fuana ana kada ana konirue.”

⁴² Ma sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Nia mamana mulu idumia na Kekedee Abu be fata 'uri, 'Na fau ne wane saungai lume ki kera noni'ela ana, nia ne na fau talingai† ka liufia fau ki tafau ana 'odoe.

God ne fulia ru nai, ma na adalae to'ona ka lea 'asiana.’☆

⁴³ “Ma nia ne nau ku saea fua mulu, na 'oilakie ana 'Initoe God, nia kai lafua fasi kamulu, ma ka kwatea 'ana fua wane ne rosulia ki. ⁴⁴ Ma dia sa ti ne nia lakwadora fafona fau nai, nia kai mangisi. Ma sa ti ne fau nai ka 'asia fafia, na nonina ka meme tafau na.”

⁴⁵ Ma kada ne fataabu baita ki ma na Farasi ki, kera rongoa tarifulae nai, kera saitamana ne sa Jesus nia fata sulida. ⁴⁶ Nia ne kera doria daulana. Boro ma kera mau, sulia na wane 'oro ne kera oku ana kada nai, kera famamana ne sa Jesus nia na profet.

22

*Sa Jesus fabolotania
nia fainia na kingi
(Luk 14:15-24)*

¹ Sa Jesus ka fata lau ana tarifulae fuana wane ki ka 'uri, ² “Na 'Initoe God nia 'uri: Te kingi nia saungainia na fafanga ana araie fuana wele nia ne kai arai. ³ Ma nia ka kwatea na wane rao nia ki siana na wane ne nia laefida ki fuana fafanga nai, fua kera ka leka mai. Boro ma kera noni'ela lalau ana lekalae mai.

⁴ “Sui nia ka kwatea lau tani wane rao, ka fata 'uri fuada, 'Mulu farongoa na wane ne nau laefida ki, na fafanga nau

† 21:42 fau talingai: Ada to'ona ana Diksonari ☆ 21:42 Psalm 118:22-23

nia kwaimakwali na. Nau ku saungia tafau na buluka baita nau ki, ma kaela buluka nau ki, ma ru ki tafau ka kwaimakwali na. Mulu leka na mai ana fafanga nau.’

⁵ “Boroi ma kera nao si doria go rolae sulia, ma kera ka leka 'e'ete lalau 'ada. Ta wane ka leka na laona oole nia, ma ta wane ka leka na laona sitoa nia. ⁶ Ma tani wane kera daua wane rao nai ki, kera ka kwaeda, ma kera saungida. ⁷ Ma na kingi ne ka guisasu 'asiana, ma nia ka kwatea wane ni omee nia ki, kera ka saungia wane nai ki ne kera saungia na wane rao nia ki. Ma kera ka sungia na fere baita kera.

⁸ “Sui nia ka fata 'uri fua wane rao nia ki, ‘Na fafanga kwaimakwali na, boroi ma na wane be nau ku laefida ki, kera si bobola fua lekalae mai ana na fafanga fai kalu.

⁹ Mulu leka sulia taale ki, mulu ka laefia mai na wane ki tafau ne mulu dao to'oda, kera ka leka mai ana fafanga ne.’

¹⁰ Ma wane rao ki kera ka leka sulia taale ki, kera ka okua mai na wane ki tafau ne kera dao to'oda. Ma na fafanga ana araie nai ka fungu ana wane lea ki ma na wane ta'a ki.

¹¹ “Sui kada ne na kingi nia dao mai fua adalae to'ona na wane ne kera dao ki, nia ka ada to'ona te wane ne nao si ofi go ana na maku ana na araie. ¹² Ma na kingi ka fata 'uri, ‘Nao 'oe si ofi ana na maku fuana fafanga ana araie, 'urinai nao nia si lea fua 'oko to seki.’ Ma na wane nai nao si saea na ta ru.

¹³ “Sui na kingi ka saea fuana wane rao nia ki ka 'uri, ‘Mulu kania na 'abana ma na 'aena wane ne, ma mulu 'ui 'ania laona kula rorodoa 'i maa, ana kula ne wane kai angi ma ka 'ala girigiri ana lifoda, sulia kera nonifi.’ ” ¹⁴ Sui sa Jesus ka fata na 'uri, “Na wane 'oro ki ne God laefida, boroi ma bara wane go ne nia filida.”

*Sa Jesus olisia na ledilae sulia na takisi
(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)*

¹⁵ Na Farasi ki kera leka, ma kera ka lokoeru fua fagarolana sa Jesus ana ru ne nia saea ki. ¹⁶ Ma kera kwatea

fafurongo kera ki fainia tani wane 'ana sa Kingi Herod siana sa Jesus. Ma kera ka fata 'uri, “Wane Famanata 'ae, kalu saitamana ru 'oe saea ki, ru mamana tafau go. 'Oe famanata ga 'amu sulia mamanae ma kwaidoria God fuana wane ki. Ma 'oe si 'ado go fainia ta wane ana ta te ne kera manata sulia. Ma nao 'oe si manata go 'uria na 'initoe na wane. ¹⁷ Iu, 'oe saea basi fua malu! 'Uri ma na taki kia, nia lusia kwatelana malefo ana takisi fuana kingi baita 'i Rom?*' 'Uri ma nia bobola fua kalu kai kwatea takisi be, naoma 'e nao?”

¹⁸ Ma sa Jesus saitamana suina manatalae ta'a kera, ma ka fata 'uri, “Kamulu wane kwalabasa ki, 'uta ne mulu sisi 'uria fagarolaku? ¹⁹ Mulu fatainia basi malefo ne mulu folia ana takisi.” Ma kera ka ngalia mai te seleni, kera ka fatainia fuana. ²⁰ Ma nia ka ledida ka 'uri, “Na nununa sa ti ne? Ma na satana sa ti mone ne?”

²¹ Ma kera olisia, kera ka 'uri, “Na nununa, ma na satana na kingi baita 'i Rom.”

Ma sa Jesus ka fata 'uri, “Mulu kwatea fuana kingi baita 'i Rom ru nia ki, ma mulu ka kwatea laugo ru God ki fuana God.”

²² Ma kada kera rongoa na olisilae nai 'e lea, kera ka kwele 'asiana, ma kera ka leka na 'ada fasia.

*Sulia na tatae olilae
fasia maea*

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ Ma ana fa dangi nai laugo, tani Sadusi kera leka mai siana sa Jesus. Na Sadusi ki kera saea na wane ki kera nao si tatae lau fasia na maea. ²⁴ Ma kera ka ledia sa Jesus, kera ka fata 'uri, “Wane Famanata 'ae, sa Moses nia kedea na taki fuaka ka alangai 'uri, 'Dia ta wane nia mae, ma na 'afe nia ka mauri 'ua, boroi ma nao nia si to ana ta wele, na wanefuta nia ka adea lau na gwa 'oru nai, fua keroa ka

* [22:17](#) kingi baita 'i Rom: [Ada to'ona ana Diksonari](#)

to ana ta wele fua ka talana na wane ne nia mae na.' ²⁵ Ma te kwalafa akulu Jiu ki, kera to ana fiu waisasina ki. Ma na wane 'i nao ka adea ta keni. Aia, kada keroa si to 'ua ana ta wele, wane nai ka mae na. ²⁶ Na ruana wane ka adea lau keni nai. Aia, nao keroa si to laugo ana ta wele, ma nia ka mae laugo 'ana. Oluna wane ka adea lau, ma ka mae laugo. Nia 'urinai leka fiu waisasina nai, kera mae ka sui go. ²⁷ Burina bara waisasina ne kera mae, keni ne boroi ka mae laugo. ²⁸ 'Uri ma, ana maedangi ne God kai taea wane mae ki tafau fasia maea, sa ti ada ne na 'afe nia? Sulia na fiu waisasina nai ki be kera adea na keni nai tafau?"

²⁹ Sa Jesus ka olisi kera ka 'uri, "Kamulu garo na, sulia mulu si saitamana go na Kekedee Abu ki ma na nikilalae God. ³⁰ Sulia, kada ne wane mae ki kera kai tatae lau fuana maurie, kera dia na 'ada na 'ainsel ki 'i langi ne kera nao si arai.

³¹ "Iu, nau ku famanata kamulu sulia na tatae fasia na mae. Nau ku saitamana kamulu idumia sulia be God saea 'ua na mai ka 'uri, ³² 'Nau na ne God sa Abraham, God sa Aesak, ma na God sa Jakob.' God nia nao lau God fuana wane ne kera mae ki, boroi ma God fuana wane ne kera mauri ki."

³³ Ma ana kada ne wane 'oro ki kera oku kalia sa Jesus, kera rongoa ru nai ki, ma kera ka kwele 'asiana ana famanatalae nia ki.

Na taki talingai 'asiana

(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

³⁴ Ana kada ne Farasi ki kera rongoa sa Jesus ne fanofoa na Sadusi ki ana na olisilae nia, kera ka oku mai siana.

³⁵ Ma te wane ada ne famanata ana taki ki, nia sasi 'uria ka fagaroa sa Jesus ana na ledilae ka 'uri, ³⁶ "Wane Famanata 'ae, na taki te ne talingai ka liufia taki kia ki tafau?"

³⁷ Ma sa Jesus olisia ka 'uri, " 'Oe kwaimani ana God 'oe, ana manatamu tafau, ana mangomu tafau, ma ana liomu tafau.' ³⁸ Nia na ne taki eteta ma ka talingai 'asiana. ³⁹ Ma

ruana taki ka dia laugo ka 'uri, "Oe kwaimani ana tolamu ka dia laugo ne 'oe kwaimani amu talamu." ⁴⁰ Ma na taki fasia sa Moses ki tafau, ma na famanatalae profet ki kera oku tafau go ana ro taki ne ki."

*Sa Jesus nia kwalafa sa Deved
ma na 'Aofia nia laugo*

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ Ana kada tani Farasi kera oku kalia sa Jesus, nia ledida ka 'uri, ⁴² "Na Christ, wane ne God nia filia fua famaurilana wane ki, kamulu saea nia futa mai ana sa ti ne?"

Kera ka olisi 'uri ana, "Na Christ kai futa mai ana kwalafa sa Deved na kingi."

⁴³ Sui sa Jesus ka ledi kera lau, "Uta mone ne na Anoeru Abu nia kwatea manatae wane fuana sa Deved na Kingi ka saea nia na 'Aofia nau? Deved nia fata 'uri,

⁴⁴ 'God nia fata 'uri fuana 'Aofia nau:

'Oe gouru 'i bali 'o'olo aku, makwalia kada nau kai alua malimae 'oe ki farana gwaungaie 'oe.'[☆]

⁴⁵ "Sa Deved 'ana talana ne saea na Christ ana na "Aofia.' Nia ne, na Christ nia nao lau Wele ana kwalafa sa Deved ga 'ana. Nia 'Aofia nia laugo."

⁴⁶ Ma ana kada nai, nao ta wane ada si bobola na fuana olisilana ana ta ru. Ma burina na, nao ta wane si nonira'a na fuana ledilana sa Jesus lau.

23

*Jesus fata falia falafala
wane famanata ana
taki ki ma Farasi ki*

(Mak 12:38-39; Luk 11:43, 46; 20:45-46)

¹ 'I burina ru nai, sa Jesus ka fata fuana wane ne kera oku mai ki, ma na fafurongo nia ki ka 'uri, ² "Na wane famanata ana taki ki, ma na Farasi ki, kera to ana nikilalae fuana

[☆] 22:44 Psalm 110:1

famanatalae ana taki sa Moses ki. ³ Nia ne, mulu rosulida, ma mulu sasia na ru ki tafau ne kera saea fua mulu. Boro ma nao mulu si sasi lau sulia ru ne kera sasia ki, sulia kera nao si sasi go sulia ru ne kera fata sulia ki. ⁴ Kera alua lau tani taki 'oro ne 'afitai fuana wane ki ka rosulia, boro ma kera nao si nonimabe fuana kwai'adomilae ana wane ki fuana sasilae sulia taki nai ki.

⁵ “Ma kera sasia ru ki tafau fuana wane ki ka suada ma ka kwaisae kera wane lea ki. Ma ru 'uri ki ne kera sasia. Kera kania maadarada, ma 'i 'abada ana reba ru baita ki ne kera kedea na Kekedee Abu ki ana. Ma kera taia na ngagamuna maku kera ki ka gwala. ⁶ Ma kera doria 'asiana gourue ana kula 'initoa ana fafanga ki, ma kula 'initoa ki fuana gourue laona beu fuana folae ki. ⁷ Ma kera doria 'asiana tangolada maana usie ki, ma kera ka doria wane ki ka fata 'uri ada, ‘Wane Famanata nau.’

⁸ “Boro ma nao si lea fuana ta wane ga 'ana ne ka fata 'uri amulu, ‘Wane Famanata nau,’ sulia taifili nau go ne te wane famanata kamulu, ma kamulu na bara waisasina laona fikue famamanalae. ⁹ Ma nao mulu si fa'initoa ta wane famanata laona molagali ana fatae 'uri, ‘Maa kalu,’ sulia kamulu kai fa'initoa go te Maa kamulu ne nia to mai 'i langi. ¹⁰ Ma nao si lea fuana ta wane ga 'ana ka fata 'uri amulu, ‘Wane baita,’ sulia kamulu to go ana te wane baita, ma nia na ne nau, na Christ, wane ne God nia filia fuana famaurilana wane ki. ¹¹ Dia ta wane doria ka baita safitamulu, nia ka dia na wane rao. ¹² Ma ta wane ne ka fabaita nia talana, God kai fatu'u nia. Ma ta wane boro 'ana ne ka fatu'u nia talana, God kai fabaita ana.”

Sa Jesus susida fasia ta'alaie wane gwaungai Jiu ki

(Mak 12:40; Luk 11:39-42, 44, 52; 20:47)

¹³⁻¹⁴ Ma sa Jesus ka fata lau 'uri, “Nia ta'a 'asiana fua mulu na famanata ana taki ki, ma kamulu na Farasi ki, Kamulu wane kwalabasa ki! God kai kwae kamulu, sulia ne mulu bilaki 'usia na mae ana 'Initoe God fasia wane ki. Kamulu laugo nao mulu si doria go ne mulu ka ru

laona 'Initoe God, ma mulu susia wane ne kera faisusu 'uria rulae.*

¹⁵ “Ta'a 'asiana fua mulu na famanata ana taki ki ma kamulu na Farasi ki, na wane kwalabasa ne mulu suke ana wane ki. Aia, God kai kwae kamulu, sulia mulu ulafu 'asiana ana liufilekana kula ki tafau, laona asi ma laona tolo, 'uria daolae to'ona ta wane, fua ka leka sulia na taki sa Moses ki. Aia, ma kada wane 'e leka go suli kamulu, mulu fi sasi akau lalau ana nia fuana lekalae 'uria kula ni kwaekwae. Ma na kwaekwae nia kai baita ka liufi kamulu sulia na abulolana 'e ta'a ka liufi kamulu tafau na.

¹⁶ “Ta'a 'asiana fua mulu, ma kamulu dia na wane maa rodo ki ne kera talaia wane ki. Nia ne, God kai kwae kamulu, sulia mulu famanata 'uri ana wane ki, ‘Sui boroi 'ana sa ti ne ka fangasia alangaie nia ana Beu Abu God, nia lea ga 'ana dia nao nia si sasia te ne nia alangai fuana. Boroi ma dia nia fangasia alangaie nia ana na gol be laona Beu Abu God, nia ne ka abu 'asiana fuana 'oilana alangailae nia.’ ¹⁷ Mulu maa rodo, ma mulu oewanea 'asiana. Te ne baita, na gol naoma na Beu Abu God ne sasia gol ne ka abu? Na Beu Abu God ne baita liufia na gol! ¹⁸ Ma mulu famanata laugo wane ki 'uri, ‘Sui boroi 'ana sa ti ne ka fangasia alangaie nia ana na fulifue, nia lea ga 'ana dia nao nia si sasia te ne nia alangai ana. Ma dia nia ka fangasia alangaie nia ana afafue ne to fafona fulifue, nia ne abu 'asiana fuana 'oilana alangailae be nia.’ ¹⁹ Kamulu maa rodo. Te ne baita, afafue naoma na fulifue ne nia kwatea afafue ka abu? Na fulifue ne 'initoa ka liufia

* **23:13-14** Verse 14 nao si to laona 'orolana kekedee 'ua sa Matiu, “Ta'a 'asiana fua mulu na famanata ana taki ki ma kamulu na Farasi ki ne mulu sasia na ru ki fua sae wane ki kera ka sae mulu na wane lea ki. Boroi ma God kai kwae kamulu, sulia mulu mala ta'a ana 'oru ki ma mulu kai laua na lume kera ki fua mulu. Sui boroi 'ana mulu ka 'urinai, kamulu ka sasia folae gwala ki, fuana wane ki kera ka sae mulu na wane God ki. Sulia mulu sasi 'urinai, na kwaekwae kamulu ki kai baita 'asiana.”

na afafue. ²⁰ Sulia na fulifue ne 'initoa ka liufia na afafue, ma sa ti ne fangasia alangaie nia ana na fulifue, tama nia alangai ana na fulifue loko fainia afafue ki tafau ne kera to fafona fulifue nai. ²¹ Ma sa ti boro'i 'ana ne fangasia alangaie nia ana Beu Abu God, 'urinai tama nia alangai na ana God ne nia to laona Beu Abu nai. ²² Ma dia ta wane ka fangasia alangaie nia ana 'i langi, tama nia alangai ana kula ni gourue God, ma God ne to laugo 'i langi.

²³ “Ta'a 'asiana fua mulu na wane famanata ana taki ki ma kamulu na Farasi ki, Mulu na wane kwalabasa ki. God kai kwae kamulu. Mulu kwatea ta bali ana tangafuluna ru ki fuana God ana ka ru ne mulu fasida laona oole kamulu ki fua ka falea fanga kamulu ki,[†] ma nao mulu si manata 'abero go fuana rolae sulia famanatae baita ana taki ki. Na famanatae baita ana taki ki fata 'uri, ‘Wane kai sasia na ru ki tafau ne 'o'olo fuana wane ki. Nia ka kwaimanatai fuana wane ma ka saea ru mamana ki.’ Mulu kai sasia na ru nai ki, fainia na ru tu'u ki laona taki ki laugo. ²⁴ Kamulu dia na wane maa rodo ne talaia na wane ki. Mulu saitamana go 'amulu manata 'abero 'uria lekalae sulia ka ru laona taki ki. Ma nao mulu si manata 'abero go ana ru baita laona taki ki. Kada mulu sasi 'urinai, ru ne nia ada dia mulu lafua go 'amulu na lango fasia te ne mulu kufia, boro'i ma mulu kai onomia go 'amulu na kamel baita.

²⁵ “Ta'a 'asiana fua mulu na famanata ana taki ki ma kamulu na Farasi ki ne mulu saitamana sasilana ru ki fua wane ki kera ka eele amulu. Aia, God kai kwae kamulu, sulia mulu madafia 'asiana taufilana nonina na titiu fuana fanga ki, boro'i ma mulu fafungua ana na fanga ne mulu ngali ana wane ki sulia ogalulumilae. ²⁶ Kamulu na Farasi ki maamulu nia rodo! Mulu talana na manatalae kamulu ki ka falu. Dia ne manatalae kamulu ki falu, na abulolae kamulu ki boro'i falu laugo. 'Urinai, na maurilamulu dia na titiu ki ne falu 'i nonina ma laona laugo.

[†] 23:23 Mint, Dill, ma Cummin

²⁷ “Ta'a 'asiana fua mulu na famanata ana taki ki ma kamulu na Farasi ki, mulu kwatea wane ki kera ka saea kamulu ana wane lea ki. Boro ma God kai kwae kamulu, sulia mulu dia kilu gwau ki ne kera farafua ma adalae to'ona ka lea 'i maa, boro ma 'i laona nia fungu ana sulia fainia nonina wane mae ki, ne kera moko ngwa'a na. ²⁸ Ru ne nia mamana ana kamulu, sulia te ki ne mulu sasia nia ada lea 'asiana maana wane ki. Boro ma na manatalae kamulu ki nia ta'a 'asiana, ma mulu ka saitamana sukelana wane.

²⁹⁻³⁰ “Ta'a 'asiana fua mulu na famanata ana taki ki, ma kamulu laugo na Farasi ki, mulu saitamana sasilana ru ki fuana wane ki ka saea kamulu wane lea 'asiana. Boro ma God kai kwae kamulu, sulia mulu saea dia kamulu to ana kada be 'i nao, mulu si 'adomia go koko kamulu ki fuana saungilana na profet ki. Ma ta'ena mulu alua na fau lea ki fafona kilu gwau profet nai ki, ma na wane lea ki 'i nao fuana fakwangalana. ³¹ Kada mulu saea kera na koko kamulu ki, nia fatainia mulu futa olitana kwalafa koko ta'a kamulu ki ne kera saungia profet ki mai 'i nao. ³² Aia, ma dia 'urinai, mulu fasuia na 'amulu raoe ne koko kamulu ki etangia mai 'i nao! ³³ Kamulu na ne abulolae kamulu ki dia na fa tafo ki. Ka 'afitai 'asiana fua mulu ka tafi fasia kwaekwae ana kula ni kwaekwae. ³⁴ Sulia ru nai ki, nau ku saea ru ne fua mulu, nau kai kwatea tani profet ma tani wane saitamarue ma tani famanata siamulu. Ma tani ai ada mulu kai saungida ma mulu kai foto'ida ana 'airarafolo. Tani wane ada, mulu kai dauda ma mulu kai namusida laona beu fuana folae ki, ma mulu kai tari kwailiu ada fasia laona fere kamulu ki. ³⁵ Nia ne kwatea God kai kwae kamulu fasia saungilana na wane lea ki, safali mai ana maelana sa Abel, na wane 'o'olo, leka ka dao ana maelana sa Sekaraea, na wele sa Barakaea ne

mulu saungia karangia fulifue laona Beu Abu God.† 36 Nau ku saea fua mulu ne kwaiketoie fuana maelana wane nai ki kai to fafomulu wane ana kada ne.”

*Sa Jesus nia kwaimanatai fuana wane 'i Jerusalem ki
(Luk 13:34-35)*

37 Ma sa Jesus ka ada kau fuana fere 'i Jerusalem, ma ka fata 'uri, “Wane ana Jerusalem 'ae! Kamulu be 'ui fauna profet be God nia oduda mai fua mulu ki, ma mulu ka saungida. Ana kada 'oro nau ku doria mulu kai leka mai siaku fua nau ku ada suli kamulu dia ta karai nia ofia na wele nia ki 'i farana kukubana. Boro ma nao mulu si doria go. 38 Ma ana kada ne na, God kai leka fasi kamulu, ma ka luka faburi na ana fere kamulu. 39 Ma nau ku saea fua mulu, nao mulu si ada to'oku lau, leka ka dao ana kada ne mulu kai fata 'uri, 'God, 'oe oilakitainia na wane ne leka mai ana nikilalae 'oe!’ ”☆

24

*Sa Jesus saea na malimae ki kai okosia na Beu Abu God
(Mak 13:1-27; Luk 21:5-28)*

1 Ma 'i burina ne sa Jesus fata 'urinai ka sui, nia ka leka fasia Beu Abu God. Ma kada sa Jesus nia leka kau, na fafurongo nia ki kera leka mai siana, kera ka fata 'uri, “'Oe ada to'ona basi 'amu na lume lea ne ki laona labu 'ana Beu Abu God.”

2 Sa Jesus ka fata 'uri fuada, “'Iu, 'oe ada to'ona na lume baita ne ki. Nao ta te gwa fau seki kai tio lau 'i fulina. Kera tafau kera kai takalo 'i ano.”

3 Burina, sa Jesus ra gwauna fa uo 'i Olif, ma kada nia gouru 'ana, na fafurongo nia ki kera leka mai siana, ma kera gouru fainia taifilida. Ma kera ka ledi 'uri ana sa

† 23:35 Sa Abel na wane 'o'olo eteta ne kera saungia laona Alangaie 'ua. Ma sa Sekaraea na wane 'o'olo 'isi ne kera saungia laugo laona Alangaie 'Ua.

☆ 23:39 Psalm 118:26

Jesus, “Kada te na ne ru ne 'oe saea fua malu ki kai dao mai? Aia, ma te ne kai dao mai fua sae kai fatainia kada 'oe fua olilae mai, fainia kada ne molagali kai sui ana?”

⁴⁻⁵ Sa Jesus ka olisi kera ka 'uri fuada, “Kamulu kai adaada lea, ma nao mulu si alamatainia ta wane ka talai garo amulu. Sulia ne wane 'oro ki kera kai dao mai ana sataku, ma kera ka fata 'uri, ‘Nau na ne na Christ!’ Ma kera ka talai garo ana wane 'oro ki. ⁶ Ma te ru lau, mulu kai rongoa firue ki ana fere karangi ki, ma na fatae sulia firue ki ana tani fere tau laugo mai. Ka 'urinai boroi 'ana, nao mulu si manata 'abero sulia. Ru 'urinai ki kai dao mai, boroi 'ana na 'isilana ru ki tafau nao 'ua. ⁷ Na mae fere ki kera kai fualida kwailiu, ma na 'initoe ki kai fualida kwailiu. Ma na uni fioloe ma anuanu ki kai liu ana kula ki tafau. ⁸ Ma ru nai ki kera ne safalilana nonifie, nia 'e dia keni fafuta be nia safali ka fii wele.

⁹ “Ana kada nai laugo, wane ana mae fere 'e'ete kwailiu ki laona molagali, kera kai malimae amulu, sulia kamulu na wane nau ki. Ma tani wane ada kai dau kamulu, ma kai kwate kamulu fuana malimae kamulu ki fuana kwaelamulu ma fuana saungilamulu. ¹⁰ Ma wane 'oro ne kera famamana nau, nao kera si dau ngasi ana famamane kera ki. Ma wane ki kai malimae ana kera kwailiu. Ma kera kai kwatea wane God ki fuana malimae kera ki. ¹¹ Ma kada nai, profet suke 'oro ki kai dao mai, ma kai talaia, ma kai sukea wane 'oro ki, ma kera kai leka sulia na famanatae garo kera ki. ¹² Ma kera kai sasia ru garo 'oro ki. Ma sulia ru ne, kwaimanie wane 'oro ki kai ngwatautau. ¹³ Sui boroi 'ana ka 'urinai, dia sa ti ne nia ngangata fuana lekalae sulia God leka ka dao suilana kada nai, nia ne God kai famauria. ¹⁴ Ma Farongoe Lea ne sulia 'Initoe God, kera kai 'ainitalo ana laona molagali fuana wane ki tafau. Suifatai, suilana molagali fi dao mai.

¹⁵ “Ma mulu kai ada to'ona na Ru Sua kai tatae mai ana kula abu. Na ru ta'a nai kai fasua na Beu Abu God, ma God kai fasia. Aia, ru ne profet Daniel eta fata na mai sulia 'i

nao.” (Na faoraie fuana wane ne nia ididu nia 'uri: 'Oe malingainia lea ana na fadalana ru ne.) ¹⁶ “Kada mulu ada to'ona ru nai ki kera dao mai, na wane ne kera to ana lofaa 'i Jiudea, kera kai tafi 'uria gwauna fa uo ki. ¹⁷ Ana kada nai, dia ta wane ka to mai 'i maa ana lume nia, nia ka tafi 'ali'ali, ma nao nia si manata lau 'uria rulae laona lume nia 'uria ngalilana ta ru 'ana. ¹⁸ Ma sa ti ne nia to mai laona oole, nao nia si oli lau 'i lume 'uria ta maku 'ana. ¹⁹ Ma ana fa dangi nai ki, nia kai ta'a fuana keni ki ne kera iana, sulia ne nia 'afitai fuada ne kera ka tafi, ma ka ta'a laugo fuana 'afe ki ne kera too ana na wele tu'u ki. ²⁰ Iu, mulu kai foa ma mulu ka gania God, fua ru ne nao si fuli lau kada ana uni gwarie, naoma ana Sabat. ²¹ Sulia nonifilae ana fa dangi nai ki, nia kai ta'a ka liufia nonifilae ne wane laona molagali ki kera saitamana, safali 'ua mai ana safalilana kada God nia saungainia molagali ka dao ana kada ne. Ma nao ta ru 'urinai kai fuli mai burina. ²² Ma dia God nao si fakokorua kada ana nonifilae, nia 'afitai fua ta wane kai mauri. Ma nia 'e fakokorua kada nai fuana lealana wane ne nia filida ki.

²³ “Iu, dia ta wane 'e fata 'uri fua mulu, ‘Ada to'ona basi, nia na ne na Christ,’ naoma ka fata 'uri, ‘Ada to'ona basi, nia na 'i seloko,’ nao mulu si famamana nia. ²⁴ Sulia wane susuke ki kai dao mai, ma kera kai fata 'uri, ‘Nau ne na Christ,’ fainia na wane susuke ki kera kai fata 'uri, ‘Nau na profet.’ Ma kera kai sasia fanadae baita ki fua ka talaia garo ana wane ne God nia filida ki boroi ma nia 'afitai 'asiana fuada. ²⁵ Nia ne, sui boroi 'ana ru ne ki kera nao si dao mai 'ua, nau ku saea na fua mulu 'i nao, fua mulu ka saitamana.

²⁶⁻²⁷ “Ana kada nau, na Wele nia Wane, nau ku oli mai, wane ki tafau kera kai ada to'oku. Dia laugo ne mulu saitamana adalae to'ona meamea kada nia mea mai ana bali taelana sato leka ka dao mai bali sulana sato laona mamanga. Aia, dia tani wane kera fata 'uri fua mulu, ‘Na Christ to laona lofaa 'eke'eke,’ nao mulu si leka 'uria kula nai. Dia tani wane kera fata 'uri fua mulu, ‘Na Christ kai

agwa 'i seki,' nao mulu si famamana fatae 'urinai ki.

²⁸ “Na olilaku mai nao ta wane si talafia, ka dia laugo ne na gwaubalano nao si talafia ta ru mae.

Sa Jesus fata sulia olilana mai

(Mak 13:24-31; Luk 21:25-33)

²⁹ “I buri'ana kada ne nonifilae nai ki ka sui, 'God kai susia na sato, ma na madame, ma nao keroa si tala.

Ma God kai kwate na bubulu ki kera kai 'asida mai fasia mamanga.

Ma God kai sasia na ru 'i langi ki, kera kai leka garo fasia fulida.’☆

³⁰ “Burina ru ne ki, na maetoto ana olilaku mai fi fatai mai laona mamanga. Ma ana kada nai go, na wane ki tafau laona molagali, kera kai angi sulia kera kai ada to'ona ne nau, na Wele nia Wane, ku oli mai fafona gwa salo laona mamanga, ma nau kai leka mai fainia nikilalae nau ma na ngwasinasinae baita nau. ³¹ Ma na 'ainsel kai ufia na bungu ka angi baita fua okulana wane nau ki tafau ne nau ku filida na. Ana kada nai, nau ku kwatea mai 'ainsel nau ki, fua kera okua mai wane nau ki fasia fere ki tafau laona molagali.”

³² Sui, sa Jesus ka fata sulia tarifulae ka 'uri, “Mulu manata basi sulia 'ai figi ki. Kada mulu ada to'ona na ulina nia ngosa, mulu saitamana na ne kada fuana uni 'ako'akoe nia dao karangi na. ³³ Ka 'urinai laugo, kada mulu ada to'ona nonifilae nai ki tafau kera fuli mai, mulu kai saitamana ne olilaku mai nia karangi na. ³⁴ Ru mamana ne nau ku saea fua mulu, wane ki tafau ne kera mauri ana kada ne, kera nao si mae 'i naona ru nai ki ne kai dao mai. ³⁵ Na ru ki tafau mai 'i langi ma laona molagali kera kai sui. Boro ma na fatalaku go ne toto nao si sui.

☆ 24:29 Aesaea 13:10; 34:4; Joel 2:10, 31; 3:15

*Nao ta wane si saitamana maedangi naoma kada nai
(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)*

³⁶ “Nao ta wane si saitamana kada ne nau kai oli mai ana. Na 'ainsel ki boroi nao si saitamana laugo, ma nau, na Wele boroi, nau nao si saitamana laugo ana. God na Maa taifilia go ne nia saitamana. ³⁷ Na olilaku mai kai dia ru be fuli ana kada sa Noa. ³⁸ Ana fa dangi be 'i nao ki, ana na igwa baita be, na wane ki kera fanga ma kera ka ku 'ada, ma na wane ki ma keni ki kera ka arai ma ka 'afe 'ada, ma kera ka kwate keni 'ada kwailiu, leka ka dao go ana fa dangi be sa Noa nia ra laona faka baita be. ³⁹ Boroi 'ana, kera ulafusia 'ua na te ne kai dao mai, leka ka dao ana kada ne igwa baita be dao mai, ma ka lauda na. Ma nia kai dao laugo mai 'uri ana kada ne nau kai dao mai ana. ⁴⁰ Ana kada nai, ro wane ki keroa kai rao laona oole. Te wane God kai ngalia, ma te wane kai ore. ⁴¹ Ma ro keni ki keroa sasi fanga oku. Te keni God kai ngalia, ma te keni kai ore. ⁴² Mulu kai adaada lea, sulia mulu ulafusia fa dangi te ne nau, na 'Aofia kamulu, kai dao mai ana. ⁴³ Mulu ka manata to'ona ru ne, dia na wane ana lume 'e saitamana ga ana kada ne wane beli kai dao mai ana, nia ka adaada lea ma nao si alamatainia ta wane beli ka ru mai laona lume nia. ⁴⁴ Nia ne, mulu kai kwaimakwali laugo, sulia nau kai dao mai ana kada ne mulu fia nao nau si dao mai ana.”

*Tarifulae sulia ro wane rao ki
(Luk 12:41-48)*

⁴⁵ Ma sa Jesus ka fata lau 'uri fuana fafurongo ki, “Sa ti ne dia na wane rao ne nia saitamarue ma ka rao 'o'olo? Nia ne na wane baita kai alua ka ada sulia wane rao ki, ma ka kwatea fanga fuada ana kada fuana kwate fangalae. ⁴⁶ Ma 'oilakie fuana wane rao nai ne wane baita nia dao to'ona ma nia sasia ru nai ki, ana kada ne nia dao mai ana lume nia! ⁴⁷ Nau ku saea na ru mamana fua mulu, na wane baita kai alu nia ka ada sulia ru nia ki tafau.

⁴⁸ “Boroi ma, dia nia na wane rao ta'a, nia ka manata 'uri, ‘Na wane baita nau, daolana mai nia tau 'ua.’ ⁴⁹ Ma nia ka safali fuana kwaelana wane rao ki, ma nia ka to ni fanga na 'ana ma ka kufia ru bubulo ki na ana fainia wane ku bubulo ki. ⁵⁰ Sui ma na wane baita kai dao mai ana ta maedangi ne nia nao si kwaimakwali, ma ana kada ne nia ulafusia ga 'ana. ⁵¹ Na wane baita kai kwatea na kwaekwae baita fuana, ma ka alu nia fainia wane kwalabasa ki ne suke ana rolae sulia God. Ma kada nia to ana kula nai, nia kai angi ga 'ana fainia na 'ala girigiri ana lifona, sulia nia nonifi 'asiana.”

25

Tarifulae sulia te akwala keni sari

¹ Ma sa Jesus ka fata lau 'uri, “Ana kada ne nau ku oli lau mai, na 'Initoe God kai dia na akwala keni sari ne kera ngalia na fa kwesu kera ki, ma kera ka kwaimakwali ana na arai falu ne kai leka mai ka ngalida 'uria laona fafanga ana araie. ² Ma ta lima keni sari ada kera oewanea, ma ta lima ai ada kera ka lioto. ³ Na keni sari oewanea nai ki kera ngalia na fa kwesu kera ki, boroi ma kera nao si ngali go faida ta 'oele ne ka bobola fuana fasarulana fa kwesu kera ki. ⁴ Ma lima keni lioto nai ki kera ngalia 'oele fuana fasarulana kwesu fainia na fa kwesu kera ki. ⁵ Ma kada arai falu nai nao si dao 'ali'ali, ma keni sari nai ki maada ka maleua tafau, ma kera ka maleu na 'ada.

⁶ “Ma laona tofungana rodo, wane ki kera akwa ka 'uri, ‘Na arai falu nia dao na mai! Mulu leka mai fua mulu ada to'ona.’ ⁷ Na akwala keni sari nai kera ka tatae, ma kera ka fasarua na fa kwesu kera ki. ⁸ Ma na keni sari oewanea nai ki kera ka fata 'uri fuana keni sari lioto nai ki, ‘Mulu 'e kwatea ta 'oele fuana sarulae amalu, sulia ne 'oele kalu ki fuana sarulae karangi ka suina.’

⁹ “Ma kera olisida kera ka 'uri, ‘Nao go, sulia nao nia si bobola na fai kulu tafau. Mulu leka 'amulu ana ta lume, fua mulu ka folia ta 'oele fuana sarulae 'amulu.’ ¹⁰ Ma kada

kera leka fuana folilae, na arai falu nai ka dao na mai. Ma na sari nai ki ne kera sasi akau, kera ka leka na 'ada fainia 'uria na fafanga ana araie. Ma kera ka bilaki na 'usia na mae.

¹¹ “Ma 'i burina na keni sari oewanea be ki, ka dao laugo mai, kera ka 'uri, ‘Wane baita 'ae! 'Oe 'ifingia kau na mae fua malu!’ ¹² Ma na arai falu nai 'e olisida ka 'uri, ‘Ru mamana nau ku saea fua mulu, nau ku ulafusi kamulu.’”

¹³ Ma sa Jesus ka fasuia na tarifulae ne ka 'uri, “Nia ne, mulu kai adaada lea, sulia mulu ulafusia fa dangi naoma kada ne nau kai dao lau mai ana.”

*Na tarifulae sulia olilana
mai wane 'initoa
(Luk 19:11-27)*

¹⁴ Sui sa Jesus ka saea lau na tarifulae ne fuana fa-furongo nia ki ka 'uri, “Ana kada nau kai oli mai, na 'Initoe God nia dia ta wane baita ne nia leka ana ta kula tau, ma ka saea na wane rao nia ki, ma ka kwatea kera ka ada sulia na toorue nia ki. ¹⁵ Ma nia ka kwatea lima to'oni seleni ki fuana te wane. Ma fuana ta wane lau, nia ka kwatea ro to'oni seleni ki. Ma fuana ta wane lau, nia ka kwatea te to'oni seleni. Nia ka kwatea ka bobola na fainia na liotoe kera ki. Sui nia ka leka na 'ana ana lekalae nia. ¹⁶ Ma na wane ne ngalia na lima to'oni seleni, nia ka rao ana, ma ka to lau ana ta lima to'oni seleni. ¹⁷ Ma na wane be ngalia na ro to'oni seleni ki, nia ka rao laugo ana, ma ka toda lau ta ro to'oni seleni. ¹⁸ Boro ma na wane be ngalia te to'oni seleni, nia 'e leka, ma ka 'elia te kilu laona ano, ma ka safungainia 'ana seleni be na wane baita nia kwatea fuana.

¹⁹ “Ma burina ka kada tau, na wane baita be kera 'e oli mai, ma ka doria saitamana seleni be nia faida ki. ²⁰ Ma na wane be ngalia lima to'oni seleni ki, ka ngalia lau mai ta lima to'oni seleni, ma ka fata 'uri, ‘Wane baita 'ae, 'oe kwatea lima to'oni seleni ki fuaku be. 'Oe ada to'ona basi, nau ku toda lau ta lima to'oni seleni fafia.’

²¹ “Ma na wane baita nia ka olisia ka 'uri, ‘Oe wane ni rao lea nau. Nau ku saitamana, nau ku famamana 'oe! 'Oe rao lea ana ru tu'u ki, nia ne nau ku alu 'oe, 'oko baita fafia na ru 'oro ki. 'Oe leka mai, ma 'oko eele 'amu fai nau.’

²² “Ma na wane ne ngalia ro to'oni seleni ki ka dao laugo mai. Ma ka fata 'uri, ‘Wane baita 'ae, 'oe kwatea go ro to'oni seleni ki fuaku be. 'Oe ada to'ona basi, nau ku toda lau ta ro to'oni seleni fafia.’

²³ “Ma na wane baita nia ka olisia ka 'uri, ‘Oe wane ni rao lea nau, nau ku saitamana nau ku famamana 'oe! 'Oe rao lea ana ru tu'u ki. Nia ne nau kai alu 'oe, 'oko baita fafia na ru 'oro ki. 'Oe leka mai, ma 'oko eele 'amu fai nau.’

²⁴ “Sui na wane be ngalia te to'oni seleni, ka dao mai. Ma nia ka fofone ru ga 'ana ka fata 'uri, ‘Wane baita 'ae, nau ku saitamana 'oe na wane ne fatamaudi. 'Oe saitamana ngeda ru ga 'amu ana kula ne nao 'oe si fasi ru ana. ²⁵ Nia ne nau 'e mau, ma nau ku leka safungainia seleni be 'oe laona ano. 'Oe ada to'ona malefo be 'oe go ne.’

²⁶ “Ma na wane baita nia ka olisia ka 'uri, ‘Oe na wane rao ta'a, ma 'oe noni'ela 'asiana! 'Oe saitamana ga 'amu ne nau ku ngeda ru ana kula ne nau nao si fasi ru ana. ²⁷ Dia 'oe manata 'urinai, 'uta ne nao 'oe si alua 'amu na seleni nau ki laona kula ni totodae, ma ka dao ana kada nau ku oli mai ana, nau ku ngalia na seleni nai ma na seleni tarenga ki fainia.’

²⁸ “Sui na wane baita nai ka fata 'uri fuana wane ni rao nia ki lau, ‘Mulu ngalia na seleni ne ki fasia, ma mulu ka kwatea fuana wane ne too ana te akwala to'oni seleni. ²⁹ Sulia na wane ki tafau ne kera too ana ru 'oro ki, nau kai kwatea lau tani ru fuada, fua kera ka too ana ru ki ka takwala. Ma sa ti boroi 'ana nia too ana ta ru tu'u, nau kai lafua fasi nia. ³⁰ Ma na wane ni rao ne, mulu kai 'ui 'ania 'i maa laona maerodo, kula ne wane ki kai angi ga 'ada fainia 'ala girigiri ana lifoda, sulia nia nonifi 'asiana.’ ”

³¹ Sa Jesus ka fata lau 'uri fuana fafurongo nia ki, “Kada nau, na Wele nia Wane, nau kai oli lau mai 'uria na kingi fainia na 'ainsel ki, nau kai gouru ana kula ni gourue na kingi. ³² Ma na wane ki fasia fere ki tafau kera kai oku mai siaku. Ma nau kai tolingia na wane ki tafau, dia ta wane be nia ada sulia na sipsip ki ka tolingia na sipsip ki fasia na nanigot ki. ³³ Ma nau kai alua na wane 'o'olo ki 'i bali 'o'olo aku, ma na wane ta'a ki 'i bali mauli aku.

³⁴ “Sui nau ku fata 'uri fuana wane ne kera gouru 'i bali 'o'olo aku, ‘Kamulu na wane ne Maa nau faeele kamulu ki. Mulu kai ru mai laona 'initoe ne nia sasi akau ana fua mulu safali na mai ana safalilana na molagali. ³⁵ Sulia kada nau ku fiolo ana, kamulu kwatea fanga fuaku. Ma kada nau ku maeliku ana, mulu kwatea kafo fuaku. Ma boroi 'ana nau na wane dao fasia ta fere 'e'ete, kamulu eresi nau 'uria laona lume kamulu ki. ³⁶ Ma kada nao 'aku ta maku, mulu kwate maku fuaku. Ma kada nau ku matai, mulu ada sulia nau. Ma kada nau ku to 'i laona beu ni kanie, mulu maa to'oku.’

³⁷ “Sui na wane 'o'olo ki kera ka olisia kera ka 'uri, ‘Aofia 'ae, kada te ne kalu ada to'ona 'oe fiolo, ma kalu ka kwate fanga fuamu? Kada te ne 'oe maeliku, ma kalu ka kwatea kafo fuamu? ³⁸ Ma kada te ne 'oe na wane dao fasia na fere 'e'ete, ma kalu ka eresi 'oe 'i lume, naoma kada te ne nao 'amu ta maku, ma kalu ka kwate maku 'amu? ³⁹ Ma kada te ne kalu ada to'ona ne 'oe matai ana, naoma 'oe to laona beu ni kanie, ma kalu ka leka maa to'omu?’

⁴⁰ “Ma nau ku olisida nau ku 'uri, ‘Ru mamana nau ku saea fua mulu, kada mulu sasia ta ru 'urinai fuana ta wane boroi 'ana ne kera nao si ada baita ana, mulu sasia na fuaku.’

⁴¹ “Sui nau kai fata 'uri fuada na wane ne kera to 'i bali mauli aku, ‘Mulu leka tau kau fasi nau. God kai kwae kamulu. Ma mulu leka laona ere ne toto firi, ne God nia sasi akau fuana sa Saetan ma na 'ainsel ta'a nia ki. ⁴² Sulia nau ku fiolo, ma mulu si kwatea go ta fanga fuaku. Ma kada nau ku maeliku, nao mulu si kwatea go ta kafo fuaku.

⁴³ Ma kada nau ku dao mai, mulu si eresi nau go 'uria lume kamulu ki. Ma kada nao 'aku ta maku, nao mulu si kwate maku ga 'aku. Ma kada nau ku matai ma ku to 'i laona beu ni kanie, nao mulu si ada go suli nau.'

⁴⁴ “Ma kera ka olisia kera ka 'uri, ‘Aofia 'ae, kada te ne kalu suamu, 'oe fiolo, naoma 'oe maeliku, naoma 'oe na wane dao, naoma ka nao 'amu ta maku, naoma 'oe matai naoma 'oe to 'i laona beu ni kanie, ma nao kalu si 'adomi 'oe go?’

⁴⁵ “Ma nau ku olisida ku 'uri, ‘Ru mamana nau ku saea fua mulu, kada kamulu si kwai'adomi ana ta wane boroi ana ne kera nao si ada baita ana, mulu sasia na fuaku.’

⁴⁶ “Sui kera ka leka na 'ada 'uria kwaekwae ne toto firi, ma wane 'o'olo ki kera ka leka na 'uria na maurie firi.”

26

Na lokoerue fuana

saungilana sa Jesus

(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Kada sa Jesus nia famanata ana ru ne ki ka sui, nia ka fata 'uri fuana fafurongo nia ki, ² “Mulu saitamana suina, Fafanga ana Daofa Liue* kai fuli fafone. Ma ana kada nai, kera kai kwate nau, na Wele nia Wane, fuana malimae nau ki, fua kera kai foto'i nau ana 'airarafolo.”

³ Ma ana te kada nai go ana, na fataabu baita ki, ma na fanaonao Jiu ki, kera oku laona lume baita na 'inita fataabu† ne satana sa Kaeafas. ⁴ Ma kera ka lokoeru fua kera ka dao to'ona ta kada fua kera ka dau agwa ana sa Jesus, ma kera ka saungia. ⁵ Ma kera ka fata kwailiu 'uri, “Nao kulu si daua ana fa dangi ana fafanga, fasia tooa ki kera ka fuali kulu.”

* **26:2** Fafanga ana Daofa Liue: Ada to'ona ana Diksonari † **26:3** 'inita fataabu: Ada to'ona ana Diksonari

*Te keni nia 'igitainia ngwaingwai moko lea
ana gwauna sa Jesus*

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

⁶ Ma sa Jesus fainia fafurongo nia ki, kera leka 'uria 'i Betani, kera ka to laona lume sa Simon, na wane ne kuu nia saungia 'i nao. ⁷ Ana kada sa Jesus 'e fanga, te keni leka mai siana fainia na bi ngwaingwai ne kwanga 'asiana, † ma ka fungu ana na ngwaingwai ne moko lea, ma na folilana ka baita 'asiana. Nia leka mai, ma ka 'igitainia ana gwauna sa Jesus. ⁸ Ma ana kada ne fafurongo nia ki kera ada to'ona, kera ka guisasu, ma kera ka fata 'ada talada 'uri, “'Uta ne keni ne ka falia ngwaingwai lea ne? ⁹ Ngwaingwai ne, dia kulu foli ana, malefo baita ne kulu kai ngalia. Ma kulu ka ngalia na malefo nai fuana 'afilana wane siofa ki!”

¹⁰ Ma sulia sa Jesus saitamana ga 'ana te ne kera fata sulia, nia ka fata 'uri fuada, “Nao kamulu si fata falia lau. Ru lea 'asiana ne nia sasia fuaku. ¹¹ Na wane siofa ki kera to tari ga 'ada fai kamulu. Boro ma nau nao si to tau go fai kamulu. ¹² Ma ana kada na keni ne nia 'igitainia na ngwaingwai ne ana noniku, nia sasi akau aku makwalia faitolilae laona kilu gwau ana fa dangi ana maelaku. ¹³ Ma nau ku saea fua mulu, ana kula ki tafau laona molagali ne kera kai fata sulia na Farongoe Lea ne, kera kai fata laugo sulia ru ne nia sasia aku fuana manatalae to'ona.”

*Sa Jiudas nia alafafia kai folilana sa Jesus fuana malimae ki
(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)*

¹⁴ Burina ru ne ki sui, te wane ana akwala ma ro fafurongo sa Jesus ki, satana sa Jiudas Iskariot ka leka siana na fataabu baita ki. ¹⁵ Ma ka ledi 'uri ada, “Dia nau ku kwatea sa Jesus fua mulu, te ne mulu kai kwate fuaku?” Ma kera ka tomainia olu akwala seleni ki, ma kera

† 26:7 Na kufi ru ne kwanga 'asiana ne kera saea ana alabaster, na fau ne madumadu 'asiana.

ka kwatea fuana. ¹⁶ Safali ana kada nai, sa Jiudas ka ada na 'uria ta kada lea fuana kwatelana sa Jesus fuada.

*Sa Jesus 'ania na Fafanga
ana Daofa Liue*

(Mak 14:12-21; Luk 22:7-13, 21-23; Jon 13:21-30)

¹⁷ Ma ana etana fa dangi ana fafanga ne kera saea ana, “Beret ne nao ta isi ana”, na fafurongo ki kera leka mai siana sa Jesus, ma kera ka ledi 'uri ana, “I fai ne 'oe dori kalu ka sasi akau ana Fafanga ana Daofa Liue fuamu?”

¹⁸ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Mulu kai leka kau 'uria 'i Jerusalem. Ana kada kamulu dao siana te wane ne nau ku filia, mulu ka fata 'uri fuana, ‘Na Wane Famanata kalu, nia saea kada nia dao karangi na. Nia fainia na fafurongo nia ki kera kai 'ania na Fafanga ana Daofa Liue 'i lume 'oe.’”

¹⁹ Ana kada ne, fafurongo ki kera leka, ma kera ka fata fainia na wane nai dia be sa Jesus saea na fuada, ma kera ka sasi akau na ana fanga 'i senai.

²⁰ Ma nia saulafi na, sa Jesus ka to senai fua ka fanga fainia na akwala ma ro fafurongo nia ki. ²¹ Ma kada kera fanga na, sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Ru mamana nau ku saea fua mulu, te wane amulu kai kwate nau fuana malimae nau ki.”

²² Kada fafurongo ki kera rongoa ru nai, kera ka kwaimanatai 'asiana. Ma te te wanea ada fi safali ana ledilana sa Jesus 'uri, “Aofia 'ae, 'uri ma 'oe fata suli nau nai?”

²³ Sui sa Jesus ka 'uri, “Te wane amulu, ne taufia lifu beret nia 'i laona tiu fai nau, nia ne kai kwate nau fuana malimae nau ki. ²⁴ Nau, na Wele nia Wane, nau kai mae dia na Kekedee Abu ki be fata suli nau. 'Urinai boroi ana kwaimanatai 'asiana fuana wane ne kai kwate nau fuana malimae nau ki. Nia lea fuana wane nai dia nia nao si futa go.”

²⁵ Ana kada nai, sa Jiudas, wane ne kai kwatea sa Jesus fuana malimae nia ki, nia ka fata 'uri, “Wane Famanata 'ae. 'Uri ma 'oe fata suli nau nai?”

Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana, “'Oe talamu na ne saea.”

Na fafanga na 'Aofia

(Mak 14:22-26; Luk 22:14-20; 1 Korin 11:23-25)

²⁶ Ma ana kada kera fanga, sa Jesus ka ngalia fa beret, ma nia ka tangoa God, sui ka ngiia, ma ka kwatea fua fafurongo nia ki, ma ka fata 'uri, “Mulu ngalia, ma mulu ka 'ania. Nia na ne noniku.”

²⁷ Sui nia ka ngalia na titiu, ma ka tangoa God, sui ka kwatea fuada, ma ka fata 'uri, “Kamulu tafau, mulu kufia. ²⁸ Nia na ne 'abuku ne God fangasia na alangaie falu, sulia ne 'abuku kai igwa fuana wane 'oro ki, fua God ka manatalugea na ta'alaie ki. ²⁹ Ru mamana nau ku saea fua mulu, nau nao si kufia lau na waeni ne leka ka dao ana fa dangi nau kai kufia na waeni falu fai kamulu 'i laona 'Initoe Maa nau.”

³⁰ Sui kera ka ngufia fa ngu, ma kera ka leka 'uria fa uo ne kera saea ana Olif.

Sa Jesus eta fata na ana sa Pita ne kai tofe nia

(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

³¹ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuada, “Ana fa rodo ne, kamulu tafau go mulu kai tafi fasi nau. Sulia na Kekedee Abu be fata 'uri, ‘God kai saungia wane ne nia ada sulia na sipsip ki, ma sipsip ki kai takalo tafau.’[☆] ³² Ka 'urinai boroi ana, 'i burina nau ku tatae lau 'uria maurie, nau kai eteta 'i nao amulu 'uria 'i Galili.”

³³ Ma sa Pita ka olisia ka 'uri, “Nia 'afitai 'asiana ne nau ku leka fasi 'oe, sui boroi 'ana wane ne ki kera ka leka fasi 'oe!”

☆ 26:31 Sekaraea 13:7

³⁴ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana sa Pita, “Nau saea fuamu, 'i naona ne karai kai angi 'i laona fa rodo ta'ena, 'oe kai sae olu ru ana ne 'oe ulafusi nau.”

³⁵ Ma sa Pita ka olisia ka 'uri, “Sui boroi 'ana nau kai mae fai 'oe, nia 'afitai nau ku saea ne nau ku ulafusi 'oe!”
Ma na fafurongo ki tafau go, kera saea laugo te ru nai.

*Sa Jesus fosa God ana kula kera saea ana 'i Getsemani
(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)*

³⁶ Sui sa Jesus ka leka fainia na fafurongo nia ki ana te kula kera saea ana 'i Getsemani, ma nia ka fata 'uri fuada, “Kamulu to 'amulu 'i seki kada nau ku leka 'i seloko fua nau ku foa.” ³⁷ Ma nia ka talaia sa Pita, ma na ro wele sa Sebedi ki fainia. Ma nia fi etangia kwaimanatailae baita ma liodilae. ³⁸ Ma nia ka fata 'uri fuada, “Na lioku nia kwaimanatai 'asiana, ma nia bobola na fua saungilaku. Mulu to 'i seki, kamulu ka ada, ma mulu ka adaada fai nau.”

³⁹ Sui nia ka 'idu tu'u lau fasi kera, ma ka tio fafia maana 'i ano, ma ka foa ka 'uri, “Maasi 'ae, dia nia ngwaluda ga 'ana, 'oe lafua 'amu na nonifilae ne fasi nau. Sui boroi 'ana, nao lau na kwaidorie nau, boroi ma kwaidorie 'oe lalau.”

⁴⁰ Sui sa Jesus ka oli siana olu fafurongo be nia ki, ma ka ada to'ona kera maleu na, ma nia ka fata 'uri fuana sa Pita, “Pita 'ae, 'uta ne mulu si ada fai nau sulia ta te kada? ⁴¹ Kamulu kai ada, mulu kai adaada ana folae fasia na ilitoe ka liufi kamulu. Sulia kamulu doria sasilana ru lea ki, boroi ma noni mulu nia ngwatautau 'asiana.”

⁴² Sa Jesus ka leka lau, ma ka foa ana ruana kada ka 'uri, “Maasi 'ae, dia nao si bobola fua 'oko susia na nonifilae ne fasi nau, lea ga 'ana, nau ku ro na 'aku sulia na kwaidorie 'oe.”

⁴³ Ma kada nia oli mai siana fafurongo nia ki, nia ada to'ona ne kera maleu lau, sulia maada 'e maleua 'asiana.

⁴⁴ Ma sa Jesus ka leka lau fasida, ma ka foa lau ana oluna kada, ka saea laugo na fatae be ki. ⁴⁵ Sui nia ka leka lau siana olu fafurongo be nia ki, ma ka fata 'uri

fuada, “Kamulu maleu 'ua ne? Ma mulu ka mamalo 'ua ne? Ada basi, kera kai kwate nau na, na Wele nia Wane, laona 'abana wane ta'a ki. Na kada be nia dao na mai!⁴⁶ Mulu tatae, kulu ka leka na. Ada basi, na wane be nia kwate nau fuana malimae nau ki, nia dao na mai.”

Kera daua sa Jesus

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

⁴⁷ Ma ana kada sa Jesus 'e fata ga 'ana 'ua, sa Jiudas, te wane ana akwala ma ro fafurongo be nia ki, 'e dao na mai. Te fikue baita ne leka mai fainia, fasia fataabu baita ki, ma fanaonao ki. Ma kera ngalia mai na naife ni sauwane ki, fainia subi ki. ⁴⁸ Aia, sa Jiudas kwatea suina maetoto fuada ka 'uri, “Na wane ne nau ku nono'ia, nia na ne wane ne mulu doria.”[§]

⁴⁹ Ma 'ali'ali nia ka leka 'o'olo na siana sa Jesus ma ka fata 'uri, “Wane Famanata 'ae, aroaroe to fai 'oe.” Sui nia ka nono'ia.

⁵⁰ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Wane nau, sasia na ru ne 'ali'ali.”

Sui kera ka 'idu karangi mai ana, ma kera ka daua sa Jesus, ma kera ka dau ngasi na fafia. ⁵¹ Ma te wane ana fafurongo sa Jesus ki 'e lafua na naife ni sauwane nia, ma ka kwaea na wane rao na 'inita fataabu, ma ka kwae musia na bali alinga 'o'olo nia. ⁵² Ma sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Oe alua 'amu na naife 'oe fulina, sulia sa tifaida ne kera firu ana naife, kera kai mae laugo ana naife. ⁵³ Nau ku doria 'oko saitamana, dia nau ku gania Maa nau, nia fi kwatea mai molee 'ainsel! ⁵⁴ Ma dia nau ku saea na 'ainsel ki ka 'adomi nau 'urinai, nao nau si famamana ru ne na Kekedee Abu fata sulia na Christ kai nonifi ana ki.”

⁵⁵ Sui sa Jesus ka fata 'uri fuana wane ki, “'Uri ma, kamulu kwaisae nau ta wane beli ne? Nia ne mulu ka dao mai fainia naife ki, ma na subi ki fua daulaku? Tau na mai,

[§] **26:48** Dia na falafala ana Jiu ki, na kwainono'ie fatainia kwaimanie ma fuusi baitalae fuana famanata fasia na fafurongo nia.

nau ku famanata kamulu 'i laona Beu Abu God, boroi ma mulu si dau nau go. ⁵⁶ Na ru ne ki tafau ka fuli 'urinai fua ka famamana kekedee na profet ki ana Kekedee Abu.”

Sui na fafurongo nia ki tafau kera ka luka faburi na ana, ma kera ka tafi na 'ada.

Kera ketoa sa Jesus

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Ma wane ne kera daua sa Jesus ki, kera talai nia 'uria laona lume sa Kaeafas, na 'inita fataabu. Ma wane famanata ana taki ki, fainia wane fanaonao ki laugo, kera oku senai. ⁵⁸ Ma sa Pita nia 'isi tau na mai 'i buri, ma ka dao laugo 'i laona labate ana lume 'inita fataabu, ka ru kau laona labate, ma ka gouru fainia wane ni folo ki, fua sae nia ka ada to'ona te ne kera kai sasia ana sa Jesus. ⁵⁹ Ma na fataabu baita ki, fainia na fikute wane lokoeru*, kera sasi 'uria daolae to'ona tani fatae sukee sulia sa Jesus ne bobola fuana kera ka saungi nia fafia. ⁶⁰ Sui boroi 'ana wane 'oro fata sukee ki kera leka laugo mai, kera nao si dao go to'ona ta ru. Sui 'i buri, ta ro wane sukee keroa tae mai, keroa ka fata 'uri, ⁶¹ “Na wane ne nia fata 'uri, ‘Nau ku saitamana okosia na Beu Abu God, ma nau ku saungai falu laugo ana laona olu fa dangi ki.’ ”

⁶² Sui na 'inita fataabu ka tatae, ka fata 'uri fuana sa Jesus, “‘Uri ma, nao 'oe si olisia go ta ru, ana ru ta'a ne kera saea amu ki?’” ⁶³ Boroi ma, sa Jesus 'e nofo ga 'ana. Ma na 'inita fataabu ka fata lau 'uri, “Nau ku ledi 'oe fua 'oko kwaiagi ana satana God ne mauri, ma 'oe saea fua malu ne 'oe na ne na Christ, na Wele God, naoma 'e nao?’”

⁶⁴ Sa Jesus ka fata 'uri fuana, “Nia nena 'oe saea na. Ru mamana nau ku saea fua mulu, safali ana kada ne ka oli 'alaa, mulu kai ada to'oku, na Wele nia Wane, nau ku gouru 'i bali 'o'olo ana God ne nikila 'asiana, ma nau ku leka mai 'i fafona gwa salo ki 'i langi.”

* **26:59** fikute wane lokoeru: Ada to'ona ana Diksonari

⁶⁵ Go na 'inita fataabu nai, ka musia na maku gwala nia talana fua ka fatainia na gwuisasue nia, ma ka fata 'uri, “Kulu si doria lau ta wane ni fata famamana! Kulu rongoa tafau na ne nia fabolotania fainia God. ⁶⁶ Mulu manata 'uta?”

Ma kera olisia ka 'uri, “Nia bobola na fuana nia kai mae.”

⁶⁷ Sui kera ka ngisufia maana, ma kera ka kumulia. Ma tani wane kera ka fidalia, kera ka 'uri, ⁶⁸ “Christ 'ae, dia 'oe na ta profet, 'oe saea mai, sa ti ne fidali 'oe?”

Sa Pita nia tofea sa Jesus

(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Ma sa Pita ka gouru laona labate, ma te keni sari rao 'e leka mai siana ka fata 'uri, “'Oe to laugo fainia sa Jesus, na wane ne fasia 'i Galili.”

⁷⁰ Sui sa Pita ka tofe naofada ka 'uri, “Nau kusi saitamana ru ne 'oe saea.”

⁷¹ Sui, sa Pita leka ka gouru karangi ana mae tafa, ma te keni sari rao lau ka ada to'ona, ma ka fata 'uri fuana wane ne kera gouru senai ki, “Na wane ne to laugo fainia sa Jesus, wane ne fasia 'i Nasaret.”

⁷² Ma sa Pita ka tofe lau, ma nia kwaiagi ka 'uri, “Nau kusi saitamana na wane na.”

⁷³ Ma nao si tau go 'i burina, na wane ne kera uu senai ki, kera leka siana sa Pita, ma kera ka fata 'uri fuana, “'Oe laugo ta wane ada mamana na, sulia na linge fatalamu ne fatai 'oe.”

⁷⁴ Kada nai nia ka kwaiagi lau ka 'uri, “Alu God kai kwatea na kwaekwae fuaku, dia nau si fata mamana! Nau nao si saitamana na wane nena.”

Ma 'urinai go, karai ka angi na. ⁷⁵ Ma sa Pita nia manata to'ona fatae be sa Jesus saea, “'I naona na karai kai angi laona fa rodo ne ta'ena, 'oe kai saea olu ru ana ne 'oe ulafusia nau.” Kada sa Pita 'e manata to'ona ru nai, nia ka ru kau 'i maa, ma ka angi 'asiana.

27

*Kera ngalia sa Jesus**siana sa Paelat**(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)*

¹ Ana 'ofodangi makalokalo, na fataabu baita ki tafau fainia na wane fanaonao ki, kera lokoeru na fuana saungilana sa Jesus. ² Sui kera ka kania, ma kera ka talaia na siana sa Paelat, na wane baita fasia 'i Rom.

*Sa Jiudas nia mae**(Acts 1:18-19)*

³ Ma sa Jiudas, na wane be kwatea sa Jesus fuana malimae nia ki, ana kada nia saitamana kera ketoa na sa Jesus fuana maelana, nia ka manata oli, ma ka oli fainia na olu akwala seleni be ki fuada na fataabu baita ki ma wane fanaonao ki, ma ka fata 'uri, ⁴ “Nau ku abulo ta'a na, sulia nau ku kwatea na wane 'o'olo fuana saungilana.”

Sui kera olisia ka 'uri, “Nao lau 'abero kalu nena. Sulia bali nai bali 'oe lalau na.”

⁵ Ma sa Jiudas ka 'ui 'ania seleni nai ki laona Beu Abu God, ma ka leka na 'ana. Nia leka kau 'i maa, ma ka lio nia na 'ana talana.

⁶ Ma na fataabu baita ki, kera ngalia na seleni nai ki, ma kera ka fata 'uri, “Nia nao si bobola ana taki kulu fuana kulu ka alua na seleni ne ki fainia na malefo ana na Beu Abu God, sulia seleni ne, nia na malefo ana sauwane.”

⁷ Ma kera fata ka suina, kera ka alafafia ma kera ka folia ana te lifu gano, na gano te wane ni saungai titiu. Ma kera ka talana gano ne ana kula fua alulana wane kwaita ne mae ki ana. ⁸ Sulia ne kera folia na gano nai ana malefo ne nia ngalia fuana saungilana wane, kera ka saea gano ne ana, “Gano ana 'abu” leka ka dao go ana 'i ta'ena.

⁹ 'Urinai, kera ka famamana fatae na profet Jeremaea be fata 'uri, “Kera ngalia na olu akwala seleni be ki, na malefo be wane Israel ki kera folia ana na wane, ¹⁰ ma kera

ka kwatea 'uri folilana na gano na wane ne saungai tiu ki, dia be God nia saea fuaku.”

Sa Paelat nia ketoa sa Jesus

(Mak 15:2-15; Luk 23:3-5, 13-25; Jon 18:33-19:16)

¹¹ Ma sa Jesus ka uu 'i naona sa Paelat, na wane gwaungai fasia 'i Rom. Ma sa Paelat ka ledia ka 'uri, “Oe na ne kingi Jiu ki?”

Sa Jesus ka olisia ka 'uri, “Nia na nena 'oe saea.”

¹² Kada ne fataabu baita ki, ma na fanaonao ki, kera fai fasia sa Jesus, nao nia si olisida ana ta fatae.

¹³ Sui sa Paelat ka fata 'uri fuana, “Oe si rongoa go ru ta'a 'oro ne kera fai fafi 'oe ana ki?”

¹⁴ Ma sa Jesus nao si olisida go ana ta fatae. Nia ne sa Paelat ka kwele 'asiana.

¹⁵ Iu, ana na Fafanga ana Daofa Liue, wane gwaungai fasia 'i Rom, nia 'idufa lugea te wane ne Jiu ki kera doria fasia na beu ni kanie. ¹⁶ Ma ana kada nai, te wane ne to laugo laona beu ni kanie ne satana sa Barabas, na wane ki tafau kera saitamana. ¹⁷ Nia ne, kada wane ki kera oku mai, sa Paelat ka ledida ka 'uri, “Sa ti ne kamulu doria nau lugea fua mulu, sa Barabas, naoma sa Jesus ne kera saea ana na Christ?” ¹⁸ Nia ka fata 'urinai, sulia nia saitamana ne wane fanaonao ana Jiu ki, kera kwatea sa Jesus fuana sulia kera kwaifi fuana.

¹⁹ Ma kada sa Paelat nia gouru ana kula ni kwaiketoie, na 'afe nia ka kwatea te fatae fuana ka 'uri, “Nao 'oe si sasia ta ru ana na wane 'o'olo nena. Sulia nau ku maleu bolee, ma manataku ka isifufuli 'asiana suli nia laona fa rodo be sui.”

²⁰ Ma na fataabu baita ki, ma na wane fanaonao ki, kera fata alingana wane ki, fua kera ka gania sa Paelat fuana lugelana sa Barabas, ma ka alua sa Jesus fuana maea. ²¹ Ma sa Paelat ka ledia na fikue nai lau ka 'uri, “Sa ti ana keroa ne mulu doria fua nau ku lugea?”

Ma kera olisia kera ka 'uri, “Sa Barabas.”

²² Sa Paelat ka fata 'uri, “Ma te ne nau kai sasia ana sa Jesus, ne kera saea ana na Christ?”

Kera tafau ka fata 'uri, “Oe foto'ia ana 'airarafolo.”

²³ Ma sa Paelat ka fata lau 'uri, “Sulia ta te garoe na ne nia sasia?”

Sui kera akwa baita kera ka 'uri, “Foto'ia ana 'airarafolo.”

²⁴ Ma kada sa Paelat ada to'ona nia 'afitai ka sasia na ta ru, ma na firue karangi ka safali, nia ka ngalia kafo, ma ka taufia na 'abana 'i naoda tafau, ka fata 'uri, “Nau nao si doria na maelana wane ne. Bali kamulu na nai.”

²⁵ Na fikue tafau kera olisia, kera ka 'uri, “Alua maelana kai to fafi kalu, ma fafia na wele kalu ki.”

²⁶ Aia, sa Paelat ka lugea kau sa Barabas fuada, ma ka kwatea wane ni omee nia ki kera ka namusia sa Jesus. Sui nia ka kwatea fuada fua kera ka foto'ia ana na 'airarafolo.

Na wane omee ki kera 'onionga sa Jesus

(Mak 15:16-20; Jon 19:2-3)

²⁷ Ma na wane ni omee sa Paelat ki, kera talaia sa Jesus laona lume baita sa Paelat, ma na wane ni omee nai ki tafau, kera oku mai kalia sa Jesus. ²⁸ Ma kera ka lugea na maku nia, ma kera ka faofia ana maku meo bobora. ²⁹ Sui kera ka ngalia na 'eregwau* ana 'oko ngangara, ma kera ka duua ana gwauna, ma kera ka kwatea te sara 'ai fua nia ka dau ana 'ana bali 'aba 'o'olo nia, dia ta kingi. Ma kera ka boruru fuana, ma kera ka 'onionga, kera ka 'uri, “Na kingi Jiu ki, 'oe mauri tau amu!” ³⁰ Ma kera ka ngisufia, ma kera ka ngalia na sara 'ai be, ma kera ka kwaea na gwauna. ³¹ Kada kera 'onionga ka sui, kera lugea lau na maku be, ma kera ka faofia lau ana maku nia ki, sui kera ka talaia kau fua foto'ilana ana 'airarafolo.

* ^{27:29} 'eregwau: Ada to'ona ana Diksonari

*Kera foto'ia sa Jesus
ana 'airarafolo*

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

³² Ma kada kera leka na kau fasia 'i Jerusalem, kera ka ada to'ona te wane fasia 'i Saerin, ne satana sa Simon. Ma na wane ni omee ki, kera ka sumainia fua nia ngalia na 'airarafolo sa Jesus. ³³ Sui kera dao ana kula kera saea ana 'i Golgota (Na fadalana fatae Golgota, “Na kula ana lelete wane”). ³⁴ 'I senai, kera kwatea na waeni ne kera dolalia fainia 'ai 'afae[†] fua sa Jesus. Ma sa Jesus ka ku to'ona, ma nao nia si kufia go.

³⁵ Sui kera ka foto'ia ana na 'airarafolo, ma kera ka saketo ana na ru dia daisi fuana kera ka tolingia na maku nia ki. ³⁶ Sui kera ka gouru 'i ano, ma kera ka adaada 'afia ga 'ada. ³⁷ Ma 'i gwauna na 'airarafolo kera alua na kekedee 'uri, “NA WANE NE SA JESUS, NA KINGI JIU KI.” ³⁸ Sui, kera ka foto'ida laugo ro wane beli ki fainia ana na 'airarafolo ki, ta wane bali 'o'olo ana, ma ta wane ana bali maui.

³⁹ Ma na wane ne kera liu ki, kera kwaelangai gwauda, ma kera ka fata buri tolingai kau fuana sa Jesus, kera ka fata 'uri, ⁴⁰ “'Oe saea 'oe okosia na Beu Abu God, ma 'oko saungai falu lau ana sulia olu fa dangi ki go. Aia, dia 'oe na Wele God, 'oe famauri 'oe basi talamu, ma 'oko koso mai fasia na 'airarafolo nena.”

⁴¹ Ma fataabu baita ki kera 'onionga 'urinai laugo ana, fainia na wane famanata ana taki ki, ma na wane fanaonao ki, kera ka 'uri, ⁴² “Nia be famauria na wane 'e'ete ki, ma nia nao si famauria nia go talana. Dia nia na kingi kia wane Jiu ki, nia koso mai fasia na 'airarafolo, fua kulu ka famamana nia. ⁴³ Nia fito ana God, ma ka fata 'uri, 'Nau ne na Wele God.' Kulu adaada basi fua kulu kai ada to'ona ne God kai famauria naoma 'e nao.”

[†] 27:34 'ai 'afae: Nia te sului ne kera dolalia fainia waeni fuana fagwarilana fiie.

⁴⁴ Ma na ro wane ta'a ne kera foto'ida fainia ki, kera fata buri tolingai laugo 'urinai ana.

Maelana sa Jesus

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

⁴⁵ Safali ana tofungana dangi, leka ka dao ana oluna kada sato, na 'afutana bali lofaa ne nia rodoa. ⁴⁶ Ma saulafi, sa Jesus ka akwa baita ka 'uri, “*Eli, Eli, lama sabaktani?*” Na fadalana ne 'uri, “God nau 'ae, God nau 'ae, 'uta ne 'oe lukasi faburi aku?”

⁴⁷ Ma tani wane ne to karangi nia, kera rongoa, ma kera ka fata 'uri, “Nia akwa 'uria sa Elaeja.” ⁴⁸ Ma te wane adalae 'ali'ali ka ngalia mai te lumulumu asi, ma ka kutumainia laona waeni 'afae, ma ka usufia ana mae 'ai, ma ka kwatea fuana fua nia ka kufia.

⁴⁹ Ma tani wane lau kera ka 'uri, “Mango basi, kulu ada to'ona dia sa Elaeja nia dao mai fuana famaurilana naoma 'e nao.”

⁵⁰ Sui, sa Jesus ka akwa baita lau, ma ka mae na.

⁵¹ Ma maku baita ne bokota na kula abu laona Beu Abu God 'e kakari ana ro bali ru, safali mai 'i gwauna leka ka dao 'i ano. Ma na anuanu ka liu, ma na fau ki ka foga, ⁵² ma tani faoda gwau kera ka 'ifi, ma na wane 'oro ana wane God ki ne kera mae na, kera ka mauri lau. ⁵³ Ma kera ka ru fasia faoda kera ki. Ma burina sa Jesus nia tatae oli laugo, kera ru laona fere abu 'i Jerusalem. Ma na wane 'oro ki kera suada.

⁵⁴ Ma na wane fanaonao ana wane ni omee ne kera ada sulia sa Jesus, fainia na wane ni omee nia ki, ana kada kera ada to'ona na anuanu, ma na ru 'e'ete ki tafau laugo ne fuli, kera ka mau 'asiana ma kera ka fata 'uri, “Nia mamana 'asiana, nia na Wele God.”

⁵⁵ Ma tani keni 'oro laugo ne kera leka burina sa Jesus safali mai 'i Galili ma kera 'adomia, kera to laugo senai, ma kera ka adaada tau laugo mai 'ada. ⁵⁶ Ta ai ada ne ni Mary

fasia 'i Magdala, ma ni Mary na gaa sa Jemes ma sa Josef, ma 'afe sa Sebedi, ma tani keni lau.

Kera faitoli ana sa Jesus

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁵⁷ Ana kada nia saulafi na ma karangia nia rodo, te wane todaru nia leka mai. Nia te wane fasia 'i Arimetea, satana ne sa Josef. Ma nia te wane fafurongo sa Jesus laugo. ⁵⁸ Nia leka siana sa Paelat, ma ka gania nonina sa Jesus. Ma sa Paelat ka saea kera kwatea fuana. ⁵⁹ Ma sa Josef ka ngalia nonina sa Jesus, ma ka 'afua ana 'aba maku kwao falu. ⁶⁰ Sui nia ka alua laona faoda gwau falu nia, ne kera 'elia laona fau baita. Sui nia ka gelusia te aba fau baita, ma ka bokota na maana faoda gwau nai. ⁶¹ Ni Mary fasia Magdala, ma ta Mary lau, kera gouru 'i maa na faoda nai.

⁶² Ma ana fa dangi burina, na Sabat, na fataabu baita ki, ma na Farasi ki, kera oku fuana lokoerue fainia sa Paelat. ⁶³ Ma kera ka fata 'uri fuana, “Wane baita 'ae, kalu manata to'ona kada wane suke ne nia mauri 'ua, nia fata 'uri, ‘Nau kai mauri lau ana oluna maedangi!’ ⁶⁴ 'Oe farongoa wane 'oe ki kera leka, kera ka folo 'usia na faoda wane mae leka ka dao ana oluna maedangi. Nao nia si lea ne fafurongo nia ki kera ka ngalia 'ada na nonina, kera ka safungainia, ma kera ka sukea wane ki, saea sa Jesus nia mauri lau. Ma 'oe saitamana dia kera suke 'urinai, nia kai ta'a ka liufia na sukee be nia eta suke mai ana wane ki.”

⁶⁵ Ma sa Paelat ka 'uri fuada, “Aia, dia 'urinai, kamulu ne mulu filia tani wane ana wane ni ome nau ki, fua kera ka leka folo, ma kera ka folo lea 'usia na faoda nai.”

⁶⁶ Ma kada fataabu baita ki, ma na Farasi ki kera rongoa ru nai, kera ka sasi akau na, kera ka leka na 'uria na faoda nai. Ma kada kera dao ana faoda nai, kera ka alua na maetoto ana faoda nai, fua dia ta wane ka 'idua boroi na mae ana faoda, kera ka saitamana. Ana kada nai laugo, kera ka alua na wane ni folo ki.

28

Sa Jesus nia mauri lau

(Mak 16:1-10; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)

¹ 'I burina na Sabat, kada nia makalokalo 'ua ana Sande 'ofodangi, ni Mary fasia 'i Magdala, ma ta Mary lau, keroa leka 'uria na faoda be fua keroa ka ada to'ona. ² Ma tona boroi na anuanu baita ka liu, ma te 'ainsel God ka koso mai fasia 'i langi, ma ka gelusia na aba fau be fasia maana na faoda, ma ka gouru 'ana fafona. ³ Na adalae to'ona dia na meamea ma na maku nia ki ka kwao 'asiana. ⁴ Ma ana kada ne wane ni folo ki kera ada to'ona, kera mau 'asiana, ma kera 'asida, ma kera ka lelebe, ma kera dia na 'ada na wane mae ki.

⁵ Ma na 'ainsel nai ka fata 'uri fuadaro, “Nao kamoro si mau. Nau ku saitamana kamoro nani 'uria sa Jesus be kera saungia ana 'airarafolo. ⁶ Nao nia si to na 'i seki. Nia tatae na fasia maea dia be nia saea fua mulu. Kamoro leka mai seki, ma kamoro ka ada to'ona 'amoro kula be nia tio ana. ⁷ Aia, moro leka 'ali'ali na, ma moro ka farongo 'uri ana fafurongo nia ki, ‘Sa Jesus nia mauri na, ma nia 'e leka na 'i nao amulu 'uria 'i Galili, ma mulu kai ada to'ona na senai.’ Ma moro ka manata to'ona ru nai nau ku saea fuamoro ki.”

⁸ 'Urainai go, keroa ka leka 'ali'ali na fasia faoda ana maue. Sui boroi 'ana, keroa 'e eele 'asiana. Ma keroa ka lae 'ali'ali fua farongolana fafurongo nia ki.

⁹ Ma ana kada nai, sa Jesus ka dao to'odaro, ka fata 'uri, “Na aroaroe ka to fai kamoro.” Ma keroa ka leka mai siana, keroa ka boruru fuana, ma keroa ka dau kau 'i 'aena, ma keroa ka fa'initoa nia. ¹⁰ Ma sa Jesus ka fata 'uri fuadaro, “Nao moro si mau. Moro leka, ma moro ka farongoa na wanefuta nau ki, fua kera kai leka 'uria 'i Galili. Ma kera kai ada to'oku na 'i senai.”

Na sukela wane fanaonao ki

¹¹ Ana kada ro keni ne ki keroa oli kau sulia na taale, tani wane ana wane folo nai ki, kera leka na fasia faoda

gwau sa Jesus, ma kera ka oli na 'uria 'i Jerusalem. Kada kera dao ana mae fere baita nai, kera ka fata na sulia ru ki tafau ne kera ada to'ona siana fataabu baita ki. ¹² Ma kada ne fataabu baita ki, ma tani wane fanaonao lau ana Jiu ki, kera ka fata oku ka suina, kera ka kwatea malefo baita fuana wane ni folo ki. ¹³ Kada kera kwatea malefo ne fuada wane folo ki, kera ka fata 'uri, “Mulu kai suke 'uri fuana wane ki tafau, ‘Kada kalu maleu laona rodo, na fafurongo sa Jesus ki kera leka mai, ma kera ka belia na nonina.’” ¹⁴ Ma na wane fanaonao ki, kera fata laugo 'uri, “Dia sa Paelat nia rongoa na ru ne, nao mulu si manata 'abero lau, sulia kalu ne kai fa'o'olosia fuana, fua nao nia si guisasa fua mulu.”

¹⁵ Ma kada wane folo ne ki kera ngalia malefo nai ka suina, kera ka leka, ma kera ka sasi na 'ada sulia ru ne fataabu baita ki ma na fanaonao Jiu ki, kera saea fuada. Ma na fatae nai ana sukee ka talofia tafau na Jiu ki, leka dao 'i ta'ena.

Sa Jesus dao fatai fuana fafurongo nia ki

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Acts 1:6-8)

¹⁶ Na akwala ma te fafurongo nia ki kera leka na 'uria 'i Galili, 'uria te fa uo ne sa Jesus saea fua kera ka leka 'uria. ¹⁷ Ma kada kera ada to'ona sa Jesus, kera ka fa'initoa, 'urinai boroi 'ana tani wane ada kera ka manata ruarua 'ua. ¹⁸ Ma sa Jesus ka dao mai siada, ka fata 'uri, “God nia kwate dangalu na ana nikilalae ki tafau 'i langi ma laona molagali fuaku. ¹⁹ Nia ne, mulu ka leka, ma mulu kai famanata wane ki ana fere ki tafau, fua kera na wane fafurongo nau ki laugo. Ma mulu kai siuabuda ana satana na Maa, na Wele, ma na Anoeru Abu. ²⁰ Ma mulu kai famanata kera fua kera ka rosulia ru ki tafau ne nau ku famanata kamulu ana. Ma nau ku to fai kamulu leka ka dao ana suilana molagali.”

Farongoe Lea Ana Fataleka
The New Testament in the Fataleka language of the Solomon
Islands
Niu Testament long langguis Fataleka

copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Fataleka

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

 You include the above copyright and source information.

 You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Oct 2021 from source files dated 14 Jul 2021

38b15013-8e25-506e-87f4-209b1cab49c2